

วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2565)

Vol 2 No.3 (May-June 2022)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้ง ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ภูษิต ปลัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธยาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูธรรมศุท

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยธโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ่มอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.เกษภา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูธรรมศุท

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริษา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22hunti@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 8 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 5 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ก)
สารบัญ	(ก)

บทความวิจัย : Research Article

การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุขในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	1
AN APPLICATION OF APARIHANIYADHAMMA PRINCIPLES IN DEVELOPMENT OF TEMPLE, PEOPLE, GOVERNMENT FOR HAPPINESS IN TALAT SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE	
พระมานิตย์ โชติญาณ (มากเพชร), พระครูสิริธรรมภาณี, ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, พระครูธีร ธรรมานุยุต และ ประณพชญ์ จิตร์จำนงค์	
การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียง สระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	14
THE PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS OF PEOPLE IN WIANG SA SUBDISTRICT, WIANG SA DISTRICT SURAT THANI	
พระครูธีรธรรมานุยุต, ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, ประณพชญ์ จิตร์จำนงค์ และ จิราภรณ์ ชูชำนาญ	
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอ เวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	33
THE PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS THE MANAGEMENT OF THUNG LUANG SUBDISTRICT. WIANG SA DISTRICT SURAT THANI PROVINCE	
ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, พระครูธีรธรรมานุยุต, ประณพชญ์ จิตร์จำนงค์ และ จิราภรณ์ ชูชำนาญ	

บทความวิชาการ : Academic Article

ชนบทไทยสมัยใหม่กับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน	48
THAI MODERN RURAL COMMUNITIES FOCUS ON THE METHOD OF SUSTAINABLE SOCIAL INNOVATION DEVELOPMENT	
พระครูธรรมคุณ (สุทธิพนธ์ สุทธิจโน), ชาตรี สุขสบาย, ประจวบ ประเสริฐสังข์, เทพ สุวีรางกูร และ เกษฎา ผาทอง	

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ	64
CONSTITUENT POWER	
นันทชัย รักษ์จินดา, ปิณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และ ประณพชัย จิตรจำนงค์	
สัญญาประชาคมยามอำนาจไถ่สุญ	91
SOCIAL CONTRACT WHEN DECLINING POWER	
พระครูวรจิตตานุรักษ์, พิชิต กันยาวรรณ และ วรเชษฐ์ ไทอิน	
ระบบอุปถัมภ์กับภาพสะท้อนในสังคมไทย	109
FOSTERING SYSTEM WITH REFLECTION IN THAI SOCIETY	
ประณพชัย จิตรจำนงค์, พระครูธีรธรรมนุต, ปิณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และ จิราภรณ์ ชูชำนาญ	
จริยธรรมนักการเมืองไทยในปัจจุบัน	129
ETHICS OF THAI POLITICIANS	
พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ, พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาตสิงห์), วิมลพร สุวรรณแสนทวี และ อุทัย ภูคดหิน	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	139

การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข
ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

AN APPLICATION OF APARIHANIYADHAMMA PRINCIPLES IN
DEVELOPMENT OF TEMPLE, PEOPLE, GOVERNMENT FOR HAPPINESS
IN TALAT SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT, SURAT THANI
PROVINCE

พระมานิตย์ โชติญาโณ (มากเพชร)

Phra Manit Chotiyano (Makpet)

พระครูสิริธรรมาภิรติ

Phrakhrusiridhammapirat

ปณณพงศ์ วงศ์นาศรี

Punnamong Wongnasri

พระครูธีรธรรมานุยุต

Phrakhruterathannayut

ปรณพชญ์ จิตรจามรงค์

Pannaphat Jitjumnong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: nuknikbeboy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรม ในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุข 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอปริหานิยธรรม ในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์และประชาชน ที่อาศัยอยู่ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 รูป/คน โดยมีพระสงฆ์ผู้ให้

*

Received 2 April 2022; Revised 20 May 2022; Accepted 20 June 2022

ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน 2565 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การใช้หลักอภินิหารธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม 7 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. พระสงฆ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอภินิหารธรรม 7 ที่สำคัญ คือ 1) ด้านการประชุมกันเองนิตย 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว 4) ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ 5) ด้านการไม่ข่มเหงสตรี 6) ด้านการสักการะเคารพเจดีย์ 7) ด้านการให้การอารักขา คัมภีร์ อ้นชอบธรรมแก่พระสงฆ์

คำสำคัญ: อภินิหารธรรม, การพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

Abstract

This research article aims 1) to study the use of the principles of Dharma in the development of Wat Pracharat Building Suk 2) to study the suggestions about the guidelines for promoting the use of the principles of Dharma in the development of the Pracharat Temple, creating happiness is a integrated research study. Consisting of quantitative research and quality research, the research tools are questionnaires and interviews. The sample group is monks and people. Lived in the Talat Subdistrict, Mueang District, Surat Thani Province, a total of 400 person, with 7 monks who provide important information, statistics used in the research are the statistics, including frequency, percentage, average, and deviation. standard By gathering information between March - April 2022, the information has been analyzed And analyzed the formal summary.

The research shows that 1. The use of the principles of the development of the Pracharat Temple to build happiness in Talat Subdistrict, Mueang District, Surat Thani Province 2. The monks have given suggestions

about the way to promote the use of the principles of the Dharma 7. The important thing is 1) In the meeting 2) In unison, the meeting and the same as the meeting 3) In terms of Do not stipulate things that have not yet been committed. And did not give up what he had already provided 4) Respect for adults 7) The provision of righteous protection to monks

Keywords: Aparihaniyadhamma Principles, Development of Temple, People, Government for Happiness

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนา เป็นที่แบ่งเบาภาระให้กับรัฐบาล ทั้งยังก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคง และเสริมสร้างการบริการในด้านสวัสดิการของรัฐ วัดจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยอยู่มาก การให้การศึกษแก่คนยากจนก็เป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน นอกจากบ้านและโรงเรียน และพระสงฆ์ยังเป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนายังรากลึกฝังลึกลงในสังคม จนเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งของสังคม ต่อมาเมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกแพร่หลายเข้ามา และระบบต่างๆ แบบตะวันตกได้รับการยอมรับ ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาก็เปลี่ยนแปลงไป วัดก็เห็นทางออกไปจากกระบวนการพัฒนาตามลำดับ โดยเฉพาะเมื่อการพัฒนามุ่งเน้นด้านวัตถุ เครื่องราง ของขลัง มากกว่าการพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านจิตใจ บทบาทของวัดและพระสงฆ์ก็ยิ่งถดถอยลง เหลือแต่บทบาทในด้านการเอื้อต่อบุคคลเฉพาะกลุ่ม เช่น การอำนวยความสะดวกแก่ผู้แสวงบุญ การนำอุปกรณ์ของวัดไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม หรือบุคลากรทางศาสนาเองที่ยังขาดการประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศาสนสถาน อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความสามัคคีของสมาชิกในองค์กรลดน้อยลง เป็นต้น

“การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาดอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาล กล่าวคือ ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) เพื่อให้คนไทยมีความสุข โดย

เน้นสร้างคนดี สังคมดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะมีการเสริมสร้าง “ชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม” ตามนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการส่งเสริมให้ศาสนามีบทบาทนำในการเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว สร้างคุณค่าทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตอย่างรู้รักสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการทำวิจัยในหัวข้อเรื่อง การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อต้องการศึกษาว่าในปัจจุบันนี้ การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัดและประชาชนนั้นมีการพัฒนามากน้อยแค่ไหน มีแนวทางในการพัฒนาสังคมเป็นไปในทิศทางใด มีวิธีการกลยุทธ์ในการพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรือง มีความสันติสุขและเกิดความพัฒนาอย่างมั่นคงต่อเนื่องหรือไม่ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและเกิดการพัฒนากายในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในตำบลตลาด อำเภอมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30,260 รูป/คน (สำนักทะเบียนและบัตรเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, 2564) จากสำนักทะเบียนและบัตรเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี สํารวจเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2564 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชาชนในตำบลตลาด อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 รูป/คน จากการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (วีรยา ภัทรอาชาชัย, 2539)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 7 รูป โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายละเอียดดังนี้

1. ขอนหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมายวัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์คืน

การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์และประชาชน ในเขตตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจำนวน 400 ชุด โดยวิธีเจาะจงเฉพาะกลุ่มตัวอย่างและได้รับกลับคืน จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของประชาชน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับการใช้หลักอปริหานิยธรรม ดังนี้

4.51-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับมาก

2.51-3.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง

1.51-2.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อย

1.00-1.50 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เกี่ยวกับการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 7 ด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลระดับของกลุ่มตัวอย่างการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม 7 ด้าน

หลักอปริหานิยธรรม	ระดับการใช้หลักธรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	4.14	0.50	มาก
2.ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม	4.22	0.46	มาก
3.ด้านไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว	4.20	0.46	มาก
4.ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่	4.19	0.55	มาก
5.ด้านไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี	4.13	0.64	มาก
6.ด้านสักการะเคารพเจดีย์	4.11	0.49	มาก
7.ด้านการให้การอารักขาคุ้มครองสงฆ์	4.21	0.60	มาก
รวม	4.17	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นที่มีการใช้หลักการบริหารนิยธรรมมากที่สุดคือ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม $\bar{X} = 4.22$ คิดเป็นร้อยละ 84.9 รองลงมา คือ ด้านการให้การอารักขาคุ้มครองสงฆ์ $\bar{X} = 4.21$ คิดเป็นร้อยละ 84.2 รองลงมา คือ ด้านไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว $\bar{X} = 4.20$ คิดเป็นร้อยละ 84.08 รองลงมา คือ ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ $\bar{X} = 4.19$ คิดเป็นร้อยละ 83.80 รองลงมา คือ ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ $\bar{X} = 4.14$ คิดเป็นร้อยละ 82.79 รองลงมา คือ ด้านไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี $\bar{X} = 4.13$ คิดเป็นร้อยละ 82.6 และอันดับน้อยสุดท้าย คือ ด้านสักการะเคารพเจดีย์ $\bar{X} = 4.11$ คิดเป็นร้อยละ 82.20

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ ดังนี้

1) ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ พบว่า ควรเข้าร่วมการประชุมทุกครั้งเมื่อมีการประชุม เพื่อรับฟังนโยบาย แนวทางในการแก้ไขปัญหาในองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาและสร้างความสามัคคี แต่ในช่วงเวลาขณะนี้ (โรคระบาด Covid-19) รูปแบบของการประชุมควรปรับเปลี่ยนมาเป็นแบบออนไลน์ (Online) ตามหลักประหยัด ได้ประโยชน์สูงสุด และปลอดภัย

2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พบว่า การเข้าประชุมและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้น จะช่วยในการพัฒนาองค์กรทั้งคติโลกและศีลธรรม โดยตระหนักถึงคุณค่าของเวลา (Time) เป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องแจ้งกำหนดการ เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

3) ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว พบว่า กฎระเบียบ ข้อกำหนด กติกาขององค์กร ที่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อรักษาความสงบเป็นระเบียบเรียบร้อยของสมาชิกในองค์กรนั้นๆ ถ้ายังไม่ล้าสมัยก็ควรรักษาให้คงอยู่ แต่ถ้าล้าสมัยก็ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น โดยให้การยอมรับในข้อปฏิบัติเดิมที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในข้อปฏิบัติก็ให้ปรับปรุงตามความเหมาะสม

4) ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ พบว่า การเคารพหรือการเคารพผู้อาวุโส ครูบา อาจารย์ บิดามารดานั้น เป็นวัฒนธรรมอันดีงาม ผู้ปกครองและผู้บริหารรุ่นใหม่ ควรรับฟัง

คำแนะนำจากบุคคลเหล่านี้ และนำมาคิด วิเคราะห์ แยกแยะ เพื่อจะได้นำไปบูรณาการในการบริหารพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

5) **ด้านการไม่ข่มเหงสตรี** พบว่า การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรีนั้น เป็นคุณธรรมของผู้ปกครอง และผู้บริหารทุกท่าน โดยเฉพาะในทางศีลธรรม กล่าวได้ว่า สตรีเป็นผู้สนับสนุนและอุปถัมภ์ค้ำจุน เราจึงควรให้เกียรติสตรี ให้ความเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

6) **ด้านการสักการะเคารพเจดีย์** พบว่า เจดีย์สถาน ควรเป็นสถานที่สักการะเคารพบูชาของคนทุกหมู่เหล่า เพราะเป็นเสมือนอนุสาวรีย์ของบุพพการีชน ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว แต่ต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องในการปฏิบัติ เพราะสถานที่ทุกแห่งย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองเสมอ ควรให้การปกป้องรักษาปูชนียสถานต่างๆ ให้คงอยู่สืบไป

7) **ด้านการให้การอารักขา คຸ້ມครอง อันชอบธรรมแก่พระสงฆ์** พบว่า ทุกคนควรช่วยกัน ดูแล สนับสนุน อารักขา คຸ້ມครอง แก่พระสงฆ์ โดยการแบ่งเบาภาระของท่านตามสมควรแก่ธรรม

อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติและไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ด้านการไม่ข่มเหง ล่วงเกินสตรี ด้านการสักการะเคารพเจดีย์ ด้านการให้การอารักขา คຸ້ມครอง อันชอบธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์ทุกด้านดังกล่าว ดังที่จะได้อภิปรายผลตามลำดับดังนี้

การศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโสภณธำรงกิตติ์ สุทฺธจิตฺโต (สุทฺธจิตฺโต, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา 1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้คือ ด้านการพัฒนาศาสนสถาน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73) ด้านการพัฒนาศาสนบุคคลหรือบุคลากรของวัดในการให้บริการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64) ด้านการการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

(มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศมีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในส่วนของอายุวุฒิการศึกษา อาชีพ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน 3. ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สิ่งก่อสร้าง สาธารณูปการ บางอย่างมีความสวยงามแต่มองดูแล้ว ไม่เข้ากับบริบทของวัดที่ต้องอนุรักษ์มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมไทยแต่เดิมไว้และมักคุเทศก์นำเที่ยวหรือวิทยากรในวัดมีน้อยไม่เพียงพอ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึงและไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่าควรดำเนินนโยบาย 5ส. (สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย) มาปรับใช้ส่วนพระและมัคคุเทศก์ต้องมีทักษะภาษาที่สาม เช่น อังกฤษ จีน เป็นพื้นฐาน อีกทั้งการบริหารจัดการเงินจตุปัจจัยให้โปร่งใส ทั้งการได้มาและการกระจายลงในกิจกรรมที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสมดุลสมผล ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูธรรมธรเลื่อน ขนดิสโร (ขนดิสโร, 2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา 1.การพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมภายในวัด ด้านการพัฒนาศาสนสถาน และศาสนวัตถุ พบว่า การพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3.ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือการพัฒนาดำเนินการกระทำไปตามรูปแบบวิธีการเดิมๆ ขาดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และขาดการวางแผนแนวทางนโยบายกลยุทธ์ที่ชัดเจน ในการพัฒนาศาสนสถาน ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน พระสงฆ์ผู้มีส่วนในการพัฒนาวัด ขาดความรู้ความสามารถ และบางส่วนตามไม่ทัน

กระแสการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดของสังคม ทำให้มองไม่เห็นช่องทางการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ข้อเสนอแนะ พบว่า การพัฒนาวัดในตำบลบางจะเกร็ง เขต 1 อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการปรับปรุงศาสนสถานให้สวยงามด้วยความประหยัดและเรียบง่าย จัดกิจกรรมเพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรทางศาสนาปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและประกอบศาสนกิจอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม พัฒนาความรู้ของพระสงฆ์ให้การให้ถูกต้องทันสมัยทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อให้วัดเป็นที่พึ่งพิงของประชาชน โดยเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาสงเคราะห์สำหรับผู้ยากไร้ จัดแหล่งสาธิตความรู้สวนสมุนไพร โดยจัดวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา ที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พระสมชาย จนทสาร์ (ถนัดกิจตระกูล) (จนทสาร์, 2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา 1) ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านร่างกาย มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารเช้าที่ เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ผู้นำชุมชนสุขฤดีส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนสุขฤดีจัดให้มีการบำรุงรักษาแหล่งน้ำลำคลองภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) บทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนชุมชนสุขฤดี ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่างๆ คือ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ เช่น ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ มีการสวดมนต์และนั่งสมาธิ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จัดเสนาบประมาณต่อภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้ และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านร่างกาย ประชาชนใน

ชุมชนไม่ค่อยสนใจในการออกกำลังกาย เพราะมุ่งแต่ประกอบสัมมาอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ชุมชนยังขาดสถานที่ที่ให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ กับประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนดูแลเอาใจใส่และคอยให้คำปรึกษา โดยมีการรับฟังและคอยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชนในชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ยังขาดงบประมาณช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้นำชุมชนควรจัดงบประมาณหรือจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนยังขาดความเอาใจใส่หรือความไม่รู้คุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้ ผู้นำชุมชนควรให้ความรู้ความเข้าใจ ให้กับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักอภิธานิธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในตำบลตลาด อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะอยู่บางประการ ทั้งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ที่จะนำเอาผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีนโยบายให้ทุกวัดสร้างวินัย (5ส) ที่วัด บ้าน และสถานที่ราชการ โดยผ่านการดำเนินการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (3-5-7-9) ตามหลักอภิธานิธรรมอย่างจริงจัง ให้เกิดรูปธรรม

1.2 ควรมีนโยบายให้ทุกวัดสร้าง ต่อเติม และปฏิบัติ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี (5ส) มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้การดำเนินของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการที่เพิ่มมากขึ้น โดยผ่านการดำเนินการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (3-5-7-9) ตามหลักอภิธานิธรรมอย่างจริงจัง ให้เกิดรูปธรรม

1.3 ควรมีนโยบายให้ทุกวัดสร้างความสะอาด (5ส) โดยมีวัดและชุมชนเป็นต้นแบบ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (3-5-7-9) ตามหลักอภิธานิธรรมให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 วัดทุกวัดในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรสร้างวินัย ในวัดของตนและส่งเสริมการสร้างวินัยในบุคคล ชุมชน และข้าราชการ โดยผ่านการดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามหลักอปริหานิยธรรมอย่างจริงจัง ให้เกิดรูปธรรม

2.2 วัดทุกวัดในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้การดำเนินโครงการของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการที่เพิ่มมากขึ้น

2.3 วัดทุกวัดในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีความสะอาดเป็นต้นแบบ เพื่อให้การดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวหลักอปริหานิยธรรมให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานของชุมชนที่มีพระสงฆ์เข้าไปร่วมดำเนินการ

3.2 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานของชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด

3.3 ควรศึกษาบทบาทของวัดประจำหมู่บ้านที่มีต่อชุมชน สังคม ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2527). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กรมประชาสงเคราะห์.(2543). ระเบียบคณะพระธรรมจาริก. การบริหารโครงการ พระธรรมจาริก. กรุงเทพมหานคร: นีลนารการพิมพ์.

แก้ว วงศ์บุญสิน.(2540). ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คุณ โทชน์ธ.(2525). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จำนง อติวัฒนสิทธิ์.(2545). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. (2533). สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

_____. (2548). สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรพรรณ กาญจนจิตตรา. (2520). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เนลิยว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. (2553). ชุดการศึกษาค้นคว้าวิชา 2553101 ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ
อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS OF PEOPLE IN
WIANG SA SUBDISTRICT, WIANG SA DISTRICT SURAT THANI

พระครูธีรธรรมานุยุต

Phrakhruterathannayut

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

Punnapong Wongnasri

ปรณพัทธน์ จิตรจันทน์

Pannaphat Jitjumnong

จิราภรณ์ ชูชำนาญ

Jiraphon Choochamnan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: lekpunnapong16@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 308 คน เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟัง

* Received 20 April 2022; Revised 12 May 2022; Accepted 5 June 2022

ข่าวสารทางการเมือง มีอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มีอยู่ในระดับปานกลาง และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น มีอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ 2) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า ประชาชนและชุมชนถูกละเลยจากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาชนขาดข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง, การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, และประชาชนมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน พบว่า ผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง, ประชาชนควรมีวิจาณญาณในการรับสื่อและติดตามข่าวสารอย่างรอบด้าน, ควรใช้การพูดคุยสนทนากันอย่างเป็นมิตร รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันให้มากขึ้น และรัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรมีการสื่อสารกับประชาชนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและจริงใจ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น, ตำบลเวียงสระ, ประชาชน

Abstract

This article aimed to study study of local political participation of people in wiang sa subdistrict, wiang sa district surat thani province. And study of recommendations and solutions for solving problems of local political participation of people in wiang sa sub-district, wiang sa district surat thani province. This research is a quantitative research. The sample group was used in the research of 308 collected research data with questionnaires. and the statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that : 1) The participation in local politics of people in wiang sa subdistrict, wiang sa district surat Thani Province, including all 3 aspects, were at a moderate level. When considering each aspect, the averages

were sorted from least to greatest as follows: (1) participation in listening to political news existing at a high level (2) In terms of participation in elections It was at a moderate level and (3) In the aspect of expressing opinions. There were at a moderate level, respectively. 2) The problems and obstacles in local political participation found that people and communities were neglected by politicians and government agencies in the process of political participation, people lack truthful information about political conflicts. acknowledgment of information, and the people must have to clear political conflicts The solution to the problem of people's participation in local politics found that community leaders should give people the opportunity to participate in expressing their opinions in all matters, people should have discretion in receiving the media and following the news thoroughly, should use the Talk to each other in a friendly way. listen more to each other's opinions. and the state or government agency should communicate with the public with factual information and must strictly and honestly comply with the law.

Keywords: Local Political Participation, Wiang Sa Subdistrict, Population

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือว่าอำนาจการปกครองมาจากประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การปกครองขับเคลื่อนไปได้อย่างมั่นคง รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้นย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศทำให้ประชาชนได้รับความสุข มีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงานการที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละ

ละชุมชนได้ และรวมทั้งยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณและตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ในการลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนจะเกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้มากที่สุด และในประเทศไทยที่มีการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งนั้นส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองเป็นประจำ จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสากลที่นานาอารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่ประชาชนให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมือง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2545)

ประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองท้องถิ่นหรือการบริหารท้องถิ่นเป็นเรื่องของคนกลุ่มบางกลุ่มเท่านั้น ทั้งประชาชนยังเห็นว่าการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องของผลประโยชน์ และเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 ที่ผ่านมามีการเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลเวียงสระ โดยมีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 7,158 คน มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,595 คน คิดเป็นร้อยละ 78.16 มีบัตรดี จำนวน 5,401 ใบ คิดเป็นร้อยละ 96.53 มีบัตรเสียจำนวน 138 ใบ คิดเป็นร้อยละ 2.47 และมีบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนจำนวน 72 ใบ คิดเป็นร้อยละ 1.00 จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,595 คน จากจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 7,158 คน ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ความไม่เห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นนั่นเอง

ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยได้เห็นถึงการขาดความร่วมมือร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงสระแล้วและเนื่องด้วยผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานอยู่ในเขตอำเภอเวียงสระและมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ของตำบลเวียงสระพอสมควร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อจะทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 2) ด้านการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน นอกจากนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้เสนอต่อผู้บริหารตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อประกอบการหาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นไป (กองวิชาการและแผนงาน, 2552)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 1,853 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี, 2550) ในการคำนวณ คือ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)

n = จำนวนกลุ่มประชากร (1,853 คน)

n = ค่าความคาดเคลื่อน (ไม่เกิน 5 % หรือ 0.05)

แทนค่าตามสูตรได้ ดังนี้

$$n = \frac{1,853}{1 + 1,853 (0.05)^2}$$

$$= 308$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” จำนวน 15 ข้อ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 2) ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง

โดยในแต่ละข้อคำถามจะมีด้วยกัน 5 ตัวเลือก มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยเกณฑ์การให้คะแนน (สำเร็จ จันทสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, 2537) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามระดับการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อได้อย่างอิสระ

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์การวิจัยและมีลักษณะที่เอื้อต่อความเข้าใจและทุกคนสามารถตอบคำถามได้ มีความชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษา

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขที่ตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์

$\sum R$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจาก
ผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมี	+1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	0	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-1	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

จากนั้นผู้วิจัยก็หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item– Objective Congruence : IOC) โดยออกแบบข้อคำถาม โดยมีจำนวน 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 15 ข้อคำถาม แบ่งค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้วิจัยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2.2.2 หลังจากดำเนินการปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญครบทั้ง 3 ท่านแล้ว ผู้วิจัยก็นำแบบสอบถามที่ได้ ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหรือประชากรทั้งหมดในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนในเขตตำบลทุ่งหลวงเป็นจำนวน 30 คน แล้วนำผลการตรวจ

แบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00

2.2.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 หมู่บ้าน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 308 คน ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช ศูนย์ประสานงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงหัวหน้าศูนย์ประสานงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและความสมบูรณ์ครบ จำนวน 308 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้ง 308 ชุด มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้าน ซึ่งแยกตามปัจจัยส่วนบุคคลในบทนี้ที่จะเป็นการ

วิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน และแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ
อันตรรกาคชั้น

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้การแจกแจง
ความถี่ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
สามารถจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

1.1 จำแนกตามเพศ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนมากที่ตอบ
แบบสอบถามเป็นเพศหญิง โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 155 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 และส่วนเพศ
ชาย โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 153 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7

1.2 จำแนกตามอายุ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนมากที่ตอบ
แบบสอบถามมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 69 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4
รองลงมา คือ อายุ ต่ำกว่า 18-30 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 รองลงมา
คือ อายุ 41 - 50 ปี โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 63 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมา คือ อายุ 31 -
40 ปี โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 60 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และส่วนน้อยที่สุดมีอายุ 51 - 60 ปี โดย
มีจำนวนทั้งสิ้น 48 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

1.3 จำแนกตามอาชีพ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
ส่วนมากมีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 96 คน 31.2 รองลงมา คือ อาชีพรับ
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมา คือ อาชีพ
ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมา คือ อาชีพ
เกษตรกร โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย โดยมี
จำนวนทั้งสิ้น 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 และน้อยที่สุด คือ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยมีจำนวน
ทั้งสิ้น 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.32 คิดเป็นร้อยละ 66.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพิจารณาได้ ดังนี้

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3.ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์การซื้อสิทธิขายเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 82 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2.ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนญาติให้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 56ตามลำดับ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.04 คิดเป็นร้อยละ 60.8 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพิจารณาได้ ดังนี้

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ข้อ 4.ท่านมีส่วนร่วมในการสนทนากาการเมืองผ่านเวทีสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 73.4 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หรือ อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 51.6 ตามลำดับ

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 คิดเป็นร้อยละ 71 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพิจารณาได้ ดังนี้

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5.ท่านได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 80 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4.ท่านได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชน คิดเป็นร้อยละ 54.6 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง สามารถจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามเพศ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ดังนี้

เพศชาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.2 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59.8 ตามลำดับ

เพศหญิง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.8 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62 ตามลำดับ

3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามอายุ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ดังนี้

อายุต่ำกว่า 18-30 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.3 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61ตามลำดับ

อายุ 31 - 40 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 72.4 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.4 ตามลำดับ

อายุ 41 - 50 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59 ตามลำดับ

อายุ 51 - 60 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.4 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.6 ตามลำดับ

อายุ 60 ปีขึ้นไป ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.1 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60 ตามลำดับ

3.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามอายุ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ดังนี้

อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59.2 ตามลำดับ

อาชีพเกษตรกร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 76.2 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.6 ตามลำดับ

อาชีพค้าขาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 77.6 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.5 ตามลำดับ

อาชีพรับจ้างทั่วไป ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.8 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62 ตามลำดับ

อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.4 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.1 ตามลำดับ

อาชีพประกอบธุรกิจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.4 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.6 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.1 ผลจากการวิจัยซึ่งประชาชนได้แสดงความคิดเห็นสภาพปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ประชาชนและชุมชนถูกละเลยจากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 28.2 รองลงมา คือ ประชาชนบางกลุ่ม/กลุ่มผู้นำไม่ค่อยเกรงกลัวต่ออำนาจของรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมา คือ ประชาชนขาดข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียว คนเดียวสื่อเดียว คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมา คือ ประชาชนมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น ทะเลาะวิวาทกัน แบ่งพรรคแบ่งพวกกันภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมา คือ เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 8.1 รองลงมา คือ ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 6.5

ข้อเสนอแนะที่มีความถี่น้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนเกิดความหวาดระแวงระหว่างกันภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5.2

4.2 ผลจากการวิจัยซึ่งประชาชนได้แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมา คือ ประชาชนควรมีวิชากรณญาณในการรับสื่อและติดตามข่าวสารอย่างรอบด้าน คิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงมา คือ ไม่มีข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมา คือ ประชาชนควรใช้การพูดคุย สันทนาการอย่างเป็นมิตร ฟังกันให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 15.6 รองลงมา คือ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรมีการสื่อสารกับประชาชนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คิดเป็นร้อยละ 11.4

ข้อเสนอแนะที่มีความน้อยที่สุด ได้แก่ หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และจริงใจ คิดเป็นร้อยละ 8.4

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาอภิปรายผลได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัฒนพงษ์ เลขโฆษ** ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พิจารณาได้ ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมเป็น เพราะว่ามี ส่วนร่วมในการรณรงค์การซื้อสิทธิขายเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการดูแลให้เกิดการทุจริตในหน่วยเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการรับฟังคำปราศรัยการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในการชักชวนญาติให้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัฒนพงษ์ เลขโฆษ** ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชน

เนื่องจาก ในปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นทำให้การรับข้อมูลข่าวสารทางช่องทางวิทยุชุมชนลดน้อยลง แต่ใช้วิธีการอื่น ๆ เข้ามาแทนในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นเหตุผลทำให้การมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนั่นเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการสนทนากาการเมืองผ่านเวทีสาธารณะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านการสนทนาอย่างเวทีสาธารณะทำให้เป็นการแสดงออกในแง่การเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างเสรีของคนส่วนมาก เป็นวิธีการแสดงออกที่ยุติธรรมไม่รุนแรงและทำให้ประชาชนเห็นว่าการแสดงออกเช่นนี้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกด้วยการพูดคุยมากยิ่งขึ้น ทำให้จะ

สามารถรับรู้ถึงความต้องการของพี่น้องประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มคนรากหญ้าได้เห็นถึงความสำคัญของการเมืองในระดับท้องถิ่นนั่นเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หรืออินเทอร์เน็ต มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หรืออินเทอร์เน็ตได้เท่าที่ควร เนื่องจากวิทยุชุมชนอาจเป็นสื่อที่ขาดความทันสมัยจึงทำให้ไม่ถนัดนิยมนำมาใช้ในการพูดคุย ชักถามประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองมากนัก อีกทั้งแม้เครื่องมือสื่อสารได้ถูกพัฒนามาเป็นระบบอินเทอร์เน็ตแล้วก็ตาม ประชาชนอาจไม่ได้ถูกปิดกั้นการแสดงออกทางการเมืองโดยตรงก็ตาม แต่ประชาชนอาจมองว่าหากใช้สิ่งเหล่านี้มาใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางการเมืองแล้วนั้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนเองได้ อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ยังถูกแฝงไปด้วย พรบ.คอมพิวเตอร์ และสื่อต่าง ๆ ยากที่ประชาชนส่วนมากจะเข้าถึงจึงเห็นว่าเป็นการแสดงออกที่ประชาชนส่วนมากจะยังไม่สามารถทำได้นั่นเอง

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนในตำบลเวียงสระได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น รวมถึงติดตามการดำเนินงานของผู้บริหาร และคณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงสระ จากการพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความก้าวหน้าทัดเทียมกับองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเบธ (Lester Milbrath) ได้กล่าวว่าการพูดคุยประเด็นทางการเมืองโดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากระบบการเมืองก็ไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไรจะให้ความสนใจการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นระดับการสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองจึงแตกต่างกันไป บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง และเป็นผู้ที่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองมากกว่าผู้ที่เป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัฒน์พงศ์ เลขโฆษ** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหาร

ส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การได้รับฟังข่าวสารหรือเอกสารมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่สื่อไอทีได้เข้ามามีบทบาทในสังคมยุคปัจจุบันมากขึ้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการจะติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นนั้นจะสามารถติดตามได้ทางสื่อต่าง ๆ ยิ่งในปัจจุบันสื่อสารมัลติมีเดียจึงทำให้ง่ายต่อการติดตามข่าวสารมากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชน ค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่าการติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชนนั้น ประชาชนได้เห็นความสำคัญไม่มากเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะว่าประชาชนมีเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัยเท่าที่ควรมากนัก หรืออาจเป็นเพราะว่าการติดตามข่าวสารตามช่องทางอื่น ๆ เป็นด้วยความสะดวกมากกว่าจึงทำให้การติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากวิทยุชุมชนจึงไม่ได้รับความสนใจมากนัก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาความเป็นระบอบประชาธิปไตย
2. สร้างความร่วมมือในทุกระดับทั้งผู้ปกครองท้องถิ่นและผู้ใต้ปกครองเพื่อแสดงออกทางการเมืองและนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจนกระทั่งนำไปสู่การบริหารที่มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
2. ควรศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2545). คู่มือการเรียนรู้การสอนพลเมือง-พลเมืองโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2537). สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- องค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก. (2552). การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ชีเหล็ก. เชียงใหม่ : กองวิชาการและแผนงาน.

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง
อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS THE MANAGEMENT OF
THUNG LUANG SUBDISTRICT. WIANG SA DISTRICT SURAT THANI
PROVINCE

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

Punnapong Wongnasri

พระครูธีรธรรมานุกยุต

Phrakhruterathannayut

ปรณพชญ์ จิตรจันทน์

Pannaphat Jitjumnong

จิราภรณ์ ชูชำนาญ

Jiraphon Choochamnan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: lekunnapong16@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและตัวแทน ประชาคมหมู่บ้าน ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสิ้น 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ จำนวน 12 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

* Received 15 April 2022; Revised 27 April 2022; Accepted 21 June 2022

ด้วยการแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบ แล้วเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการ พรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจ ต่อการบริหารตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลางทั้งสามด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน และด้านสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ความพึงพอใจของประชาชน, ตำบลทุ่งหลวง

Abstract

This article aimed to study (1) study the people's satisfaction towards the management of thung luang sub-district. wiang sa district surat thani province. (2) study the recommendations about the people's satisfaction towards the management of thung luang sub-district. Wiang sa district surat thani province. The samples group used in this research were community leaders, consisting of head of a group of villages, village headman, village headman's assistant. and representatives of the village community in thung luang su-bdistrict wiang sa district surat thani province, a total of 144 people. The instrument used for data collection was a 5-level, 12-item scale questionnaire. The statistics used in the data analysis consisted of frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. by using a ready-made computer program and then present the research results by descriptive methods.

The results of the research revealed that the people's satisfaction towards the administration of thung luang sub-district wiang sa district surat thani Province there is a moderate level. When considering each aspect, it was found that the satisfaction in each issue was at a moderate level in all three aspects, which could be sorted from least to least as education, religion and

culture; 2) economic and building Strong com 3) social, quality of life and environment, respectively.

Keywords: Management, People's satisfaction, Thung Luang Subdistrict

บทนำ

ตำบลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่สำคัญคือการจัดระบบ การ บริการ สาธารณะ และทางระบายน้ำ การจัดให้มี ควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม ที่จอดรถ การ สาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ การสาธาณูปการ การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ การ พาณิชย และการส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การ จัดการศึกษา การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ปรับปรุง แหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยการจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อน หย่อนใจ การส่งเสริมกีฬา การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น การรักษา ความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การ สาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ การรักษาความ ปลอดภัย ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธาณสถานอื่น ๆ การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การผังเมือง การขนส่งการวิศวกรรมจราจร การดูแลรักษาที่สาธารณะ การควบคุม อาคาร การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบ เรียบร้อย การส่งเสริมและ สนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กิจการ อื่นใดที่เป็น ผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น เกิดประโยชน์สูงสุดและให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับ ความ พึงพอใจมากที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540)

การบริหารจัดการตามบทบาทหน้าที่ของตำบลทุ่งหลวง เป็นการสร้างความ เข้มแข็ง ของประชาชน ชุมชน ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและ บริหารจัดการพัฒนาให้ ครอบครัวทุกกลุ่ม ทุกวัยของประชากร นอกจากนั้นยังได้เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษา เด็กก่อนวัย เรียน และพัฒนาเยาวชนให้พร้อมที่จะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพโดยยึดกรอบแนวทางในการ

จัดระเบียบการศึกษา ส่วนด้านพัฒนาอาชีพนั้นจะเน้นพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในท้องถิ่น และยังให้จัดตั้งเศรษฐกิจแบบพอเพียงโดยส่วนรวม เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนและ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ให้ตรงกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของประชาชนชุมชนเป็นสำคัญ (อุทัย หิรัญโต, 2550)

ตำบลทุ่งหลวง มีหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ 16 หมู่บ้าน การดำเนินงานการพัฒนา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้ได้รับความพึงพอใจในทุกๆด้าน นั้นเป็นไปได้ยาก อาจมีข้อจำกัดหลายประการเช่น งบประมาณที่นำมาใช้ในการพัฒนา โครงสร้างวิธีการบริหารจัดการตลอดจนนโยบายการบริหารของผู้บริหาร เป็นต้น ด้วยเหตุเหล่านี้จึงทำให้ประชาชนบางส่วนยังไม่พึงพอใจต่อการบริหารจัดการเท่าที่ควร เพราะการบริหารจัดการอาจยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ ประชาชนที่แท้จริง ได้พยายามปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และหาแนวทางการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนในเขตมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ใช้หลักการให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชน ในพื้นที่มากที่สุด แต่ประชาชนก็ยังไม่พึงพอใจต่อการบริหารจัดการมากนัก

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพนักงานตำบลทุ่งหลวง ซึ่งมีหน้าที่และรับผิดชอบงาน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจัดศึกษาศาสนาและ วัฒนธรรม และการส่งเสริมอาชีพ พัฒนาราย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในตำบล จึงมีความ สนใจศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลเมืองสรวง อำเภอ เมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการ บริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจต่อประชาชนเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบล ทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทน
ประชาคมในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 16 หมู่บ้าน จำนวน
144 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทน
ประชาคม ในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 16 หมู่บ้าน จำนวน
106 คน ซึ่งได้มาจากการใช้สูตรของยามาเน (Taro Yamane) (สุจินต์ ธรรมชาติ, 2544)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก
การศึกษา ทฤษฎี แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ
วิจัยเพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายปิด
และแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็นสามตอน ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
เป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของทุ่งหลวง อำเภอ
เวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง สามด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
(Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของ
ประชาชน คือ

ระดับมากที่สุด	น้ำหนักคะแนน	5	คะแนน
ระดับมาก	น้ำหนักคะแนน	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	น้ำหนักคะแนน	3	คะแนน
ระดับน้อย	น้ำหนักคะแนน	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	น้ำหนักคะแนน	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหาร จัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งสามด้านเป็นแบบสอบถาม แบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครอบคลุมกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนการดำเนินการไว้ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์การวิจัยและมีลักษณะที่เอื้อต่อความเข้าใจและทุกคนสามารถตอบคำถามได้ มีความชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษา

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขที่ตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ไปเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหลวง

3.2 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่ รับผิดชอบตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.3 หลังจากได้รับอนุญาตจากท่าน ตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และท่าน ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้าน ซึ่งก่อนแจกได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน

3.4 ดำเนินการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จนกระทั่งครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.5 นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ตอนที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการพรรณนา ลักษณะ ข้อมูลของตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อยที่สุด

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยวิธีการเรียงลำดับตาม ความถี่และความสำคัญมากน้อยของความเห็น แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (ConTont Analysis) และพรรณนา ข้อมูลประกอบตาราง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 ใหญ่ มีอายุ 40 - 60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 และการประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม อยู่ในระดับปาน

กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน และด้านสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดนโยบายและระบบการส่งเสริมอาชีพและรายได้แบบถาวรและยั่งยืน รองลงมา คือ การจัดอบรมอาชีพระยะสั้นแก่ประชาชนให้สามารถนำมาประกอบอาชีพเสริม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดสรรงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนเหมาะสมและต่อเนื่อง

2.2 ด้านสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของประชาชนมีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดให้มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บำบัดและจัดการขยะ จัดระบบบำบัดน้ำเสีย รองลงมา คือ บริการด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนได้จนเป็นที่พอใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อและการแพร่ระบาด

2.3 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนมีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมการจัดการศึกษาของประชาชนทุกระดับ รองลงมา คือ สนับสนุนกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ เด็ก เยาวชน และประชาชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กประชาชน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหาร จัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมเศรษฐกิจ รายได้กับประชาชนมากขึ้น ควร

สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดงานประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และเทศบาลควรจัดให้มีเงินสนับสนุนและพัฒนาอาชีพกับประชาชนทุกหมู่บ้าน

อภิปรายผล

ผลการวิจัย “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ทั้งสามด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน 2) ด้านสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม และ 3) ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความพึงพอใจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ ว่า ตำบลทุ่งหลวงมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชน สะดวกสบาย ทางด้านปัจจัยพื้นฐานมากกว่าด้านอื่นๆ จึงทำให้งบประมาณไปใช้ในการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน ด้านสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และด้าน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีน้อยและทำให้ประชาชนพึงพอใจเพียงแค่ปานกลางเท่านั้น ซึ่ง สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริชัย ศิริปลั ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนผู้มาขอรับบริการใน การให้บริการของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับ บริการงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ **สุรเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม** ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอมะริมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า “ประชาชนพึงพอใจต่อการทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ **วรภรณ์ บุตรพรม** ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาล ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า มีความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องการศึกษาของ **กานแก้ว เปี่ยมมหกุล** ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของ ประชาชนที่มีต่อการให้บริการของสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า “ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์

ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริการย์ ธนิตสิริโรจน์ ได้ศึกษา เรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มี ต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า “ประชาชนมีความ พึงพอใจต่อการให้บริการ ของเทศบาล ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุบิน สิ่งนาถ ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อ การให้บริการของเทศบาล ตำบลวังดิน อำเภอเถลี จังหวัดลำพูนผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการ ให้บริการของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับ การศึกษาของ ชิตชนก ชนะกุล “ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการ บริหารงาน ของเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม พบว่า ประชาชนมี ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนา ท้องถิ่นให้อยู่ดี มี สุข ให้ประชาชน มีการศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดบทบาทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและการจัด การศึกษา ตามมาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐ จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 81 รัฐต้องให้การศึกษอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม และมาตรา 289 องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของ ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมี ประสิทธิภาพที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอบรมอาชีพ ตามความ เหมาะสมและความต้องการภายใน ท้องถิ่นนั้น ชิตชนก ชนะกุล “ได้ศึกษาความพึงพอใจของ ประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของ เทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ลำดับตาม ค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำคือ ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการเมืองการบริหาร ด้านสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสังคม คุณภาพ ชีวิต และ สิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนส่วนมากคิดว่าตนเป็นผู้รับและ เทศบาลเป็นผู้ให้ จึงทำให้ประชาชนในชุมชนไม่รู้จักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและ

สังคมมีแต่ความต้องการที่จะ ให้เทศบาลจัดหามาให้ ซึ่งความต้องการของประชาชนในพื้นที่มีมากประกอบกับงบประมาณในการ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่จะให้บรรลุนโยบายวิสัยทัศน์และภารกิจหลักในการพัฒนาเทศบาล มีจำกัด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อ การบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ได้กำหนดนโยบาย พัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนอยู่ดี มีสุข ดังนั้นจึงได้พัฒนาตามนโยบายนั้น ให้ประชาชนในทุกพื้นที่ได้รับบริการมีความสะดวกมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน เทศบาลต้องช่วยแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ต่อไป ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ **ชิตชนก ชนะกุล** “ได้ศึกษาความพึงพอใจ ของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ไชยยันต์ บุญเจริญ** ได้ ศึกษา “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอ จตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของ เทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และอยู่ในระดับปานกลางคือข้อที่ 6 เทศบาลส่งเสริมอาชีพของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขสามารถพึ่งพาตนเองได้จนเป็นที่พอใจ ที่ปรากฏเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า เทศบาลได้บริหารจัดการเทศบาลตามพันธกิจและแนวทางการพัฒนา คือ การส่งเสริม เศรษฐกิจ และสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยจัดงบประมาณพัฒนาและ ส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในชุมชนทุกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนมีทักษะการพัฒนาอาชีพนำไปเพิ่ม รายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง คือข้อที่ 5 ตำบลส่งเสริมและการกระจายรายได้แก่ชุมชนจนเป็นที่พอใจ ที่ปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ตำบลทุ่งหลวงได้พยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจ การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับ

ประชาชนให้ ทัวถึง แต่การกระจายรายได้แก่ชุมชนก็อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและชุมชนที่จะสอดคล้อง การงบประมาณของเทศบาลในการสนับสนุนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

2. ด้านสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ ตำบลทุ่งหลวง มีนโยบายมุ่งพัฒนาท้องถิ่นให้อยู่ดี มีสุขด้วย หลักการบริหารจัดการที่ดี ภายใต้ความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีภูมิทัศน์สวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบริการขั้นพื้นฐานทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการเพียงพอ ประชาชน มี การศึกษา มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง และคนในครอบครัวที่ดี สังคมชุมชนเกิดความสามัคคี ปลอดภัยจากยาเสพติด และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตชนก ชนะกุล ได้ศึกษา “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการพัฒนาสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ไชยยันต์ บุญเจริญ** ได้ศึกษา ความ จังพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตร พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาสังคม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ 3 ตำบลส่งเสริมกิจการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แก่ชุมชนเป็นที่พอใจ ที่ปรากฏเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า ปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาระดับชาติที่ทุกองค์กรจะต้องดำเนินการเพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นชุมชนปลอดภัยห่างไกลยาเสพติด โดยเทศบาลได้ดำเนินการโดยจัดให้มี สถานที่ออกกำลังการและอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ประชาชน เพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และจัดให้มีการรณรงค์อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง คือข้อที่ 8 เทศบาลจัดระบบการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในชุมชนเป็นที่พอใจ ที่ปรากฏเช่นนี้อภิปราย ได้ว่าเทศบาลเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันภัย และรักษาความปลอดภัย (Protective Service) ได้แก่ประชาชน โดยการจัดให้มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนใน

การดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนทุกพื้นที่แบบเชิงรุก โดยมีมาตรการระบบงาน และวิธีปฏิบัติในการตรวจตรา แจ้งข่าวสาร ระวังเหตุอย่างเป็นระบบพัฒนาระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งให้ทุก ชุมชนได้มีเครื่องมืออุปกรณ์ และได้รับการฝึกอบรมความพร้อมตามความเห็นชอบและสามารถ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยได้

3. ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ บริหารจัดการตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ตำบลมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ และส่งเสริมให้มี คุณธรรม จริยธรรม ดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน อย่างรู้เท่าทัน และมีความสุขตามวิถีวัฒนธรรมไทย และเพื่อสืบสานประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม อันดีงามให้คงอยู่กับท้องถิ่นตลอดไป ให้เป็นสังคมที่ สงบสุขมีความสามัคคีในชุมชน และยังกำหนด แนวทางการพัฒนา ด้านการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม คือ พัฒนาและส่งเสริมระบบการศึกษา ส่งเสริมและอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาด้านสวัสดิการ และนันทนาการ เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และระดับปานกลาง คือข้อที่ 4 ท่านพอใจที่เทศบาลสนับสนุน พัฒนาการกีฬาและนันทนาการแก่ประชาชน ที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า เทศบาลมีนโยบาย พัฒนา ด้านสวัสดิการ และนันทนาการ ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการออกกำลังกาย รวมทั้งจัดให้มีสถานที่ ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างเพียงพอ และทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อ 3 ท่านพอใจที่จัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กประชาชนเป็นที่พอใจ ที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า เทศบาลได้ดำเนินการพัฒนาในด้านต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้ได้มาตรฐานสามารถ ตอบสนอง และสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน และให้มีการสนับสนุนด้าน คุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง ปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลความพอใจต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรหา แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลในทุก ๆ ด้านให้เป็นไปเพื่อ ประโยชน์แก่ประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุ้มค่ากับงบประมาณและตรงกับความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญโดยเฉพาะด้านสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด แต่มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดพึงพอใจมากขึ้นต่อไป เมื่อพิจารณาารายด้านปรากฏดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ โครงการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ต่างให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดเพื่อพัฒนาให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจมากขึ้นต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นสำคัญที่ควรวิจัยต่อไปคือ

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้านเศรษฐกิจและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน เพื่อให้ทราบถึงข้อจำกัด ปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา ของตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาให้ ประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุด

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อหาสาเหตุหรือข้อจำกัดของการบริหารงาน ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาตรงตามความต้องการ ของประชาชนได้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการบริหารงานให้ประชาชนเกิด ความพึงพอใจสูงสุด

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ เป็นสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช

2540. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุจินต์ ธรรมชาติ. (2544). การวิจัยภาคปฏิบัติวิธีดีด. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปรัชญา จันทราภัย. (2544). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานเขต พญาไท กรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีงานทะเบียนราษฎร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริการย์ ธนิตสิริโรจน์. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุบิน สิ่งนาถ. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของตำบลวังดิน อำเภอหล่มสัก จังหวัดลำพูน. ใน สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ใน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุพัฒนา ทิพนก. (2550). ความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของเมืองกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อุทัย หิรัญโต. (2550). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาการพิมพ์.

ชนบทไทยสมัยใหม่กับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน*

THAI MODERN RURAL COMMUNITIES FOCUS ON THE METHOD OF SUSTAINABLE SOCIAL INNOVATION DEVELOPMENT

พระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน)

Phrakhrudhammakut (Suttipot Sutdhivajano)

ชาตรี สุขสบาย

Chatree Suksabay

ประจวบ ประเสริฐสังข์

Prachuab Prasertsang

สุเทพ สุวีรางกูร

Suthep Suvirangkun

เกษภา ผาทอง

Ketsada Phathong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: suttipot555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยสมัยใหม่ นิยามของสังคมชนบทไทยสมัยใหม่ รวมถึงแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันสังคมชนบทไทยได้เข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ ที่รับเอาความทันสมัยของระบบ การผลิต การตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยีการสื่อสาร แนวคิดการพัฒนาและนโยบายจากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้การใช้ชีวิตในสังคมชนบทไทยสมัยใหม่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสังคมเมือง และการเข้าไปสู่วิถีการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ที่สัมพันธ์แนบแน่น กับระบบตลาดทุนนิยม ซึ่งมีความผันผวนที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตลอดจนการกำหนดแนวทางพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเป็นแนวความคิด และการดำเนินการเพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญตามความ

* Received 1 May 2022; Revised 16 May 2022; Accepted 19 June 2022

ต้องการของชุมชน ซึ่งบทความนี้ แสดงให้เห็นว่าประโยชน์ของนวัตกรรมทางสังคมไม่ได้ มีแค่เพียงการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร แต่ยังส่งผลประโยชน์ถึงการพัฒนาประเทศในรูปแบบของคุณภาพชีวิตที่ยืนยาว และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เช่น นวัตกรรมทางสังคมที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของรัฐบาลจะส่งผลให้ประชากรมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น และมีอัตราการตาย ของทารกแรกเกิดลดน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปทางโครงสร้างครัวเรือนชนบทให้มีความเป็นสมัยใหม่ และกำหนดแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ชนบทไทยสมัยใหม่, นวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน

Abstract

This article shows that the transition of modern Thailand rural society definition of modern Thai rural society including guidelines for Sustainable social innovation development which from the literature review shows that at present, Thai rural society has entered the process of transition to a new rural society. That adopts the modernization of production, marketing, commerce, consumption, and communication technologies Development ideas and policies from the government have become part of life. As a result, living in modern Thai rural society is similar to urban society. and entering a new way of life that is closely related with the capitalist market system which has volatility that can occur at any time as well as formulating guidelines for social innovation development as a concept and action to deliver significant changes based on community needs. which this article shows that the benefits of social innovation are not There is only the efficiency of the organization. But it also benefits the country's development in the form of a longer quality of life and better quality of the environment. For example, social innovations that enhance the government's capacity will result in longer people's lives. and has a mortality rate of newborns decreased Therefore, It is necessary to reform the structure of rural households to be modern and to set guidelines for sustainable social innovation development.

Keywords: Thai Rural Society Modernity, Sustainable Innovation Development

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนับตั้งแต่ทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา ได้นำพาสังคมชนบทไทยออกจากวิถีการดำรงชีวิตเพื่อการยังชีพและการพึ่งพาทรัพยากรท้องถิ่น ไปสู่วิถีการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ที่สัมพันธ์แนบแน่น กับระบบตลาดทุนนิยม ซึ่งมีความผันผวนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยภายหลังจากการประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ใน พ.ศ. 2504 ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนโฉมของสังคมไทยในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษจากสังคมเกษตรกรรม สู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่ทันสมัย ตลอดจนเกิดการขยายตัวของเมืองที่มาพร้อมกับความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่แผ่ขยาย ไปอย่างกว้างขวางสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก จึงมีปัจจัยหลายอย่างที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคม แต่ปัจจัยหลัก ๆ ก็มักจะได้แก่เรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ปัจจัยเหล่านี้ต่างมีผลกระทบต่อกันและกันในลักษณะที่เมื่อเกิดการ “ขยับ” หรือ เปลี่ยนแปลงในปัจจัยหลักด้านหนึ่ง ปัจจัยด้านอื่น ๆ ก็ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปด้วย สังคมไทยมีพื้นฐานดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม แต่ไหนแต่ไรมาคนไทยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน ชนบท มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับอาชีพเกษตรกรรมคือการทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก เมืองซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าศูนย์กลางการปกครองที่เจ้านายและขุนนางมีอำนาจจัดการในเรื่อง ที่สำคัญ เช่น การปกครอง การคุ้มครองอาณาประชาราษฎร์ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในมิติต่าง ๆ ที่กระทบทั้งในระดับ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระบบการผลิต การบริโภค ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของปัจเจก บุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของสังคมชนบทไทย ที่กล่าวได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านระบบสาธารณสุข โภค และโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับความเป็นสังคมสมัยใหม่มากขึ้น รวมไปถึงความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ของบุคคล ทำให้นิยามของชนบทไทยในปัจจุบันได้รับการอธิบายเพิ่มเติมผ่านความทันสมัย เช่น การใช้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต

กล่าวได้ว่า “ชนบทไทยสมัยใหม่” หมายความว่า เขตพื้นที่ในประเทศไทยที่ประชากรประกอบอาชีพจากทรัพยากรพื้นฐาน ทางธรรมชาติเป็นสำคัญ เช่น การทำเกษตรกรรม การปศุสัตว์หัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการค้าขายเล็กๆน้อยๆมีระเบียบสังคมประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน และปรากฏกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ ที่รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต การตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยี และการติดต่อผ่านเครื่องมือสื่อสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต

นิยามชนบทไทยสมัยใหม่

“ชนบท” หมายถึง พื้นที่ที่อยู่นอกเขตตัวเมือง หรือพ้นจากเมืองหลวงออกไป มีความหนาแน่นของประชากรน้อย ประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม การปศุสัตว์ หรือการประมงเป็นสำคัญ ชาวชนบทมีวิถีในการดำเนินชีวิตที่พึ่งพิงสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติ ผูกพันกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์โชคลางหรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ รวมถึงมีวิถีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องเชื้อชาติ และวัฒนธรรม รักหมู่บ้าน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและมีการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน (สนธยา พลศรี, 2547) ทั้งนี้ ลักษณะของชนบทแต่ละแห่งย่อมมี ความแตกต่างกันไปตามบริบทสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมสู่ความทันสมัย ทำให้ การนิยามความหมายของสังคมชนบทไทยในยุคปัจจุบันเป็นที่เห็นพ้องต้องกันของทั้งนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยว่าเป็นเรื่องยากต่อการให้คำจำกัดความ (นภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จ้ง, 2557) และจะต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งมากกว่าเขตการปกครองและสภาพทางภูมิศาสตร์หรือ ความจำกัดของโอกาสในการประกอบอาชีพ เพราะสังคมชนบทไทยในปัจจุบันได้เข้าสู่ กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ที่ได้รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต การตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยีการสื่อสาร แนวคิดการพัฒนาและนโยบาย จากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต จนกล่าวได้ว่า การใช้ชีวิตในสังคม ชนบทไทยสมัยใหม่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับสังคมเมือง แต่อาจมีเพียงบางประเด็น เช่น วัฒนธรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ที่ยังรักษาไว้ให้คงเดิมภายใต้บริบทความเป็นสมัยใหม่นั้น ช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยค่อย ๆ ปรากฏขึ้นตั้งแต่ต้นคริสต์ ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเริ่มเข้ามามีบทบาทในภาคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการผลิต

แบบพอยังชีพในประวัติศาสตร์ไทยที่ดำเนินมาอย่างยาวนานสู่การผลิตแบบ ทุนนิยมซึ่งมีลักษณะเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยมีตลาด เงินทุน เทคโนโลยี และความเชื่อมโยงกับโลกภายนอก ผนวกกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (ชาย โพธิ์สิตา, 2555) ที่มุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิด ผลกระทบที่สำคัญต่อครัวเรือนเกษตรกรในชนบทไทยหลายด้านที่เห็นได้ชัดคือครัวเรือน และแรงงานในภาคเกษตรลดลง ขณะที่การทำเกษตรกรรมก็ไม่ได้เป็นแหล่งรายได้หลัก ของครัวเรือนส่วนใหญ่อีกต่อไป

ชนบทไทยได้เข้าสู่ยุคทุนนิยมแล้วอย่างเต็มตัว เนื่องจากรูปแบบการผลิตในภาคเกษตรแบบดั้งเดิมที่มุ่งสนองความต้องการใน ครัวเรือนได้ถูกแทนที่ด้วยวิธีการผลิตภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยมโดยสิ้นเชิง การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการโดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการค้าปลีกได้เข้าถึงพื้นที่ชนบทอย่างเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ ความเจริญ ทางด้านโครงสร้างพื้นฐานจึงเป็นปัจจัยที่ภาครัฐพยายามพัฒนาขึ้น เพื่อช่วยเกื้อหนุน ให้เกษตรกรในชนบทสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ในปริมาณมากขึ้น เช่น การสร้างเขื่อนและการชลประทาน ทำให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้ในฤดูแล้ง การตัดถนนสายสำคัญและถนนสายรอง ทำให้เกษตรกรสามารถลำเลียง ผลผลิตทางการเกษตรไปขายยังตลาดได้สะดวกมากขึ้น และการจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทำให้เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนที่สามารถกู้ยืมเงินเพื่อไปใช้ทำการผลิตเชิงพาณิชย์ เป็นต้น ทุกวันนี้จึงพบว่าครัวเรือนเกษตรกร ในชนบทไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตสิ่งที่ตัวเองต้องบริโภคเป็นหลักอีกต่อไป แต่มุ่งผลิต สิ่งที่ตลาดต้องการและขายได้เป็นสำคัญ ซึ่งการมุ่งผลิตในเชิงปริมาณเพื่อสนองความต้องการของตลาดทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาเทคโนโลยี และทุนจำนวนมากพลวัตต่างๆ ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบทั้งในระดับสังคม ชุมชน ไปจนถึงระบบการผลิต การบริโภค ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของ ปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของสังคมชนบทไทยที่ได้รับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการผลิตที่อิงระบบตลาด รวมไปถึงจนถึงความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของบุคคลซึ่งแตกต่างไปจากวิถีเดิม

ชนบทไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ อาจกล่าวได้ว่าชนบทไทยได้เข้าสู่ยุคทุนนิยมแล้วอย่างเต็มตัว แม้ว่าโดยเปรียบเทียบแล้ว ระดับของความเป็นทุนนิยมอาจจะแตกต่างไปจากในสังคมที่พัฒนาแล้วบ้าง แต่โดยสาระสำคัญแล้ว รูปแบบการผลิตในภาคเกษตรที่มุ่งสนองความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ซึ่งดำรงอยู่ในชนบทไทยมาตลอดเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์นั้น ได้ถูกแทนที่ด้วยวิธีการผลิตภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยม ไปแล้วโดยสิ้นเชิง แม้ว่าในวันนี้เกษตรกรจะยังมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตชนบทอยู่พอสมควร แต่รูปแบบ ของการปฏิบัติความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ตลอดจนค่านิยมและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยง อยู่กับวิธีการผลิตก็แตกต่างไปจากที่เคยมีมาแต่เดิม (เช่น ฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2555) สภาพที่เป็นอยู่ของเกษตรกรทุนนิยมในชนบทไทยปัจจุบันมีลักษณะสำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้ :

1. ตลาดมีบทบาทสำคัญในกระบวนการผลิตและการบริโภค ทุกวันนี้ครัวเรือนเกษตรกรไม่ว่าจะรายเล็กหรือรายใหญ่ ต่างมุ่งผลิตเพื่อขายกันเป็นหลัก ต่างกับสมัยที่การผลิตยังเป็นแบบเพื่อยังชีพ ซึ่งทุกครัวเรือนผลิตเพื่อกินเพื่อใช้เป็นหลัก ถ้ามีส่วนเกินจึงเอาไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการอย่างอื่นที่ตัวเอง ไม่ได้ผลิต หรือเมื่อมีตลาดเกิดขึ้น ก็เอาส่วนเกินนั้นไปขายบ้าง แต่ในระบบทุนนิยมปัจจุบัน วัตถุประสงค์ ของการผลิตทางการเกษตรเกือบจะตรงกันข้าม คือทุกครัวเรือนผลิตเพื่อขายเอาเงินเป็นหลัก ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ในครัวเรือนมากเหมือนที่ผ่านมา แต่มุ่งผลิตสิ่งที่ตลาดต้องการและขายได้ราคาเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงมากนักว่าสิ่งที่ผลิตนั้นจะนำมาใช้เป็นอาหารในครัวเรือนได้โดยตรงหรือไม่ เช่น ผลิตมันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน แม้ข้าวซึ่งเป็นพืชอาหารหลัก เกษตรกรจำนวนมาก ก็ปลูกเพื่อขายมากกว่าปลูกแต่พอกินในครัวเรือน จะเห็นได้เช่น ในฤดูเก็บเกี่ยวชาวนาส่วนใหญ่นิยมที่จะ ขายข้าวเปลือกทันทีที่เก็บเกี่ยวเสร็จ โดยไม่เก็บส่วนหนึ่งไว้บริโภคในครัวเรือน ข้าวที่บริโภคในครัวเรือนนั้น พอใจที่จะซื้อจากตลาดมากกว่า พฤติกรรมเช่นนี้เห็นได้ชัดในปีที่ข้าวราคาดีเป็นพิเศษ จริงอยู่ การรับขาย ผลผลิตนั้นอาจจะมีสาเหตุมาจากความต้องการเงิน (เพื่อมาใช้หนี้ หรือเพื่อใช้จ่ายอย่างอื่น) แต่ถึงกระนั้น ก็ยังชี้ให้เห็นว่าตลาดและเงินมีความสำคัญมากเพียงใดในวิถีชีวิตเกษตรกรปัจจุบัน แนวโน้มในชนบททุกวันนี้คือ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตสิ่งที่ตัวเองต้องกินต้องใช้ และไม่ได้กินไม่ได้ใช้สิ่งที่ตัวเองผลิตเป็นหลักอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะตลาดเข้ามามีบทบาทสำคัญ ความถดถอยของเกษตรเพื่อกินเพื่อใช้นั้นสะท้อนให้เห็นได้บางส่วนในตัวเลขจากการสำรวจของกรมเศรษฐกิจ

การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่พบว่า คราวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศที่ใช้ผลผลิตในครัวเรือนเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักมีประมาณร้อยละ 30 เท่านั้น นั้นหมายความว่า ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของครัวเรือนทั้งหมดอาศัยตลาดเป็นที่ยาของอาหาร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการผลิตของ เกษตรกรทุกวันนี้ไม่ได้มุ่งเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นสำคัญ และตลาดมีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวัน วันของครัวเรือน นี้คือลักษณะสำคัญของวิถีทุนนิยม

2. รูปแบบการผลิตมีแนวโน้มเป็นเกษตรเชิงเดี่ยว เกษตรเชิงเดี่ยวคือการที่เกษตรกรมุ่งผลิต พืชหรือสัตว์ชนิดเดียว โดยเลือกผลิตชนิดที่ตลาดมีความต้องการเป็นสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้น และผลิต จำนวนมาก ๆ เช่น ปลุกมันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงสุกร ในระบบเกษตร ทุนนิยมเช่นนี้ ตลาดทั้งในและนอกประเทศเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการผลิต ไม่ใช่ความต้องการบริโภค ในครัวเรือน เช่น ผลิตมันสำปะหลังเพื่อสนองความต้องการของตลาดในยุโรป ดังนั้น สิ่งที่ผลิตจึงไม่จำเป็นต้องสนองความต้องการบริโภค แม้ว่าจะผลิตสิ่งที่เป็นอาหาร เช่น ข้าว ไข่ไก่ ไข่ หรือพืช/สัตว์อย่างอื่น เกษตรกรจำนวนมากก็มุ่งผลิตเพื่อขายก่อน และบ่อยครั้งก็ขายทั้งหมด เหลือจากขายจึงใช้บริโภคในครัว เรือน ที่จะเก็บส่วนที่ดีที่สุดไว้บริโภคในครัวเรือนและขายส่วนที่ตัวเองไม่ต้องการบริโภคนั้นมีน้อยลง

3. เกษตรเชิงเดี่ยวจึงต่างกับเกษตรเพื่อกินเพื่อใช้อย่างมาก ในเกษตรเพื่อกินเพื่อใช้นั้น ครัวเรือน เกษตรกรจะผลิตหลาย ๆ อย่างไปพร้อมกัน เช่น ปลุกข้าว ปลุกผัก ปลุกไม้ผล เลี้ยงปลาในนาข้าว หรือ เลี้ยงไก่-เป็ด ฯลฯ ทั้งหมดเพื่อกินเพื่อใช้ในครัวเรือนเป็นหลัก ในระบบการผลิตแบบนี้ครัวเรือนเกษตรกร จะมีความมั่นคงทางอาหารมากกว่าในระบบเกษตรเชิงเดี่ยว และมีความเสี่ยงน้อยกว่าด้วย

4. ทุนและเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในวิธีการผลิต การผลิตในภาคชนบททุกวันนี้ ไม่ว่าจะ เป็นการปลุกข้าว พืชเศรษฐกิจอื่น หรือเลี้ยงสัตว์ ก็ตาม เกษตรกรทั้งรายเล็กรายใหญ่ ล้วนแต่ต้องใช้ทุน มาก (capital intensive) นี่เป็นธรรมชาติของการผลิตที่เชื่อมโยงกับตลาด ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่กำไร เกษตรกรจะมุ่งผลิตและขายให้ได้ปริมาณมาก ๆ และให้สิ่งที่ผลิตออกมามีคุณภาพดี เพื่อจะได้ราคาสูงใน ตลาด แต่การจะผลิตให้ได้ปริมาณมากและคุณภาพดีนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะปลุกได้เหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต เพราะที่ดินมีจำกัด ขณะเดียวกันที่ดินที่ทำกินมานานก็มีผลิตภาพที่ต่ำลง ดังนั้นเมื่อมีเทคโนโลยีการเกษตรเกิดขึ้น เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เครื่องจักร ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่จึงแทบไม่ลังเลที่จะใช้ ปัจจุบันนี้ ไม่ว่าเกษตรกรจะรายเล็กหรือรายใหญ่ ต่างก็ใช้ทุน

มากในการผลิตกันแทบทั้งสิ้น นับแต่ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช ค่าจ้างเครื่องจักรในการไถหว่าน และเก็บเกี่ยวไปจนถึงค่าแรงงาน

5. ธุรกิจการเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมมีบทบาทมากขึ้น ปัจจุบันนี้ การผลิตอาหารและอุตสาหกรรมอาหารเป็นที่ดึงดูดความสนใจของภาคธุรกิจมากขึ้น เพราะอาหารเป็นสินค้าที่มีอนาคต อันเนื่องมาจากสถานการณ์อาหารของโลกเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ประเทศมหาอำนาจของโลก จึงให้ความสนใจอาหารในฐานะที่เป็นทั้งความมั่นคงของสังคมและเป็นแหล่งรายได้ ทุกวันนี้อาหารจึงไม่ใช่ เป็นเพียงอาหาร แต่เป็นสินค้าที่สร้างผลกำไรและเป็นเครื่องมือต่อรองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศอย่างหนึ่ง ในอดีตธุรกิจการเกษตรมักจะจำกัดอยู่กับการซื้อขายผลผลิตที่เกษตรกรผลิตออกมาแล้วเป็นหลัก (ค้าขายผลผลิตการเกษตร) แต่ในปัจจุบันนี้มีบรรษัทยักษ์ใหญ่ทางการเกษตรเกิดขึ้นมาก ข้อมูลเมื่อต้น พ.ศ. 2555 ปรากฏว่าประมาณร้อยละ 7 ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ของไทยเป็นบริษัทที่ประกอบ การด้านอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีเงินทุนจดทะเบียนกว่า 3 หมื่นล้านบาท ทั้งนี้ ยังไม่รวมบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อีกจำนวนมาก บริษัทเหล่านี้มีแนวโน้มจะเข้าไป ควบคุมหรือผูกขาดระบบอาหารของประเทศทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ (คือดำเนินการผลิต) ไปจนถึงกลางน้ำ (คือการแปรรูปอาหาร) และปลายน้ำ (คือการจำหน่าย) ธุรกิจการเกษตรของบรรษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้จึงมีผล กระทบมากต่อวิถีการผลิต และชีวิตของคนในชนบทอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

6. ผู้ผลิตในระดับท้องถิ่นเชื่อมโยงกับระดับสากล ลักษณะข้อนี้ไม่ได้มีที่มาจากกาที่โลกทุกวัน นี่เป็นโลกที่ไร้พรมแดนเพียงอย่างเดียว แต่มาจากความจำเป็นในตัวของทุนนิยมเอง ด้วย เพราะหัวใจของ ทุนนิยมนั้นคือตลาด ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญ ตลาดในวิถีทุนนิยมนั้นขยายตัวไปใน 2 ด้านหลัก ๆ ด้านหนึ่งคือวัตถุดิบและแรงงานที่จะมาป้อนให้แก่การผลิต อีกด้านหนึ่งคือผู้บริโภค (หรือลูกค้า) ซึ่งจะเป็นผู้ซื้อสินค้าที่ผลิตขึ้นมา เป้าหมายการขยายตัวของทุนนิยมอยู่ที่กำไร ภายใต้อุดมคติแบบทุนนิยมการ ขยายตัวใน 2 ด้านนี้เกิดขึ้นแบบไม่มีขีดจำกัด และเพราะเหตุนี้เอง จึงทำให้ชุมชนชนบทในระบบทุนนิยม ไม่เพียงแต่จะเชื่อมโยงกับภายนอกในปริภูมิท้องถิ่นและประเทศเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับตลาดที่อยู่ นอกพรมแดนของประเทศด้วย ทั้งนี้โดยผ่านกลไกและกฎกติกาของโลกที่สร้างขึ้นมาเพื่อจัดการเรื่องนี้โดยเฉพาะ เช่น ข้อตกลงการค้าเสรีภูมิภาคอาเซียน (AFTA) ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) องค์การการค้าโลก (WTO) รวมถึงกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ปัจจุบันนี้ทุนนิยมข้ามชาติมีอิทธิพลมากต่อเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาอย่างไทย โดยเฉพาะในรูปของการลงทุนข้ามชาติด้านการเกษตร ที่กำลังเป็นประเด็นอย่างหนึ่งในปัจจุบันคือ การพยายาม เข้ามาลงทุนทำการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มทุนจากต่างประเทศ เพื่อใช้ประเทศไทยเป็นฐานผลิตอาหาร ส่งกลับไปเลี้ยงประชากรในประเทศของตน กระบวนการนี้เป็นการพยายามสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของประเทศที่มั่งคั่งทางการเงิน แต่ผลิตอาหารกินเองไม่เพียงพอ เช่น บางประเทศในตะวันออกกลาง จีน ไต้หวัน ญี่ปุ่น ประเทศเหล่านี้ใช้กลยุทธ์หลายอย่างเพื่อแทรกตัวเข้ามาทำการผลิตอาหารในประเทศไทย บ้างก็มาในรูปแบบของการร่วมทุนกับคนไทย บ้างก็พยายามหาตัวแทน (นอมินี) ที่จะทำให้ตนได้เข้าถึงปัจจัยการผลิต (ที่ดิน) ในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่เคยเป็นชาวอยู่บ้างเป็นครั้งคราว ถ้ากระบวนการเช่นนี้ขยายตัวและ ทำกันอย่างเปิดเผยมากขึ้น เชื่อว่าครัวเรือนเกษตรกรรายเล็กรายน้อยในชนบทจำนวนมากจะถูกเบียดขับ ออกจากอาชีพเกษตรกรรวมทั้งทำมาช้านาน

การเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยสมัยใหม่

มีแนวคิดมากมายที่พยายามกลั่นกรองวิธีการ เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากสังคมแบบดั้งเดิมมาสู่สังคมที่ทันสมัยมากขึ้น ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นโยบายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กรอบแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นต้น (กองแผนงานและสารสนเทศ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2560) รวมถึงนักวิชาการจำนวนมาก ที่ได้ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมชนบทไทย ทั้งนักวิชาการจากตะวันตก เช่น Riggs และ Michael Woods ที่ได้อธิบายว่า สังคมชนบทไทยมีการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างที่เด่นชัด ระหว่างสังคมชนบทไทยในอดีต และสังคมชนบทไทยในปัจจุบัน ทั้งในมิติความซับซ้อนของวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการเปลี่ยนผ่าน (Transitional Society) จากระบบสังคมเกษตรกรรมหรือสังคมดั้งเดิม (Traditional Society) ไปสู่ระบบสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ยังผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันทางสังคมด้วย เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมืองหรือการปกครอง เป็นต้น จากการที่สังคมไทยมีความพยายามปรับเปลี่ยนตัวเอง จากสังคมพอเพียงแบบดั้งเดิมมาสู่สังคม ที่มีความทันสมัย (Modernization) มากขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลทุกยุคสมัย ต่างก็พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ในหลายโมเดล โดยเฉพาะรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้แถลงนโยบายการบริหารประเทศเมื่อ ปี 2560 (ยสุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต, 2560) การขับเคลื่อนสังคมไทย 4.0 จะเกิดขึ้นได้นั้น ชุมชนจะต้องมีการจัดการตนเองภายในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งชุมชนท้องถิ่นเองจะต้องมีแนวคิดพื้นฐานเชิงปรัชญาที่ว่า มนุษย์มีความสามารถและมีพลังอันซ่อนเร้น (Potential Ability) ที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถ เพื่อให้สรรพชีวิตในสังคมไทยอยู่ด้วยความสุขกายสบายใจและมีความเป็นธรรม ดังนั้น การที่ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการตนเองได้นั้น ชุมชนต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนว่า สามารถจัดการตนเองได้ ด้วยการยึดหลักการพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชนบทไทยก็คือ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่นำมาซึ่งการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะใหม่ในชนบท ทำให้ชาวบ้านได้มีบทบาทในการกำกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้งผู้คนในสังคมชนบท กำลังร่วมกันสร้างความหมายของความสัมพันธ์ทางสังคมชุดใหม่ขึ้น มารองรับความเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม เช่น ครูที่ประกอบอาชีพสอนหนังสือไปพร้อม ๆ กับการหารายได้พิเศษ เช่น การสอนพิเศษ การทำธุรกิจขายตรง การเป็นนายหน้าซื้อที่ดิน เป็นต้น (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2556) หากมองในมุมที่กว้างขึ้น สังคมชนบทอาจมีการรวมกลุ่มสู่การเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ ซึ่งทำให้นโยบาย ของรัฐมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านมากขึ้น ส่วนแนวคิดของ Rambo พบว่า เป็นระยะเวลากว่า 30 ปีที่วิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาในชนบทไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย และทำการเกษตรแบบพอยังชีพ สู่เกษตรกรรมเพื่อการตลาด การพัฒนาระบบการศึกษาและการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ประกอบการ และเกิดสังคมแบบเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้น นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น รูปแบบการสวมใส่เสื้อผ้า การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร วัฒนธรรมสุขภาพ การศึกษา การจ้างงาน องค์กรทางสังคม และด้าน เอกลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น (Rambo, T., A., 2017) บางครั้งการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตคนชนบท เกิดจากปัจจัยภายใน อาทิ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความต้องการเป็นคนไทย ลักษณะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับคนไทย ความต้องการด้านวัตถุของชุมชน และปัจจัยภายนอก อาทิ การพัฒนาของรัฐ การพัฒนาจากบุคคลหรือ องค์กรอิสระ (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2556) ส่วนกระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถี

ชีวิตนั้น เกิดจากการขัดเกลาทางสังคม การลอกเลียนแบบ การมีค่านิยมแบบใหม่ และการยืมวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยในทัศนะของนักวิชาการ

ไมเคิล วูดส์ (Michael Woods 2011) ได้นำเสนอให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของ สังคมชนบทที่ทำให้ชนบทในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างมาก ทั้งในเรื่องความซับซ้อน ของการผลิตและการบริโภค วิถีชีวิตประจำวัน และยังวิพากษ์การบริโภคความเป็นชนบท โดยคนเมืองในด้านทิวทัศน์ บรรยากาศ วัฒนธรรม งานหัตถกรรม ฯลฯ ตลอดจนถึงการที่ชนบทถูกขูดรีดโดยชนชั้นนำทางการเมืองและรัฐ เนื่องจากถึงแม้ว่าชนบทจะเปลี่ยนแปลง ไปอย่างไร แต่ชนบทยังคงเป็นแหล่งผลิตอาหารและทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการผลิต พลังงานและการก่อสร้าง (Woods 2011)

Riggs (1970) ได้อธิบายว่าสังคมชนบทเป็นสังคมที่กำลังอยู่ใน ช่วงของการเปลี่ยนผ่าน (transitional society) จากระบบสังคมเกษตรกรรมหรือ สังคมดั้งเดิม (traditional society) ไปสู่ระบบสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมสมัยใหม่ (modern society) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสังคมดังกล่าว ทำให้เกิด การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันทางสังคมด้วย เช่น สถาบันครอบครัว สถาบัน เศรษฐกิจ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมืองหรือการปกครอง เป็นต้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2557, 5-11) ได้ให้คำอธิบายที่น่า สนใจว่า คนไทยที่เป็นชนชั้นสูงในสมัยโบราณไม่ได้มีความนิยมชมชื่นชนบทและมีความ คิดแบบคู่ตรงข้ามในการอธิบายความแตกต่างระหว่าง “เมือง” กับ “บ้าน” และ/หรือ “ป่า” โดยเมืองคือพื้นที่ซึ่งมีระเบียบ แสดงออกด้วยमारयाท อาชญาสิทธิ์ ภาษา การแต่งกาย และศาสนา ในขณะที่บ้าน (ชนบท) คือพื้นที่ซึ่งขาดระเบียบและถูกครอบงำด้วยผี นานาชนิด ส่วนวรรณกรรมและศิลปะที่แสดงความนิยมชมชื่นชนบทและเกษตรนิยม (agrarianism) เพิ่งปรากฏในเมืองไทยหลังรัชกาลที่ 5 จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งน่าจะเป็นอิทธิพลของเงินหรือลัทธิโรแมนติกของฝรั่ง โดยมีเนื้อหาที่แสดงชีวิตชนบทที่ สงบ มีระเบียบทางสังคมที่เอื้อต่อศีลธรรมทางศาสนา ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความ สามัคคี ความอุดมสมบูรณ์

สรุป การพัฒนาประเทศและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสังคมสมัยใหม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยในวิถีทุนนิยม รูปแบบสังคมเกษตรกรรมเพื่อ

การยังชีพแบบดั้งเดิมแปรเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม และการเกษตรเชิงพาณิชย์ทำให้วิถีการผลิตเพื่อบริโภคกลายเป็นการผลิตเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตลาดเป็นหลัก สถานะของเกษตรกรหรือชาวนาได้รับการปรับยก ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ และท่ามกลางความทันสมัยได้ส่งผลให้คนในชนบทไทย มีความเสมอภาคในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ขึ้นพื้นฐานต่าง ๆ ได้เทียบเท่ากับคนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากขึ้น แต่ทั้งนี้ยังคงไว้ ซึ่งการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและรูปแบบของการดูแลพึ่งพาอาศัยกัน ที่ไม่แตกต่างกันไปจากวิถีชีวิตแบบเดิมมากนัก

นวัตกรรมทางสังคม

Social Innovation หรือ **นวัตกรรมสังคม** คือการคิดค้นหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อทดแทนสิ่งที่ไม่มีประสิทธิภาพแบบเดิม ทั้งในรูปแบบของสิ่งของ การให้บริการ การปฏิบัติ หรือกระบวนการ รวมถึงข้อกฎหมาย

คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมมีมากมายขึ้นอยู่กับสถาบันที่ให้คำจำกัดความ แต่ใจความสำคัญของนวัตกรรมทางสังคม คือวิธีการ หลักการ แนวความคิดและโครงสร้างที่เป็นที่ต้องการของสังคม อาทิระบบการศึกษา การพัฒนาชุมชน และสุขภาพ รวมไปถึงการเสริมสร้างสังคมที่มีอารยธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง นวัตกรรมทางสังคมคือนวัตกรรมใหม่ทางความคิดที่พัฒนาสังคมและช่วยเสริม สร้างความสามารถทางสังคม (Cautlier-Grice, 2010) ทั้งนี้นวัตกรรมทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน โครงสร้างขององค์กร และระบบขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น และพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน (Edgington, 2010) เช่น การให้สินเชื่อแก่องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคมการศึกษาทางไกลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบายของรัฐบาล โดยสรุปแล้ว นวัตกรรมทางสังคมจะแสดงถึงรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันหน่วยงานหรือนโยบายใหม่ๆ (Damanpour, 1991; Drazin, Glynn, & Kazanjian, 1999; Gyskiewicz, 2000) ในขณะเดียวกัน คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคม ยังค่อนข้างหลากหลายและกำกวมแต่ส่วนมากแล้วนวัตกรรมทาง สังคมจะรวมถึงนวัตกรรมทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งนี้ในชีวิตประจำวันจะสามารถพบเห็นนวัตกรรม ทางสังคมได้ชัดเจนมากขึ้น ผ่านทางการปรับตัวโครงสร้างองค์กร เนื่องจากโครงสร้างองค์กรแบบเก่าไม่เหมาะสมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจึงกล่าวได้ว่านวัตกรรมทางธุรกิจนั้น สามารถนำไปสู่นวัตกรรมทาง

สังคมในลำดับต่อไป โดยส่วนมาก นวัตกรรมทางสังคมจะคาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบัน การปรับปรุงสาธารณูปโภค หรืองานบริการสังคมที่จะส่ง ผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามเราจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมทางธุรกิจนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นนวัตกรรมทางสังคม เสมอไป อาทิ นวัตกรรมหนึ่งให้ผลกำไรทางธุรกิจแต่อาจส่งผล กระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนเป็นต้น ในทางกลับกันนวัตกรรมทางสังคมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นนวัตกรรมทางธุรกิจที่มุ่งเน้นแต่ผล กำไร อาทิ โครงการ Clean Up the World ของ The United Nations Environmental Program ซึ่งเป็นโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีอาสาสมัครเกินกว่า 35 ล้านคนจาก 120 ประเทศทั่วโลก การศึกษานี้จะเน้นถึงความสำคัญของผลของนวัตกรรมทางสังคมที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของรัฐบาล ผ่านทางการ ปรับปรุงโครงสร้างที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชากร และการมีชีวิต ของประชาชน และความสำคัญของผลของนวัตกรรมทางสังคมที่มีต่ออัตราการเข้าศึกษาที่ส่งผลต่อระดับมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

การสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนจะต้อง อาศัย นวัตกรรมเครือข่ายทางสังคมในการยกระดับเครือข่ายชุมชน โดยองค์ความรู้ และสามารถสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายอาชีพได้คือ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ องค์ความรู้การบริหารกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นทั้งนวัตกรรมทางความคิดและวัตถุ ซึ่งจะนำไปสู่การรักษารูปแบบของการพัฒนาสังคมที่ก่อให้เกิด ความยั่งยืนที่จะสร้างผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ความยั่งยืน และสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นยังจำเป็นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และอาศัยกระบวนการ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย โดยการยกระดับอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่พื้นที่เป้าหมาย ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาต่อยอดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมและการสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานวัตกรรมทางสังคม

บทสรุป

สังคมชนบทมีลักษณะของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากสังคมเมือง สังคมชนบทไทยมีความเกี่ยวข้องกับสังคมเมืองอย่างแนบแน่น และต่างก็มีอิทธิพลแก่กันและกัน ไม่ใช่สังคมเมืองจะมีอิทธิพลเหนือสังคมชนบทเสียแต่ฝ่ายเดียว แต่ชนบทไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วไม่น้อย เมื่อเปรียบเทียบสังคมนี้นี้เมื่อชั่วอายุคนที่แล้วกับในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดี การ

เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่มากมายและอยู่ในอัตราที่สูงมากนัก สังคมชนบทไทยจึงยังรักษาลักษณะสังคมชนบทไว้ได้ตราบนานเท่าทุกวันนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด เป็นวิสัยปกติของสรรพสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้สังคมชนบทไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกว่าสองทศวรรษที่คนชนบทไทยรับเอา ความทันสมัยของระบบการผลิต การตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยี การสื่อสาร และการรับเอาแนวคิดการพัฒนาจากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ไม่เพียงแต่ทำให้ลักษณะทางกายภาพของชนบทไทยแปรเปลี่ยนไปจนมีลักษณะ ที่ใกล้เคียงกับสังคมเมือง แต่ในด้านวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย ชุมชนชนบทไทยจึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมากทีเดียว ถึงอย่างนั้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็ยังคงตกอยู่ในมือของชนชั้นนำหรือผู้มีฐานะดีเท่านั้น หากได้มีเฉลี่ยไปอย่างทั่วถึงในหมู่ชาวชนบททั่วไป ความเจริญด้านนี้ในชนบทจะช่วยขยายช่องว่างระหว่างคนมี กับคนจนให้กว้างขวางออกไปอีก

บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงความรู้ทั่วไปและความสำคัญของนวัตกรรมทาง สังคมที่มีต่อการปรับโครงสร้างทางสังคมและการพัฒนาประเทศ นวัตกรรมทางสังคมเป็นแนวความคิดและการกระทำที่เป็นที่ต้องการของสังคม และมีจุดประสงค์ที่พัฒนาทางสังคมไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ผลประโยชน์ของนวัตกรรมทางสังคมนอกจากจะสร้างประสิทธิภาพแก่องค์กรหรือชุมชนนั้นๆ แล้ว ยังส่งผลถึงการพัฒนาประเทศในด้านอื่น เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถเห็นได้จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์จากบทความ นี้จะเห็นว่าเราควรให้การสนับสนุนนวัตกรรมทางสังคม เพราะนอกจาก จะส่งผลให้องค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังส่งผลประโยชน์ต่อเนื่อง ไปถึงระดับชุมชน สังคม และประเทศเป็นลำดับต่อไป คำว่า “นวัตกรรมทางสังคม” จึงเป็นอีกหนึ่งหัวข้อที่จะมีบทบาทและถูกพูดถึงอย่างมากในอนาคต เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อรับมือปัญหาด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในวันที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อะไรก็ไม่แน่นอน นวัตกรรมทางสังคม และความยั่งยืนเป็นแนวคิดที่จะทำให้เราเข้าใจความเป็นไป และบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และที่สำคัญจะทำให้เราสามารถจัดการสิ่งเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืน มันจะกลายเป็นสิ่งสำคัญของโลกยุคใหม่ ที่เราจะได้อินคำเหล่านี้บ่อยขึ้นหลายเท่าตัว ข้อสรุปนี้แสดงถึงปัจจัยที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชนบทไทยสมัยใหม่ ซึ่งบทความนี้จึงเป็นประโยชน์และ สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการศึกษาวิจัยถึงอิทธิพลของปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชนบทสมัยใหม่และจะนำไปสู่การจุดประกายแนวทางการ

พัฒนานวัตกรรมทางสังคม ที่หนุนเสริมวิถีการดำเนินชีวิตที่สร้างสรรค์อันจะนำมาซึ่งการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่คนชนบทไทยอย่างตรงเป้าหมาย และเกิดการยกระดับคุณภาพเศรษฐกิจของชุมชนชนบทที่สอดคล้องไปกับบริบทการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงานและสารสนเทศ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2560). แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2555). ชนบทไทยในวิถีนโยบาย. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 37(4), 163-185.
- ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา และคณะ. (2555). สุขภาพคนไทย 2555 : ความมั่นคงทางอาหาร-เงินทองของมาया ข้าวปลาสิของจริง. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นภาพร อติวานิชพงศ์, กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จ้ง. (2557). ชุดโครงการ วิจัยชนบทไทยในมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร: บทสังเคราะห์องค์ความรู้ จากงานศึกษาของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.psds.tu.ac.th/paper/a1.pdf>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (9 พฤศจิกายน 2557). ชนบทนิยมในการเมืองไทย. มติชนสุดสัปดาห์, น.5-11.
- ยสุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต. (2560). นโยบายประเทศไทย 4.0 : โอกาส อุปสรรค และผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาคอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก สำนักงานการรัฐสภาระหว่างประเทศ.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). วารสารสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 68(786), 2565.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2556). ความเปลี่ยนแปลงชนบทในสังคมไทย: ประชาธิปไตยบนความเคลื่อนไหว. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- Caulier-Grice, J. (2010). Social innovation exchange. Retrieved June, 2022, from <http://socialinnovator.info/blog/social-innovator/what-social-innovation>

- Drazin, R., Glynn, M.A., & Kazanjian, R. K. (1999). Multilevel theorizing about creativity in organizations: A sensemaking perspective. *Academy of Management Review*, 286-323
- Edgington, N. (2010). Austin entrepreneur network. Retrieved June 10, 2022, from <http://austinentrepreneurnetwork.org/2010/01/what-is-socialinnovation/>
- Gryskiewicz, S. (2000). Cashing in on creativity at work. *Psychology Today*, 33, 62-67.
- Riggs, Fred W. (1970). "Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites" *Development Nations: Guest for A Model* (Beling and Toten). New York : Van Nostrand Reinhold.
- Rambo, T. , A. (2017) . From Poor Peasants to Entrepreneurial Farmers: The Transformation of Rural Life in Northeast Thailand.
- Woods, Michael. (2011). *Rural*. London and New York: Routledge.

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ*

CONSTITUENT POWER

นันทชัย รักษ์จินดา

Nantachai Rukjinda

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

Punnapong Wongnasri

ปรณพชญ์ จิตรจำนง

Pannaphat Jitjumnong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: nantachai@tapee.ac.th

บทคัดย่อ

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจทางการเมืองในทางสงวนไว้ให้แก่ผู้ถือครองอำนาจรัฐ ซึ่งอาจปรากฏขึ้นในรูปของบุคคลคนเดียว หรือคณะบุคคล หรือมหาชนโดยประชาชนหรือพลเมือง หรือนิติบุคคลมหาชนในฐานะรัฐภายนอก ตามบริบท เพื่อนำอำนาจนั้นไปอนุวัติการตรารัฐธรรมนูญขึ้นบังคับใช้ตามพลวัติการเมือง โดยการอนุวัติการจะดำเนินการผ่านขั้นตอนสองระดับขึ้นเป็นสำคัญ กล่าวคือ ขั้นกำหนดเจตจำนง เรียกได้ว่า “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” ฐานหนึ่ง และขั้นแปลเจตจำนงไปสู่การตราเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกได้ว่า “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” อีกฐานหนึ่ง ด้วยกลไกทั้งสองนี้ ภาพลักษณ์ของตัวรัฐธรรมนูญซึ่งสะท้อนผ่านบทบัญญัติมาตรา จึงมีความเกี่ยวข้องในทางสนองตอบต่อเจตจำนงของผู้ถือครองอำนาจรัฐนั้นอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ, อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ, อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

* Received 3 May 2022; Revised 15 May 2022; Accepted 7 June 2022

Abstract

The power to create a constitution is a political power reserved to a state holder. It may appear in the form of a single person or a committee or public juristic person as an external state, according to the context. This power is used for implementing obligations enforced in accordance with political dynamics. Implementation is carried out primarily through a two-level process. The first one is to say that the will provides constitution. The second process translates intentions into written form called "provides constitution derive". These two mechanisms show the image of the constitution reflected through the provisions. It is therefore significantly relevant in response to the will of the state power holder.

Keywords: Constituent Power, Provides Constitution, Provides Constitution Derive

บทนำ

ภายใต้หลักวิชานิติศาสตร์ สาขากฎหมายมหาชน ต่างยอมรับและให้คุณค่าความสำคัญต่อกระบวนการ สถาปนากฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกฎหมายที่ชื่อว่า “รัฐธรรมนูญ” (constitution) ในฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดที่มี บทบาทโดยตรงต่อการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานทางการเมืองและการปกครองของรัฐ ตลอดถึงหลักประกันด้านสิทธิ เสรีภาพของพลเมือง ผ่านวิธีการตราไว้เป็นประมวลลายลักษณ์อักษร (written code) อย่างมีนัยสำคัญ กระบวนการเพื่อการสถาปนารัฐธรรมนูญที่กล่าวไว้นี้ ในทางอัตลักษณ์ภาษากฎหมายมหาชน เรียกว่า “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” ฐานหนึ่ง และ “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” อีกฐานหนึ่ง ซึ่งกลไกทั้งสองส่วน กล่าวได้ว่าเป็นข้อสาระสำคัญในทางองค์ประกอบวิธี ผ่านคำรวมความที่นิยมเรียกว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ” (constituent power) ฉะนั้น การศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” (provides constitution) และ “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” (provides constitution derive) นี้ จึงเป็นที่ยอมรับอย่างสากลในวงวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้ สะท้อนภาพจากการผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ทุกระดับชั้น

และรวมถึงหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์อื่น ๆ โดยมุ่งเน้นถ่ายทอดในลักษณะให้ประเด็นอำนาจเกี่ยวกับการสถาปนารัฐธรรมนูญ ดำเนินไปในทางหลักคิด (conception) และทฤษฎี (theory) เพื่อให้ให้นักนิติศาสตร์หรือนักสังคมศาสตร์นำองค์ความรู้นั้นมาอนุวัติการตามบริบทส่วนตน อาทิ ในระดับชั้นปริญญาตรี ผ่านวิชากฎหมาย รัฐธรรมนูญ หรือวิชากฎหมาย รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง หรือในระดับชั้นบัณฑิตศึกษา ผ่านวิชากฎหมาย รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองเปรียบเทียบ หรือวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองชั้นสูง เป็นต้น นอกจากนั้น บริบทเกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ยังสะท้อนภาพผ่านลายลักษณ์อักษรใน “คำปรารภแห่ง รัฐธรรมนูญ” (introduction of constitution) ที่เปรียบเสมือน เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ (spirit of constitution) อันเป็นพลวัตรทางการเมืองในเชิงรูปธรรม (concrete) ของสังคมด้วยทางหนึ่ง

ภายใต้พลวัตรการเมืองของราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ล่วงมา กล่าวคือ ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2540 ถึงปีพุทธศักราช 2560 กลไกของ “อำนาจจัดทำ รัฐธรรมนูญ” และกลไกของ “อำนาจจัดทำ รัฐธรรมนูญ” เพื่อสถาปนารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ นั้น ได้ถูกนำมาใช้อนุวัติการอย่างไม่ขาดสาย สะท้อนผ่านรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวร จำนวนถึง 3 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามลำดับ โดยในช่วงของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั้น ได้เกิดประเด็นเกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญผ่านกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น จนนำไปสู่การเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ (the constitutional court) ในปีพุทธศักราช 2555 กล่าวคือ มีการเสนอญัตติโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในทาง “ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ” จากการเสนอญัตติดังกล่าว ได้ปรากฏฝ่ายผู้ไม่เห็นด้วยและได้มีการเสนอประเด็นไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ทำการพิจารณาวินิจฉัยว่าการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับจะสามารถกระทำได้หรือไม่เป็นประเด็นสำคัญ

ต่อกรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัยที่ 18-22/2555 ความโดยสรุปว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็น อำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่ามีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบ กฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมีเพียงอำนาจตามที่ รัฐธรรมนูญให้ไว้และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาจากรัฐธรรมนูญ

นั่นเอง กลับไปแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดา แม้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็น อำนาจของรัฐสภาก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ มาตรา 291 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน ก็ควรจะให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้ อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการ ดังกล่าวได้” (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560)

จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีข้างต้นนี้ยืนยันในทางหลักการว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีลักษณะเป็นการขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ กล่าวคือ การยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับนั้น ไม่อาจกระทำได้โดยตรง แต่จะต้องนำเอากระบวนการประชามติ (referendum) เพื่อสอบถามสัญญาประชาคมจากประชาชนเสียก่อนว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่ต่อวิธีการดังกล่าวจึงจะพึงกระทำได้ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ร่วมสถาปนารัฐธรรมนูญนั้นมา การอธิบายในประเด็นข้อเท็จจริงของคำร้องที่เสนอสู่ศาลรัฐธรรมนูญข้างต้น ย่อมเป็นการยืนยันในทางประจักษ์ว่า การวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้นำข้อสาระความรู้เกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญมาประกอบคำวินิจฉัยอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้แล้ว องค์ความรู้เกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ จึงเป็นแก่นสาระ (core) ของนักนิติศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ ที่ไม่อาจถูกละเลยและปฏิเสธการศึกษาไปได้

อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญและอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญและอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยข้อสารถะตามลำดับ ดังนี้

1. การก่อตั้งอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญและอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า “รัฐธรรมนูญ” (constitution) คือ กฎหมายมหาชน (public law) ซึ่งดำรงฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐ (supremacy of law) รับบทบาทในการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานทางการเมืองการปกครองภายในรัฐ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า

เป็น “กฎหมายมูลฐาน” (foundation law) เพื่อการสถาปนาองค์กรและสถาบันทางการเมือง
 ใดๆ ขึ้น อาทิ สถาปนารัฐบาล เพื่อรับผิดชอบอำนาจบริหาร สถาปนารัฐสภา เพื่อ
 รับผิดชอบอำนาจนิติบัญญัติ หรือสถาปนาองค์กรศาล เพื่อรับผิดชอบอำนาจตุลาการ เป็นต้น
 สำหรับ “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” นี้ ถือเป็น “อำนาจรากฐาน” (foundation powers)
 ที่รับบทบาทโดยตรงในการสถาปนารัฐธรรมนูญขึ้นเป็นขั้นปฐม กล่าวคือ เป็นอำนาจก่อนหน้า
 อีกลำดับขั้นหนึ่งก่อนที่จะมีการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญตามลำดับ
 คำว่า “อำนาจรากฐาน” ในที่นี้ ขยายความต่อไปได้ว่า เป็นอำนาจของผู้ถือครองอำนาจ
 อธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ ซึ่งอาจปรากฏขึ้นในรูปของ “บุคคลคนเดียว”
 (personal) หรือ “คณะบุคคล” (committee) หรือ “มหาชนโดยประชาชนหรือพลเมือง”
 (people/citizen) หรือ “นิติบุคคลมหาชนในฐานรัฐภายนอก” (public juristic person)
 ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของบริบททางการเมืองในแต่ละยุคสมัย อาทิ ในยุคสมัยที่นิยมการ
 ปกครองแบบวิเศษมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐจะรวม
 ศูนย์อยู่ที่พระมหากษัตริย์ (the king) หรือในยุคสมัยที่นิยมการปกครองแบบวิธีประชาธิปไตย
 (democracy) อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐจะแผ่กระจายสัดส่วนเป็นของประชาชน หรือในบางยุค
 สมัยที่ปกครองโดยวิธีเผด็จการ (autocracy) อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ จะรวมศูนย์ในทางปัจเจก
 ประโยชน์อยู่ที่บุคคลหรือคณะบุคคลผู้เถลิงอำนาจ หรือยุคอาณานิคม (colonial era) อำนาจ
 อธิปไตยแห่งรัฐนั้น จะเป็นของรัฐเจ้าอาณานิคม เป็นต้น โดยผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ
 ในบริบทต่าง ๆ เหล่านั้น ตามแนวคิดสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยม (positive law school) ยก
 ย่องว่าเป็น “รัฐอธิปัตย์” (sovereign) (เจริญ โฆษณานันท์, 2545)

แนวคิดสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยม ได้ขยายบทบาทของรัฐอธิปัตย์ต่อไปอีกว่า เป็นผู้
 สามารถกำหนด “เจตจำนง” (will) เพื่อให้มีการตรากฎหมายต่าง ๆ ใช้บังคับภายในรัฐ ซึ่ง
 รวมถึงรัฐธรรมนูญด้วย ด้วยเหตุนี้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ารัฐอธิปัตย์ได้ทำการกำหนด
 เจตจำนงเพื่อให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับแล้ว ขั้นตอนถัดจากนั้น จะเป็นการขยายเจตจำนง
 โดยการ “กำหนดวิธีการ” (procedure) เพื่่อมอบหมายหน้าที่ให้แก่ “บุคคล” (personel)
 หรือ “คณะ บุคคล” (committee) หรือ “องค์กร” (organization) แล้วแต่กรณี เป็น

ผู้รับผิดชอบทำรัฐธรรมนูญ (ยกร่างรัฐธรรมนูญ) ต่อไป เรียกการกระทำในส่วนนี้ว่า “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” (provides constitution derive) หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นขั้นตอนของการแสดงออกทางเจตจำนงเพื่อให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นในทางรูปธรรม ดังนั้น อำนาจรากฐานที่นำมาสู่การสถาปนารัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ หรืออำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญก็ตาม ภายใต้แนวคิดสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยม จึงมีต้นสายมาจากผู้ถือครองอำนาจสูงสุดแห่งรัฐนั้นเป็นสำคัญ

2. นัยของอำนาจจัดทำมีรัฐธรรมนูญและอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

เป็นที่ยอมรับกันว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยอำนาจจัดทำมีรัฐธรรมนูญ และอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญนี้ เป็นองค์ความรู้ที่นักนิติศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ชาวไทย รับอิทธิพลมาจากคำสอน และตำราจากต่างประเทศเป็นฐาน อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น กล่าวอีก นัยหนึ่งว่า ไม่ใช่องค์ความรู้บริสุทธิ์ของนักวิชาการชาวไทย ด้วยเหตุดังกล่าว การอธิบายเกี่ยวกับนัยของอำนาจจัดทำ มีรัฐธรรมนูญและนัยของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงแนวความคิดมูลฐานจากต่างประเทศไปได้

2.1 นัยของอำนาจจัดทำมีรัฐธรรมนูญ

สำหรับคำว่า “อำนาจจัดทำมีรัฐธรรมนูญ” นั้น ได้รับการแปลความในบริบทภาษาไทย มาจากรูป ประโยคในภาษาฝรั่งเศส คำว่า “pouvoir constituant orginaire” และรูปประโยคในภาษาอังกฤษ คำว่า “provides constitution” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์อธิบายนัยของอำนาจจัดทำมีรัฐธรรมนูญไว้หลากหลายท่าน อาทิ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บรรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายไว้ว่า “อำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองเป็น อำนาจที่สถาปนารัฐธรรมนูญขึ้น และรัฐธรรมนูญมาสถาปนาระบอบทางการเมืองและองค์กรทางการเมืองขึ้น การใช้ และการตีความรัฐธรรมนูญต้องดูเจตนารมณ์ของอำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมือง.... กระบวนการทางการเมืองที่รับมอบ มาจากอำนาจตรารัฐธรรมนูญดั้งเดิม จึงมี 2 คำ คือ อำนาจออกรัฐธรรมนูญแต่เดิม (pouvoir constituant

orginiare) กับอำนาจเปลี่ยนแปลงองค์กรทางการเมืองที่รับมอบ (pouvoir constituent dérivé)” (วรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2556)

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ อธิบายไว้ว่า “เพราะเหตุใดและทำอะไร องค์กรหนึ่ง องค์กรใดจึงเป็นผู้ทรงอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ คำตอบคือ เพราะองค์กรดังกล่าวสามารถยึดครองอำนาจทางการเมืองมาได้ จึงมีอำนาจที่จะนำแนวความคิดทางการเมืองของตนมาใช้ในการปกครองประเทศ จะกล่าวให้เป็นรูปธรรม ก็คือบุคคลใดหรือองค์กรใดซึ่งทรงอำนาจทางการเมือง เป็นผู้ทรงอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ...” (ชาญชัย แสวง ศักดิ์, 2552)

รองศาสตราจารย์ ดร.โกเมศ ขวัญเมือง อธิบายไว้ว่า “วลีคำว่า “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ” นั้น เป็นวลีที่มีรากศัพท์ฝรั่งเศส คำว่า Pouvoir Constituant Orginiare ซึ่งมาจากคำคำแรก คือ Pouvoir (ปู้ฟัวร์) แปลว่า อำนาจ และคำที่สอง คือ Constituant (คอนสติตูอองท์) แปลว่า การสถาปนา การจัดตั้งขึ้น การประกอบขึ้น และคำว่า Originare แปลว่า เบื้องต้น ที่มีมาแต่เดิม ซึ่งแปลความโดยนัยรวมกันแล้ว หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่อยู่ในฐานะ สามารถบันดาลให้มีรัฐธรรมนูญในเบื้องต้น โดยนัยนี้จึงหมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่เป็น “รัฐอธิปัตย์” (Sovereign) (โกเมศ ขวัญเมือง, 2555)

จากนัยความหมายที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้อรรถาธิบายถึงอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญไว้ สามารถประมวลเป็นข้อสรุปได้ว่า “อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ คือ อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญโดยรัฐอธิปัตย์ (ผู้ทรงอำนาจสูงสุดแห่งรัฐ) ซึ่งก่อตั้งเจตจำนงให้รัฐนั้นมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรขึ้นใช้บังคับเป็นสำคัญ”

2.2 นัยของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

สำหรับคำว่า “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” นั้น ยังคงได้รับการแปลความในบริบทภาษาไทย มาจาก รูปประโยคในภาษาฝรั่งเศสเป็นสำคัญเช่นกัน คำว่า “pouvoir constituent dérivé” ซึ่งบางตำราแปลรูปประโยค ดังกล่าวว่า “อำนาจเปลี่ยนแปลงองค์กรทางการเมืองที่รับมอบ” (วรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2556) โดยคำว่า “รับมอบ” (derive) นัยที่นี้มุ่งหมายถึง อำนาจที่รับมอบมาจากผู้ทรงอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำหรือแก้ไข

เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญอีกทอดหนึ่ง ดังนั้น นายของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ หากสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ย่อมหมายถึง “อำนาจที่ได้รับมอบมาจากผู้จัดทำรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร” นั่นเอง

เป็นที่น่าสังเกตว่า เจตจำนงในการสถาปนารัฐธรรมนูญโดยรัฐชาติปิตัยนั้น เจตจำนงดังกล่าวจะแฝงไว้ซึ่งทิศทางของเจตนารมณ์เพื่อการจัดระบอบและระบบโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของรัฐอยู่ด้วยอย่างมี นัยสำคัญ อาทิ รูปแบบรัฐ รูปแบบประมุขแห่งรัฐ ระบอบการปกครอง ระบบรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งผู้รับมอบอำนาจเพื่อ จัดทำรัฐธรรมนูญ จะต้องนำเจตจำนงของรัฐชาติปิตัยนั้น มาเป็นฐานในการจัดทำ กล่าวคือ แปลเจตจำนงมาสู่ลายลักษณ์ อักษรเป็นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญกับอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ จึงมีความยึดโยง เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดยิ่ง

3. รูปแบบอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญและอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

รูปแบบของอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญและรูปแบบของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ ปรากฏรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

3.1 รูปแบบของอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ

การจัดรูปแบบอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญนี้ ผู้เขียนจัดกลุ่มแบ่งแยกโดยอาศัย การพิจารณาจากพลวัตการเมืองของประเทศต่าง ๆ เป็นมูลฐาน สามารถทำการจัดแบ่งรูปแบบ (model) ของอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ ออกเป็น 7 รูปแบบสำคัญ ดังนี้

1) รูปแบบบุคคลคนเดียวในฐานะประมุขแห่งรัฐ

เป็นกรณีที่ผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ โดยบุคคลคนเดียวในฐานะประมุขแห่งรัฐ (head of state) เป็นผู้กำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญโดยรูปแบบบุคคลคนเดียวนี้ จะนิยมเกิดขึ้นในสมัยการปกครองแบบวิธิตสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) โดยพระมหากษัตริย์ (king) ในฐานะประมุขแห่งรัฐ (head of state) เป็นผู้ดำริเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญแก่รัฐ ขยายความได้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงยอมสละพระราชอำนาจบริบูรณ์ (absolute powers) ที่มีอยู่ ด้วยเจตจำนงของพระองค์เอง (ด้วยความสมัครใจ) เพื่อบริมอบอำนาจนั้น (ทั้งหมด/บางส่วน) ให้แก่

ประชาชนหรือคณะบุคคล ผ่านกลไกวิธีของการบริหารจัดการอำนาจอธิปไตยโดยรัฐธรรมนูญ อาจเรียกได้อีกนัยหนึ่งว่า “การพระราชทานรัฐธรรมนูญ” ซึ่งการสละและมอบพระราชอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญเช่นที่กล่าวนี้ ถือว่าเป็นก้าวอย่างสำคัญของการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์จากวิธีดั้งเดิม กล่าวคือ “วิธีสมบูรณาญาสิทธิราชย์” (absolute monarchy) ไปสู่วิธีอนุวัตรการ กล่าวคือ “วิธีปรimitาญาสิทธิราชย์” (limited monarchy) หรือก็คือ “พระราชอำนาจที่ถูกจำกัดไว้โดยรัฐธรรมนูญ” (limited powers by constitution) อนึ่ง ในภาษาวิชาการปัจจุบัน นิยมเรียกวิธีการจำกัดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยรัฐธรรมนูญ ว่า “พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ” (constitutional monarchy)

ประเทศที่เคยผ่านการจัดให้มีรัฐธรรมนูญโดยพระมหากษัตริย์ ในฐานะประมุขแห่งรัฐ อาทิ

ก.ราชอาณาจักรเดนมาร์ก ในรัชสมัยพระเจ้าฟรีดริคที่ 7 ทรงดำริเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้ บังคับในปีคริสต์ศักราช 1849 มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรเดนมาร์ก คริสตศักราช 1849” ซึ่งเป็น รัฐธรรมนูญฉบับแรกของราชอาณาจักรเดนมาร์ก (ไชยันต์ ไชยพร, 2557)

ข.จักรวรรดิญี่ปุ่น ในรัชสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิโตะ ทรงดำริเจตจำนงให้จักรวรรดิญี่ปุ่นมี รัฐธรรมนูญ มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งจักรวรรดิญี่ปุ่น คริสตศักราช 1889 (รัฐธรรมนูญเมจิ)” ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ คริสตศักราช 1889 เพื่อพระราชทานเป็นของขวัญเนื่องในวโรกาสครบรอบวันสถาปนาจักรวรรดิ (Hein, Patrick., 2009)

ค.จักรวรรดิรัสเซีย ในรัชสมัยพระเจ้านิโคลัสที่ 2 (พระเจ้าซาร์) ทรงดำริเจตจำนงให้จักรวรรดิรัสเซีย มีรัฐธรรมนูญผ่าน “คำประกาศตุลาคม” (october manifesto) ในปีคริสต์ศักราช 1906 มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ รัสเซีย คริสตศักราช 1906”

ง.ราชอาณาจักรภูฏาน ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 4 ทรงดำริเจตจำนงให้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้ รัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม คริสต์ศักราช 2005 และได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จเป็นการสมบูรณ์ในปี คริสต์ศักราช 2008 ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชาธิบดีที่ 5 มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ภูฏาน คริสต์ศักราช 2008” (The Constitution of The Kingdom of Bhutan 2008) เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญโดยรูปแบบบุคคลคนเดียวใน ฐานะประมุขแห่งรัฐนี้ ที่ปรากฏขึ้นผ่านพลวัตทางการเมืองของประเทศที่ยกแสดงไว้เป็น ตัวอย่าง โดยเฉพาะกรณีของราชอาณาจักรเคนมาร์ก จักรวรรดิญี่ปุ่น และจักรวรรดิรัสเซีย ล้วน ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากเหตุการณ์ “การปฏิวัติสหรัฐอเมริกา เมื่อปี คริสต์ศักราช 1776” และ “การปฏิวัติฝรั่งเศส เมื่อปีคริสตศักราช 1789” เป็นสำคัญ เพราะภายหลัง เหตุการณ์ปฏิวัติดังกล่าว สิ่งที่ถูกเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” (constitution) ก็ได้อุบัติขึ้นในทาง มรดกความคิดและมรดกแบบแผน จนเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง โดยเฉพาะหลักประกันสิทธิ เสรีภาพของพลเมืองที่รับรองไว้ในตัวรัฐธรรมนูญ

2) รูปแบบคณะบุคคลในฐานะคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหาร

เป็นกรณีที่ผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ โดยคณะบุคคลในฐานะคณะ ปฏิวัติหรือฐานะคณะ รัฐประหาร เป็นผู้กำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ คำว่า “คณะบุคคล” ในที่นี้ จากพลวัตทางการเมืองที่ อุดบัติขึ้นในประเทศต่าง ๆ สะท้อนรูปแบบ ออกมาได้ 2 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ “คณะบุคคลผู้ก่อการปฏิวัติ(revolutionary council)” รูปแบบหนึ่ง และ “คณะบุคคลผู้ก่อการรัฐประหาร (coup d'état conseil)” อีกรูปแบบหนึ่ง โดยกลุ่มคน เหล่านี้ เมื่อก่อการเป็นที่สำเร็จแล้ว ภายใต้แนวคิดสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยม ถือ ว่าเป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ หรือก็คือ “รัฐอธิปัตย์” จึงดำรงอยู่ในฐานะเป็นผู้จัดให้มี รัฐธรรมนูญขึ้นได้

อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ ในรูปแบบคณะบุคคลนั้น นิยมเกิดขึ้นในช่วงสมัย การเปลี่ยนผ่านการ ปกครองและการยึดอำนาจรัฐบาล แบ่งพิจารณาได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่หนึ่ง การเปลี่ยนผ่านระบอบการปกครองโดยการปฏิวัติ หมายถึง การที่คณะบุคคลใด กระทำการยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองของรัฐ อย่างฉับพลันและโดยสิ้นเชิง จากระบอบการปกครองหนึ่งไปสู่อีกระบอบการปกครองหนึ่ง โดย คณะบุคคลที่ก่อการดังกล่าว เรียกว่า “คณะปฏิวัติ (revolutionary council)”

ตัวอย่างเหตุการณ์ปฏิวัติ อาทิ

ก.จากวิธีสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยพระมหากษัตริย์ไปสู่วิธีประชาธิปไตยโดย ประชาชน ในกรณีนี้ จะมีคณะปฏิวัติผู้อยู่กึ่งกลางระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน เป็น ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองโดยการนำเอาประชาชนมาร่วมเป็นฐานอำนาจ อาทิ การปฏิวัติสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปีคริสต์ศักราช 1911 โดยคณะปฏิวัติทำการยึดอำนาจ การปกครองจากราชวงศ์ชิง (ราชวงศ์สุดท้าย) และทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสม บูรณาสิทธิราชย์มาสู่ประชาธิปไตย พร้อมกับสถาปนาระบบสาธารณรัฐขึ้น เรียกว่า “สาธารณรัฐจีน” (The Republic of China) และจัดให้มีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐจีน คริสต์ศักราช 1912 ขึ้นใช้บังคับเป็นปฐม

ข.จากวิธีประชาธิปไตยไปสู่วิธีสังคมนิยม ในกรณีนี้คณะปฏิวัติผู้ก่อการจะ นำพาอำนาจอธิปไตยของ ประชาชนมารวมศูนย์เป็นของรัฐ อาทิ การปฏิวัติในสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมาร์ โดยนายพลเอก เนวิน เมื่อปีคริสต์ ศักราช 1962 ซึ่งได้ทำการยกเลิก รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า คริสต์ศักราช 1947 (ระบอบ ประชาธิปไตย) และ จัดให้มีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า คริสต์ศักราช 1974 (ระบอบ สังคมนิยม) ขึ้นแทนที่ (พรพิมล ตรีโชติ, 2547) เป็นต้น

รูปแบบที่สอง การเปลี่ยนผ่านรัฐบาลโดยคณะรัฐประหาร หมายถึง การ เปลี่ยนแปลงหัวหน้าฝ่ายบริหาร ในนามรัฐบาล โดยคณะรัฐบาลชุดหนึ่ง ไปยังคณะรัฐบาลอีก ชุดหนึ่งซึ่งก่อการรัฐประหาร (coup d'état) ยึดอำนาจโดยฉับพลัน

ตัวอย่างเหตุการณ์การรัฐประหาร อาทิ

ก.การรัฐประหารในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในปีคริสต์ศักราช 1851 กล่าวคือ หลุยส์ นโปเลียน โบนา ปาร์ต ต้องการที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต่อไปอีกหนึ่ง

สมัย แต่ด้วยที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1848 ซึ่งบังคับใช้ในขณะนั้น บัญญัติให้วาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมีอยู่ 4 ปี และดำรงตำแหน่ง ได้เพียงวาระเดียว โดย หลุยส์ นโปเลียน โบนาปาร์ต ไม่สามารถรวบรวมเสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทำการ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าวได้ จึงทำการรัฐประหารรัฐบาลตนเอง เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญดังกล่าวและจัดให้ มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นแทนที่ในปีคริสตศักราช 1852 (โกเมศ ขวัญเมือง, 2555)

ข.การรัฐประหารในราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 โดยคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ (คสช.) พร้อมกับการยกเลิกการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เป็นการแทนที่ เป็นต้น

3) รูปแบบการร่วมกันของบุคคลคนเดียวในฐานะประมุขแห่งรัฐกับคณะบุคคลในฐานะคณะ ปฏิวัติ หรือคณะรัฐประหาร

เป็นกรณีที่ประมุขแห่งรัฐร่วมกันกับคณะผู้ก่อการปฏิวัติหรือคณะผู้ก่อการ รัฐประหาร ร่วมกันกำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญใน กรณีนี้ จะนิยมเกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนผ่านระบบ การเมืองการปกครองภายในรัฐ ใน ลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 2) ที่ได้บรรยายไว้แล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้ แต่ปรากฏส่วน รายละเอียดที่แตกต่างกัน คือ ในกรณีของรูปแบบที่ 2) นั้น เมื่อคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหาร ก่อการยึดอำนาจทางการเมืองการปกครองขึ้นเป็นการสำเร็จแล้ว (ดำรงฐานะรัฐธำธิปัตย์) เจตจำนงเพื่อจัดให้มีรัฐธรรมนูญ จะเกิดจากคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารนั้นแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่มีเจตจำนงของประมุขแห่งรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดให้มีรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่ สำหรับกรณีรูปแบบที่ 3) นี้ เมื่อคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหาร ทำการก่อการเป็น การสำเร็จ จะดำเนินการเจรจาตกลงในเชิงประนีประนอม เพื่อให้ประมุขแห่งรัฐซึ่งเป็นผู้ดำรงฐานะรัฐธำธิ ปัตย์อยู่เดิม เข้ามากำหนดเจตจำนงร่วมกับคณะผู้ก่อการในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญด้วยกัน แต่ กระนั้นประมุขแห่งรัฐจะต้องยอมตนอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการตามที่คณะผู้ก่อการกำหนด

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ

ก.กรณีสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ในปีคริสต์ศักราช 1215 เมื่อพระเจ้าจอห์น (king john) ทรงใช้พระราชอำนาจในทางกดขี่บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษบุคคลและเรียกเก็บภาษีจากราษฎรตามอำเภอใจ บรรดาคณะบาทหลวงและคณะขุนนางผู้ใกล้ชิด จึงมีฉันทามติร่วมกันว่า พระราชอำนาจของพระองค์ สมควรที่จะต้องถูกจำกัดลงโดยกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพให้แก่ราษฎร จึงนำไปสู่การเจรจาต่อรองระหว่างพระเจ้าจอห์นกับคณะบาทหลวงและคณะขุนนาง ถึงวิธีการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินที่เหมาะสม ท้ายที่สุดจึงนำมาสู่การทำความตกลงร่วมกันในลักษณะเอกสารลงนาม เรียกว่า “Magna Carta” หรือ “มหากฎบัตร” โดยพระเจ้าจอห์นทรงลงนามในเอกสารดังกล่าว เพื่อแสดงออกในทางยินยอมจำกัดพระราชอำนาจของพระองค์ตามที่คณะบาทหลวงและคณะขุนนางได้เจรจาต่อรองไว้

ข้อสังเกต “Magna Carta” นั้น ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ถือได้ว่าเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีบทบาททิศทางเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญของรัฐสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการจำกัดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ภายใต้กฎหมาย

ข.กรณีราชอาณาจักรสยาม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 กล่าวคือ เมื่อคณะราษฎรได้ก่อการปฏิวัติสยามเป็นการสำเร็จในวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 แล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้คณะราษฎรเข้าเฝ้าฯ โดยคณะราษฎรได้ทูลเกล้าถวาย “ร่าง พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม พุทธศักราช” ในการนี้ด้วย เพื่อจะบังคับใช้เป็นกฎหมายมูลฐาน ในลักษณะรัฐธรรมนูญ โดยพระองค์ทรงตรวจชำระร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก่อนที่จะทรงลงพระปรมาภิไธย และได้ทรงพระอักษรถวายคำแนะนำต่อคณะราษฎร ให้กำกับต่อท้ายชื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นว่า “ชั่วคราว” ไปในการนี้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มีเจตนารมณ์ของการบังคับใช้เพียงกาลชั่วคราวไปพรางก่อนเท่านั้น โดยจะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้นบังคับใช้ในกาลภายหลังอีกวาระหนึ่ง ทำให้

“พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475” เมื่อบังคับใช้แล้ว จึงมีสถานะทางกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่กำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครอง และการบังคับใช้อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐในลักษณะรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า การปฏิวัติสยามโดยคณะราษฎรที่เกิดขึ้น เป็นไปในลักษณะประนีประนอม รอมชอมกันระหว่างพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 กับคณะผู้ก่อการ ทั้งนี้สะท้อนข้อเท็จจริงผ่าน ลายลักษณ์อักษรซึ่งแสดงไว้ในคำปรารภของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ที่ว่า “โดยที่คณะราษฎรได้ขอร้องให้อยู่ใต้ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม เพื่อบ้านเมืองจะได้เจริญขึ้น และ โดยที่ได้ทรงยอมรับตามคำขอร้องของคณะราษฎร”

จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนยกแสดงไว้ข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ อันเกิดจากประมุขแห่งรัฐร่วมกับคณะผู้ก่อการ ต่างปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองในเรื่องของ “การดุลอำนาจ” (balance of powers) ขึ้นทั้งสิ้น โดยคณะผู้ก่อการจะสร้างเงื่อนไขในเชิงบังคับเลือกให้ประมุขแห่งรัฐ โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์จะต้องทรงยินยอมที่จะสละพระราชอำนาจของพระองค์ลงเพื่ออยู่ภายใต้กฎหมายเป็นสำคัญ

4) รูปแบบมหาชน

เป็นกรณีและผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐโดยมหาชน หรือก็คือประชาชน (people) หรือพลเมือง (citizen) เป็นผู้กำหนดเจตจำนงร่วมกันให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ กรณีที่มหาชนเป็นผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ นั้น เป็นแนวคิดดั้งเดิมที่ “อริสโตเติล” (Aristotle) ผู้ซึ่งทำการศึกษเชิงสำรวจเปรียบเทียบของระบบการเมืองการ ปกครองภายในนครรัฐกรีก ได้กล่าวถึงไว้ในงานวรรณกรรม ชื่อ “The Politics” โดยงานวรรณกรรมดังกล่าวเรียกการ ปกครองที่ประชาชนถือครองอำนาจว่า “democracy” ซึ่งสื่อถึง “วิธีการปกครองโดยคนจน (เป็นคนส่วนมากในสังคม)” ภายหลังต่างรู้จักกันในชื่อ “การปกครองโดยประชาชน” หรือ “ประชาธิปไตย”

จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ในศตวรรษที่ 18 โดยเฉพาะเหตุการณ์ปฏิวัติ (revolution) ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อปีคริสต์ศักราช 1776 และปฏิวัติในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเมื่อปีคริสต์ศักราช 1789 ต่างเป็นที่ ยอมรับว่า เป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบรัฐสมัยใหม่ (modern state) พร้อมกับการพัฒนาแนวคิด “รัฐธรรมนูญนิยม” (constitutionalism) อย่างสุดขีด กล่าวคือ รัฐที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครอง โดยให้คุณค่ากับการจำกัดและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และดำรงไว้ซึ่งหลักประกันด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นสำคัญ เหตุการณ์ปฏิวัติที่เกิดขึ้นของทั้งสองประเทศข้างต้นนี้ ต่างมีลักษณะสำคัญที่พ้องกัน นั่นคือ การร่วมกันของ มหาชน เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและอำนาจแห่งการปกครองรัฐมาเป็นของประชาชน ซึ่งเมื่อการก่อการเป็นที่สำเร็จ ประชาชนเหล่านั้น ต่างร่วมกันกำหนดเจตจำนงเพื่อจัดให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่ง สหรัฐอเมริกา คริสตศักราช 1787 และรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส คริสตศักราช 1791 ตามลำดับ โดยรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าว ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะ อิสระภาพ เสรีภาพและภราดรของประชาชน

อนึ่ง อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญตามรูปแบบมหาชนในฐานะประชาชน ในช่วงศตวรรษที่ 20 จะนิยม ดำเนินการด้วยวิธีที่ประชาชนมอบสิทธิของตนให้แก่ตัวแทนเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการที่กล่าวถึง ณ ที่นี้ อาจอยู่ในรูปคณะกรรมการหรือสภาร่าง เป็นต้น ซึ่งเมื่อคณะกรรมการในฐานะตัวแทน ประชาชนดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเป็นการเสร็จสิ้นแล้ว จะนำเอาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้น สอบถามมติของประชาชนว่าจะเห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวหรือไม่ ด้วยวิธี “ประชามติ” (referendum) อันเป็น วิธีการในทาง “นิติบัญญัติ” (de jure)

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งสมาพันธรัฐสวิส คริสตศักราช 1999 ซึ่งเป็นฉบับที่บังคับใช้ อยู่ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเกิดขึ้นจากมติเห็นชอบของพลเมืองแห่งสมาพันธรัฐ ด้วยวิธีประชามติเมื่อวันที่ 18 เมษายน คริสตศักราช 1999 เป็นต้น

5) รูปแบบคณะบุคคลในฐานะคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารร่วมกับมหาชน

เป็นกรณีที่คณะปฏิวัติ หรือคณะรัฐประหาร เมื่อก่อการสำเร็จแล้ว ได้ร่วมกันกับประชาชนผ่านวิธี ประชามติในการกำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ รูปแบบอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ จะเกิดขึ้น ภายหลังจากที่การก่อการปฏิวัติหรือการรัฐประหารสำเร็จแล้ว โดยคณะผู้ก่อการจะกำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้น บังคับใช้และมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะทำงานเพื่อรับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และเมื่อคณะทำงานจัดทำ ร่างรัฐธรรมนูญเป็นการเสร็จสิ้นแล้ว จะนำเอาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้น สอบถามมติของประชาชนว่าจะเห็นชอบ/ไม่ เห็นชอบในการบังคับใช้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวหรือไม่ ด้วยวิธี “ประชามติ” (referendum) อันเป็นวิธีการในทาง “นิติบัญญัติ” (de jure) เช่นเดียวกับรูปแบบก่อนหน้า

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ

ก.รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส คริสตศักราช 1958 ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับ ดังกล่าวเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ภายหลังการรัฐประหารในสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยฝ่ายกองทัพได้เสนอ นายพลชาร์ลส์ เดอโกลล์ ให้เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล หลังจากนั้นรัฐบาลของนายพลเดอโกลล์ ได้ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้น และนำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวออกถามประชามติจาก พลเมือง เมื่อวันที่ 28 กันยายน คริสตศักราช 1958 (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2549)

ข.รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ คริสตศักราช 2008 ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เกิดขึ้น จากเจตจำนงของพลเอกอาวุโส ตัน ฉ่วย ภายหลังการรัฐประหารรัฐบาลนายพลเอกชอ หม่อง โดยจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติ (national assembly) ขึ้น เพื่อเป็นองค์กรรับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และนำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ออกถามประชามติจากประชาชนในทุกชาติพันธุ์ เป็นจำนวน 2 วันด้วยกัน กล่าวคือ ในวันที่ 10 พฤษภาคม และวันที่ 24 พฤษภาคม คริสตศักราช 2008 (นันทชัย รักษ์จินดา, 2556)

ค.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เกิดขึ้นจาก เหตุการณ์ภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งได้ จัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อคณะทำงานจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ กรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวออกถามประชามติจากประชาชน เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พุทธศักราช 2559 เป็นต้น

ข้อสังเกต ความแตกต่างระหว่างอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญที่เกิดจากมหาชน โดยตรงตามรูปแบบที่ 4) กับอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญที่เกิดจากคณะผู้ก่อการร่วมกับมหาชน ตามรูปแบบที่ 5) นั้น อยู่ตรงจุดเริ่มต้นของเจตจำนง ในการให้มีรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ กล่าวคือ ตามรูปแบบที่ 4) จุดเริ่มต้นของเจตจำนงจะมาจากมหาชน (ประชาชน/ พลเมือง) เป็นฐาน แต่ตามรูปแบบที่ 5) จุดเริ่มต้นของเจตจำนงจะเกิดจากคณะผู้ก่อการเป็นสำคัญ โดยเมื่อคณะผู้ก่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเป็นการแล้วเสร็จ จะนำเอามหาชนมาร่วมเป็นผู้จัดให้มีรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการประชามติเป็นอีกกระบวนการหนึ่ง

6) รูปแบบการร่วมกันของมหาชน สภาผู้แทนราษฎร และรัฐบาล

เป็นกรณีที่เจตจำนงของการจัดให้มีรัฐธรรมนูญนั้น เกิดขึ้นมาจากฉันทามติ ร่วมกันของ 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายมหาชน ในฐานะประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและ ฝ่ายรัฐบาลในฐานะองค์กรฝ่ายบริหาร อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญในกรณีนี้ จะนิยมเกิดขึ้นในภาวะที่รัฐนั้นเกิดกระแส แนวคิดการปฏิรูประบบการเมืองเป็นแก่นสารัตถะ และมักจะดำรงอยู่ในสภาวะการณ์ทางการเมืองแบบปกติ กล่าวคือ สภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลมีฐานที่มาจากจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งการผลักดันแนวคิดจะเริ่มต้นมาจากภาค ประชาชน และส่งต่อแนวคิดไปยังสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐบาล จนท้ายที่สุดนำไปสู่การอนุมัติรัฐธรรมนูญให้สำเร็จผลเป็นรูปธรรม

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญตามรูปแบบนี้ มีอัตลักษณ์ที่สำคัญ กล่าวคือ เจตจำนงตั้งต้นจะมาจาก “ประชาชน” (people) ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย ผ่าน “วิธีพฤตินัย” (de facto) กล่าวคือ เป็นกระแสเรียกร้อง จากมหาชนทางสังคมเป็นฐาน และ

ขับเคลื่อนแนวคิดต่อโดย “สภาผู้แทนราษฎร” (house of representative) ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ และ “รัฐบาล” (government) ในฐานะฝ่ายบริหาร ผ่าน “วิธีนิตินัย” (de jure) กล่าวคือ สู่กระบวนการตามกฎหมาย เพื่อสถาปนาและจัดทำรัฐธรรมนูญต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในทางภาพขยายต่อกรณี ผู้เขียนขอเสนอพลวัตรการเมืองซึ่งเป็นที่มาของการสถาปนารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาประกอบเป็นตัวอย่าง

กรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

แนวคิดในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว มีปฐมเหตุมาจากการรัฐประหาร โดย “คณะรักษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)” ซึ่งมีพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นหัวหน้าผู้ก่อการ เมื่อปีพุทธศักราช 2534 และ ต่อเนื่องมาสู่เหตุการณ์การชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลของพลเอกสุจินดา คราประยูร ในปีพุทธศักราช 2535 หรือเรียก กันว่า “พฤษภาทมิฬ (dark may)” เหตุการณ์ดังกล่าว เปรียบเสมือนชนวนแห่งการคุกรุ่นของแนวคิด การปฏิรูประบบ การเมืองขึ้นในสังคมไทยอีกคำรบหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการเรียกร้องจากภาคประชาชนให้เกิดการปฏิรูประบบการเมืองไทย อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเด็น “ที่มาของนายกรัฐมนตรี” ประเด็น “บทบาทของภาคประชาชนต่อระบบ การเมือง” และประเด็น “ระบบการเมืองในมิติใหม่” ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬยุติลงร่วมสองปี ในปีพุทธศักราช 2537 สภาผู้แทนราษฎร โดยนายมารุต บุญนา ประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น ได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.)” ขึ้นเป็นคณะทำงาน (คำสั่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ที่ 10/2537) เพื่อรับผิดชอบในการศึกษาและหามาตรการแนวทางในการปฏิรูประบบการเมืองของประเทศทั้งระบบ ตามกระแสเรียกร้องจากภาคประชาชนที่เกิดขึ้นมาจากช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (วิชาญ ทราญอ่อน, 2564) ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นยุคแห่งการศึกษาค้นคว้าผ่านกระบวนการวิจัยในทุกมิติ โดยเฉพาะมิติทางระบบการเมืองในทางกฎหมายมหาชน (public law) ทั้งนี้ เพื่อนำงานวิจัยทางกฎหมายเหล่านั้นเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ถัดจากนั้นหนึ่งปี รัฐบาล โดยนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.)” (คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 118/2538) เพื่อทำการศึกษาแนวทางในการปฏิรูปการเมืองอย่างเต็มระบบในทางต่อยอด

ความคิดของสภาผู้แทนราษฎร ที่ดำเนินการไว้ก่อนหน้านี้ คณะทำงานชุดดังกล่าวนี้ได้มีความเห็นเสนอต่อรัฐบาลให้จัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับแทนที่รัฐธรรมนูญฉบับเดิม โดยให้มีการจัดตั้ง “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” ขึ้น เพื่อรับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปฏิรูป

จากพลวัตรทางการเมืองที่เกิดขึ้น ท้ายที่สุดจึงนำมาสู่การจัดทำและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นการสำเร็จ พร้อมกับการสถาปนาระบบการเมืองและสถาบันทางการเมืองใน มิติใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย อาทิ ระบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง (party list) ระบบ ศาลกฎหมายมหาชน กล่าวคือ ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ระบบองค์กรอิสระ ระบบการกระจายอำนาจ การปกครอง สู่ราชการส่วนท้องถิ่น ระบบกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

อนึ่ง การอนุวัติการในมิติทางกฎหมายและการเมืองข้างต้นนี้ยังคงเป็นอิทธิพลทางความคิดในทาง ยั่งยืนมาสู่โครงสร้างระบบการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อย่างมีนัยสำคัญ

7) รูปแบบนิติบุคคลมหาชนในฐานะรัฐภายนอก

เป็นกรณีและผู้ถือครองอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ โดยนิติบุคคลมหาชน กล่าวคือ รัฐต่างประเทศ ซึ่งอาจดำรงอยู่ในฐานะ “รัฐเจ้าอาณานิคม” หรือ “รัฐฝ่ายชนะสงคราม” เป็นผู้กำหนดเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ นิยมเกิดขึ้นในช่วง “ยุคอาณานิคม” (colonial era) และ “ยุคสงคราม” (war era) เป็นสำคัญ แยกอธิบายได้ ดังนี้

ก.กรณีของยุคอาณานิคม กล่าวคือ เมื่อรัฐเจ้าอาณานิคมจะให้เอกราชต่อรัฐใต้อาณานิคม จะกำหนด เงื่อนไขบังคับก่อนการให้เอกราชแก่รัฐใต้อาณานิคมในลักษณะที่ว่า จะต้องจัดให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับในรัฐใต้อาณานิคมนั้นให้เป็นการเสร็จสิ้นเสียก่อน จึงจะถือว่ารัฐนั้นมีอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐโดยบริบูรณ์

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ กรณีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในปีคริสต์ศักราช 1947 ก่อนที่ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เจ้าอาณานิคม จะให้เอกราชแก่พม่า

(burma) นายกรัฐมนตรีแอตลี ผู้แทนสหราชอาณาจักร ได้กำหนดเงื่อนไขให้แก่ ออองซาน ผู้แทนพม่า ว่าเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า “ความตกลงออองซาน – แอตลี” (Aung San - Atlee Agreement) โดยเงื่อนไขของการให้รัฐธรรมนูญใช้บังคับในพม่า เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ถูกกำหนดไว้ในความ ตกลง ซึ่งเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับแรกในพม่า กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่า คริสตศักราช 1947 เป็นต้น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544)

ข.กรณีของยุคสงคราม กล่าวคือ เมื่อรัฐฝ่ายชนะสงคราม เข้าทำการถือครองดินแดนของรัฐฝ่ายแพ้ สงครามแล้ว รัฐฝ่ายชนะสงครามจะดำเนินการแทรกแซงกลไกทางการเมืองโดยการกำหนดเจตจำนงให้รัฐฝ่ายแพ้ สงคราม ดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญตามนโยบายของรัฐฝ่ายชนะสงคราม

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นฝ่ายชนะสงคราม ได้เข้าควบคุมการปกครองและการบริหารของจักรวรรดิญี่ปุ่น โดยนายพลเอกแมก อาร์เทอร์ ตัวแทนฝ่ายกองทัพ สหรัฐอเมริกา ได้สร้างเงื่อนไขให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นในญี่ปุ่น เพื่อบังคับใช้แทนที่รัฐธรรมนูญเมจิฉบับเดิม จนนำมาสู่การบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กล่าวคือ “รัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่น คริสตศักราช 1947” เป็นต้น (ภุริ พวงศ์ เจริญ, 2559)

3.2 รูปแบบของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

รูปแบบของอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ ภายใต้หลักการแบ่งแยกโดยอาศัยพลวัตการเมืองประกอบนั้น สามารถทำการจัดแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบสำคัญ ดังนี้

1) รูปแบบการจัดทำโดยบุคคลคนเดียว

เป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ (รัฐอธิปัตย์) มอบหมายความรับผิดชอบให้บุคคลเพียงคนเดียว เป็นผู้จัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญ อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญในรูปแบบบุคคลคนเดียวนี้ จะนิยมเกิดขึ้นภายหลัง เหตุการณ์ปฏิวัติ หรือรัฐประหาร โดยคณะผู้ก่อการจะมอบหมายความรับผิดชอบในการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญ ให้แก่ ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ หรือบุคคลในคณะผู้ก่อการด้วยกัน ในลักษณะไม่เปิดเผยข้อมูลผู้จัดทำ ทั้งนี้ เพื่อให้การแปล เจตจำนงของคณะผู้ก่อการเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ดำเนินไป

โดยถูกต้อง รวดเร็ว ตรงตาม เจตนารมณ์ ซึ่งอาจจะจัดทำขึ้นไว้ในลักษณะเป็นการล่วงหน้าหรือ ภายหลังจากการก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จ แล้ว

ข้อสังเกต การจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญโดยบุคคลคนเดียว จะมีความเหมาะสมกับบริบทของ “การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว” เป็นสำคัญ เนื่องจากต้องการ ความรวดเร็วในการจัดทำ ไม่ต้องอาศัยการระดมความคิด การบังคับใช้จะอยู่ในช่วงเวลา ที่จำกัดและสั้น บทบัญญัติมาตรามีจำนวนน้อย

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ในปีคริสต์ศักราช 1799 กล่าวคือ เมื่อ นโปเลียน โบนาปาร์ต ทำการปฏิวัติการ ปกครองและนำพาสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไปสู่ยุค จักรวรรดิเป็นการสำเร็จ ได้ยกเลิกการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส คริสต ศักราช 1795 และแต่งตั้งมอบหมายให้คนสนิท คือ “ซีแยส” (Sieyès) รับผิดชอบจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่และบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม คริสตศักราช 1799 เป็นต้น

2) รูปแบบการจัดทำโดยคณะบุคคล

เป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (รัฐฐาธิปัตย์) มอบหมาย ความรับผิดชอบในการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญให้แก่คณะบุคคล ประกอบไปด้วยผู้ทรงวุฒิในศาสตร์ ต่าง ๆ และจะนิยมแต่งตั้งไว้ในรูปของ “คณะกรรมการ” หรือ “คณะกรรมการธิการ” เป็นสำคัญ อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญโดยคณะบุคคลนั้น อาจเกิดขึ้นในภาวะหลังการสงคราม หรืออาจ เกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติ หรือการรัฐประหาร หรืออาจเกิดขึ้นในห้วงเวลาปกติ ซึ่งความ รับผิดชอบในการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญโดยคณะบุคคลนี้ จะนิยมเกิดขึ้นกับ “การจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับถาวร” ซึ่งประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวนหลายหมวดและหลายบทมาตรา อัน ต้องอาศัยความละเอียด รอบคอบ และการระดม ความคิดในการจัดทำ เพื่อการบังคับใช้ในทาง ยั่งยืน

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ

ก.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 จัดทำขึ้นโดย สภาผู้แทนราษฎร ดำเนินการแต่งตั้ง “อนุกรรมการ” จำนวน 9 คน เป็นคณะทำงาน เพื่อ รับผิดชอบจัดทำรัฐธรรมนูญ (สถาบันพระปกเกล้า ,2564)

ข.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย คริสตศักราช 1945 จัดทำขึ้นภายใต้เงื่อนไขการให้เอกราชโดยจักรวรรดิญี่ปุ่น ซึ่งมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเพื่อเตรียมการสำหรับเอกราช” (The Investigating Committee for the Preparation of Independence of Indonesia : BPUPKI) จำนวน 62 คน รับผิดชอบจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว (สัวพัฒนา มณีเจริญ, 2558)

ค.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่น คริสตศักราช 1947 จัดทำขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สหรัฐอเมริกา โดยนายพลเอกแมก อาร์เทอร์ ได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการ” จำนวน 25 คน รับผิดชอบในการจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

ง.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นภายหลังการรัฐประหารของ คณะรักษาความแห่งชาติ (คสช.) ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 32 ซึ่งบัญญัติให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ” ขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยกรรมการทั้งสิ้น 36 คน รับผิดชอบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

3) รูปแบบการจัดทำโดยองค์กร

เป็นกรณีที่ผู้ที่มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (รัฐอธิปัตย์) มอบหมายมารับผิดชอบในการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญ ให้แก่องค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งองค์กรในที่นี้ จะปรากฏขึ้นในรูป “สภานิติบัญญัติ(legislative assembly)” หรือ “สภาร่างรัฐธรรมนูญ (constitutional convention)” หรือ “สมัชชาแห่งชาติ(national convention)” เป็นสำคัญ โดยสมาชิกที่เข้าร่วมเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ จะได้รับการสรรหาจากทุกภาคส่วนองค์กร ภายในรัฐ ในฐานะเป็นตัวแทนขององค์กรนั้น ๆ เพื่อเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นในการตรา (ร่าง) รัฐธรรมนูญ

การจัดทำรัฐธรรมนูญในรูปแบบองค์กร จะนิยมกระทำในสถานการณ์ที่รัฐอธิปัตย์แห่งรัฐนั้น มีความมุ่งหมายให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ ในลักษณะบังคับใช้เป็น “รัฐธรรมนูญฉบับถาวรแทนที่ รัฐธรรมนูญฉบับเดิม” โดยมีความประสงค์ให้เกิดการระดมความคิดของทุกภาคส่วนอย่างประณีต รอบคอบ และ ตอบสนองต่อบริบทแห่ง

รัฐอย่างที่สุด (อาจกำหนดขึ้นเป็นวาระแห่งชาติ) ด้วยเหตุนี้ การจัดทำรัฐธรรมนูญในรูปแบบองค์กร (ไม่ว่าจะมีชื่อเรียกอย่างไร) จึงมักจะประกอบด้วยสมาชิกในลักษณะจำนวนที่มากกว่าการจัดทำโดยคณะบุคคล เสมอ

ข้อสังเกต ในประเด็นของอายุการดำรงอยู่ของอำนาจหน้าที่ในการจัดทำ (ร่าง) รัฐธรรมนูญใน รูปแบบองค์กร อาทิ “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” หรือ “สมัชชาแห่งชาติ” เป็นต้น หรือในรูปแบบคณะบุคคลก็ตาม จะนิยม กำหนดไว้ในลักษณะจำกัดช่วงเวลาของการดำรงอยู่ กล่าวคือ เมื่อบรรลุพันธกิจจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามความ รับผิดชอบแล้ว (เมื่อบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับร่างนั้นแล้ว) ก็จะสิ้นสุดบทบาทและอำนาจหน้าที่ไป

ตัวอย่างเหตุการณ์ อาทิ

ก.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คริสตศักราช 1787 จัดทำขึ้นภายใต้ ความรับผิดชอบของ “สภาร่างรัฐธรรมนูญ (the constitutional convention)” โดยมีการ ประชุม ณ เมืองฟิลาเดลเฟีย เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม คริสตศักราช 1787 เป็นครั้งแรก ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 55 คน จาก 74 คน ในฐานะผู้แทนมลรัฐ (มนตรี รูปสุรารณ, 2540)

ข.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส คริสตศักราช 1793 จัดทำขึ้นโดย “สภาร่างรัฐธรรมนูญ แห่งชาติ” (the assembly constitutional) รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่สถาปนารูปแบบรัฐในลักษณะ “สาธารณรัฐ” (republic) พร้อมกับการยกเลิกการปกครองโดยระบอบพระมหากษัตริย์โดย สมบูรณ์เรียกกันอย่างสากลว่า “ยุคสาธารณรัฐที่ 1” ทั้งนี้ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เป็นการก้าวอย่างตามแบบอย่างการจัดทำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้า อย่างมีนัยสำคัญ

ค.กรณีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การจัดทำรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ภายใต้พลวัติการเมืองที่มีการจัดตั้ง “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” ขึ้นเป็น การเฉพาะกิจ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับแรก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 จัดทำขึ้นโดย “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งในปีพุทธศักราช 2491 ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 40 คน ใช้ระยะเวลาในการจัดทำ 1 ปี โดยประมาณ

ฉบับที่สอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 จัดทำขึ้นโดย “สภาร่าง รัฐธรรมนูญ” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งในปีพุทธศักราช 2502 ประกอบด้วยสมาชิก 240 คน ใช้ระยะเวลาในการจัดทำ ยาวนานถึง 9 ปีเศษ (อนุชา ดีสวัสดิ์, ม.ป.ป.)

ฉบับที่สาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จัดทำขึ้นโดย “สภาร่าง รัฐธรรมนูญ” เช่นเดียวกัน ได้รับการแต่งตั้งในปีพุทธศักราช 2539 ประกอบด้วยสมาชิก 99 คน ใช้ระยะเวลาในการ จัดทำ 1 ปี โดยประมาณ

ฉบับที่สี่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จัดทำขึ้นโดย “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” ได้รับการแต่งตั้งในปีพุทธศักราช 2549 ประกอบด้วยสมาชิก 100 คน ใช้ระยะเวลาในการจัดทำ 8 เดือน โดยประมาณ

ข้อสังเกต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ถือว่าเป็น รัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่มีการใช้วิธีประชามติเพื่อรับรองการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ในกรณีของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีการประชามติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พุทธศักราช 2559

ง.กรณีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ คริสตศักราช 2008 จัดทำโดย “สมัชชา แห่งชาติ” (the national convention) ได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดย พลเอก อาวุโส ตัน ฉ่วย เมื่อปีคริสตศักราช 1993 การดำเนินการของสมัชชาแห่งชาติเพื่อจัดทำร่าง รัฐธรรมนูญ เกิดขึ้นด้วยกัน 2 วาระ โดยวาระแรกนั้น ต้องยุติบทบาทลงในปีคริสตศักราช 1996 เนื่องจากความขัดแย้งภายในระหว่างสมาชิกกับฝ่ายกองทัพ จนกระทั่งมีการฟื้นฟู บทบาทขึ้นเป็นวาระที่สอง ในปีคริสตศักราช 2003 ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้นถึง 1,076 คน และนำมาสู่การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญได้แล้วเสร็จในปีคริสตศักราช 2007 (พรพิมล ตรีโชติ, 2547) และนำร่างรัฐธรรมนูญออกถามประชามติในปีถัดมา เป็นต้น

บทสรุป

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจทางการเมืองในทางสงวนไว้ให้แก่ “ผู้ถือครองอำนาจรัฐ” ในฐานะ “รัฐอธิปไตย” ซึ่งอาจปรากฏขึ้นในรูปของ “บุคคลคนเดียว” (person) หรือ “คณะบุคคล” (committee) หรือ “มหาชนโดยประชาชนหรือพลเมือง” (people/citizen) หรือ “นิติบุคคลมหาชนในฐานะรัฐภายนอก” (public juristic person) ตามบริบท เพื่อนำอำนาจนั้นไปอนุวัติการตรารัฐธรรมนูญขึ้นบังคับใช้ตามพลวัตรการเมือง โดยการอนุวัติ การจะดำเนินการผ่านขั้นตอนสองระดับขึ้นเป็นสำคัญ กล่าวคือ ขั้นกำหนดเจตจำนง เรียกได้ว่า “อำนาจจัดให้มี รัฐธรรมนูญ” และ ขั้นแปลเจตจำนงไปสู่การตราเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกได้ว่า “อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ” ด้วยกลไก ทั้งสองส่วนนี้ ภาพลักษณ์ของตัวรัฐธรรมนูญซึ่งสะท้อนผ่านบทบัญญัติมาตรา จึงมีความเกี่ยวข้องในทางสนองตอบต่อเจตจำนงของผู้ถือครองอำนาจรัฐนั้นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เจตจำนงของผู้ถือครองอำนาจรัฐนี้ หากเป็นไปในทางสนองตอบกับพันธสัญญาประชาคม กล่าวคือ เจตจำนงร่วมของประชาชน ภาพลักษณ์ของรัฐธรรมนูญย่อมเป็นไปในทางสร้างสมดุล ระหว่างอำนาจรัฐกับหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชนควบคู่กัน แต่ในทางตรงกันข้ามหากเจตจำนงของผู้ถือครองอำนาจรัฐนั้น เป็นไปในทางฝ่าฝืนพันธสัญญาประชาคม ภาพลักษณ์ของรัฐธรรมนูญย่อมมุ่งหมายในทางสงวนไว้ซึ่งอำนาจรัฐนั้น ด้วยเหตุนี้ อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ จึงเปรียบเสมือน “เมล็ดพันธุ์” (seed) ในทางเป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งผลโดยตรงต่อกิ่งก้านและดอกผลที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” (constitution) อย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- โกเมศ ขวัญเมือง. (2555). กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กฎหมาย.
- จรัญ โฆษณานนท์. (2545). นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2552). กฎหมายรัฐธรรมนูญ แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). พม่าประวัติศาสตร์และการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ไชยันต์ ไชยพร.(2557). การเปลี่ยนแปลงการปกครองเดนมาร์ก ค.ศ.1849 จาก
สมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่พระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ. โครงการคลังปัญญาเพื่อ
การอภิวัฒน์ประเทศไทยในยุคบูรพาวิวัฒน์, วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นันทชัย รักษ์จินดา. (2556). กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองของกลุ่มประเทศ
อาเซียน ศึกษากรณีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. มหาวิทยาลัยตาปี.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2549). คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร :
วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2556). คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา.
- พรพิมล ตรีโชติ. (2547). เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : กระบวนการเป็นประชาธิปไตยและ
การเมืองสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ภุรี พวงศ์เจริญ. (2559). ต้นกำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามในประเทศญี่ปุ่น บทวิพากษ์
วาทกรรม “รัฐธรรมนูญที่ ถูกยึดเอียด. วารสารญี่ปุ่นศึกษา. 32(1).
- มนตรี รูปสุวรรณ. (2540). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- วิชาญ ทราโยอ่อน.(2564). การปฏิรูปการเมือง”. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2564 จาก
[http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ปฏิรูปการเมือง) ปฏิรูปการเมือง
- สถาบันพระปกเกล้า. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475. เรียกใช้เมื่อ 1
สิงหาคม 2564 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- สุวัฒนา มณีเจริญ. (2558). รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ฉบับ ค.ศ.1945 กับแนวคิด
เกี่ยวกับความเป็นชาติ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขา
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. 8(2).
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2565 จาก
https://www.constitutionalcourt.or.th/th/occ_web/index.php
- อนุชา ดีสวัสดิ์. (2564). “สภาร่างรัฐธรรมนูญ”. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร : กลุ่มงานห้องสมุด สำนักวิชาการ.

Hein, Patrick. (2009). How the Japanese became foreign to themselves : the impact of globalization on the private and public spheres in Japan. Berlin: Lit.

สัญญาประชาคมยามอำนาจใกล้สูญสิ้น*

SOCIAL CONTRACT WHEN DECLINING POWER

พระครูวรจิตตานุรักษ์

Phrakruworajittanuruk

พิชิต กันยารณ

Pichit Kanyawan

วรเชษฐ์ โทอิน

Worachet Tho-un

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: Worachet.th@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

ปรากฏการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในเมืองไทย คือ ในยามเริ่มขึ้นมาบริหารประเทศ มีอำนาจมหาศาล ผู้บริหารประเทศมักมองว่าตนเองเก่งเหนือผู้อื่นทั้งปวง ไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นผู้ใด ปิดกั้นการมีส่วนร่วม มองผู้คิดต่างเป็นศัตรู และมักตัดสินใจตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก ครั้นล่วงมาถึงในยามที่อำนาจใกล้สูญสิ้นกลับพยายามปรับเปลี่ยนความคิด เปิดกว้าง สร้างการมีส่วนร่วม แต่ก็มักจะสายเกินไป นอกจากวิกฤตโควิด แล้วอาจมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดของนายกรัฐมนตรีอยู่ไม่น้อยนั่นคือ กระแสความเบื่อหน่ายของประชาชนเกี่ยวกับเกมการเมืองแบบเก่าของพรรคร่วมรัฐบาลที่ยังหมกมุ่นอยู่กับการแย่งชิงตำแหน่งอำนาจและผลประโยชน์เป็นหลัก โดยมีได้คำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาภายในประเทศแต่อย่างใด เห็นได้จากการเล่นเกมการเมืองแย่งชิงตำแหน่งกันภายในพรรค การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่วิพากษ์การครอบงำของกลุ่มอำนาจนำในสังคมที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของรัฐบาลไม่น้อยทีเดียว รวมทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในการวิพากษ์วิจารณ์ระบบอภิสิทธิ์ชน การบริหาร

* Received 3 April 2022; Revised 1 May 2022; Accepted 2 June 2022

ประเทศแบบรวมศูนย์อำนาจ การปิดกั้นเสรีภาพและการกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชน การเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้มีรูปแบบผสมผสานทั้งการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิม ดังนั้น เมื่อหากรัฐบาลสร้างความหวังและให้สัญญาประชาคมแล้ว หากรัฐบาลไม่รักษาสัญญาในครั้งนี้อนาตภาพลักษณะและความน่าเชื่อถือของรัฐบาลคงหมดสิ้นไป แต่หากสามารถรักษาสัญญาและทำได้จริงดังที่ประกาศเอาไว้ ความทรงจำของสังคมที่มีต่อรัฐบาลหลังหมดสิ้นอำนาจก็จะแตกต่างออกไป

คำสำคัญ: สัญญาประชาคม, อำนาจใกล้ชิดผู้สืบลิน

Abstract

One political phenomenon that occurs frequently in Thai politics is when the country began to run. great power Country leaders tend to see themselves as superior to others. Ignoring anyone's thoughts Block participation sees different thinkers as enemies and often make decisions based on their own needs. When he arrives at the end of his powers, he tries to change his thinking, open up, create participation. But it's always too late. Aside from the Covid crisis, there may be other factors that have influenced the Prime Minister's shift in thinking, namely people's boredom about the old political game of the ruling coalition. who are still mainly obsessed with vying for power and interests Regardless of the situation that is a problem within the country in any way. This can be seen from the political games that compete for positions within the party. The movement of the new generation criticizing the dominance of the ruling powers in society has also affected the sentiments of the government quite a bit. Including the new generation, there is a continuous movement to criticize the privileged system. centralized administration of the country blocking liberty and the deprivation of public participation. The group's

movement has a blend of both traditional movements. Therefore, when the government creates hope and promises the community If the government does not keep this promise in the future, the government's image and credibility will be lost. But if you can keep the promise and do it as announced Society's memory of the government after the end of power will be different.

Keywords: Social Contract, Declining Power

บทนำ

ประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยที่ผ่านมานับตั้งแต่ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงระบบและรูปแบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (absolute monarchy) มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย (constitutional monarchy) ในช่วงปี พ.ศ. 2475 นั้น ได้มีปรากฏการณ์หลายประการที่บ่งชี้ถึงวิวัฒนาการทางการเมืองแบบไทย ๆ ความล้มเหลวและการล้มลุกคลุกคลานทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยของไทยมักจะวนเวียนอยู่กับวงจรอุบาทว์ทางการเมืองที่ทำให้สังคมไทยไม่อาจที่จะหลุดพ้นวิกฤติการณ์ทางการเมือง หรือไม่อาจหลุดพ้นจากระบอบเผด็จการทางการเมือง (political dictatorship) ภายใต้ร่มเงาของการปกครองของประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ระบบและรูปแบบทางการเมืองของไทยยังต้องเวียนว่ายอยู่ภายใต้การครอบงำทั้งทางตรงและทางอ้อมของระบอบเผด็จการ (dictatorship) มาอย่างยาวนานถึง 87 ปี สลับกันไปสลับกันมา ระหว่าง “เผด็จการผ่านรัฐประหาร” กับ “เผด็จการผ่านรัฐสภา” โดยมีกระบวนการใช้รูปแบบของเผด็จการทางการเมือง (political dictator) อย่างน้อย 2 รูปแบบ คือ “รัฐธรรมนูญ” (constitution) กับ “การเลือกตั้ง” (election) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนสลับวงจรอุบาทว์ดังกล่าว ขบวนการที่ทำให้การเมืองไทยยังคงต้องวนเวียนอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการ โดยมีช่องว่างหรือโอกาสที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญที่ออกแบบโดยสถาบันกษัตริย์บางคน บางกลุ่ม บางคณะที่มีอำนาจและบารมี (ผู้วิชัย) กล่าวคือขบวนการดังกล่าวจะเป็นการเข้าแย่งชิงกันคุมอำนาจทางการเมืองและการปกครองแบบเผด็จการผ่านรัฐสภาโดยยุทธวิธี 2 รูปแบบ คือ “การทำรัฐประหาร” และ “การเลือกตั้ง” โดยถือเอาการเปลี่ยนแปลงและการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นข้ออ้างสำคัญในการโค่นล้มกันเองแล้วก็ทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้อำนาจรัฐ (state power) ให้สอดคล้องและเอื้อผลประโยชน์ของพรรคพวกตนแล้วทำการเลือกตั้งกันใหม่ เมื่อใช้วิธีการเลือกตั้งเรียบร้อยแล้วและตกลงกันไม่ได้ในการแบ่งปันอำนาจและผลประโยชน์ จึงต้องโค่นล้มและเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญกันใหม่อีกรอบ หมุนเวียนเป็นวัฏจักรทางการเมือง (political cycle) ระหว่าง “กระบวนการโค่นล้มรัฐบาลด้วยกำลังทางทหารหรือการทำรัฐประหาร” กับ “กระบวนการเลือกตั้ง” ที่เป็นฉากสำหรับบังหน้าในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองโดยมีรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่เป็นแกนกลางของการหมุนเวียนสับเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมือง ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวนิยมเรียกขานกันอย่างคุ้นชินว่า “วงจรอุบาทว์ทางการเมือง” ซึ่ง ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และเชาวนะ ไตรมาศ (2557) อธิบายว่า วงจรอุบาทว์ทางการเมืองของไทยจะเริ่มก่อตัวจาก “รัฐธรรมนูญ–การเลือกตั้ง–รัฐสภา–รัฐบาล–วิกฤตการณ์–รัฐประหาร” หมุนเวียนเป็นวัฏจักรเดิม ๆ ดังนั้น เมื่อเกิดสถานการณ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่เอาด้วยกับชั่วคราว (Coup d'etat) ก็จะสลับเข้ามาไว้ที่การเลือกตั้ง (election) การสลับชั่วคราวโดยของชนชั้นบนที่มีส่วนน้อยของประเทศซึ่งมีอำนาจ (Authority) หรือมีอำนาจเชิงบารมี (charismatic authority) เช่นนี้ ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นและมีมุมมองว่าเป็นปรากฏการณ์ของกระบวนการผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย (the reproduction process of political inequality and thai democratic regime) อีกรูปแบบหนึ่งและจะทำให้ระบอบเผด็จการทหารสามารถดำรงอยู่ได้เรื่อยมา และการทำรัฐประหารครั้งล่าสุดในประเทศไทยได้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยเวลาประมาณ 16.30 น. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือ “national council for peace and order: NCPO.” ได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลรักษาการ (ในขณะนั้น) และนับว่าเป็นการทำรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทย ซึ่งก่อนหน้านี้ก็ได้เกิดการทำรัฐประหารขึ้นในวันที่ 19 กันยายน 2549 และการทำรัฐประหารได้เกิดขึ้นหลังจากที่วิกฤตการณ์ทางการเมืองเดินทางมาถึงทางตันบนพื้นฐานแห่งความขัดแย้งของสังคมในช่วงเดือนตุลาคม 2556 โดยมีสาเหตุทางการเมืองเป็นหลักซึ่งส่วนหนึ่งที่มาจาก “กระบวนการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม” ของรัฐบาลที่มีการอ้างถึงวิธีการเอื้อผลประโยชน์ต่อนักการเมือง (บางกลุ่ม) จนเกิดวาทกรรมทางการเมืองที่ว่า “การนิรโทษกรรมเหมาเข่ง” หรือ “การนิรโทษกรรมฉบับสุดซอย” และอีกสาเหตุทางการเมืองที่สอง คือการทำรัฐประหารเพื่อเป็นการล้มล้างอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองของอดีตนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่ง (วรเชษฐ์ โทอิน, 2564)

ผู้บัญชาการทหารบก (ในขณะนั้น) ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่เวลา 03.00 น. และกองทัพบกได้ตั้งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (กอ.รส.) (peace and order maintaining command: POMC) ขึ้นมาปฏิบัติหน้าที่แทนศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) (center for peacekeeping operations: CPO) ซึ่งกองกำลังเฉพาะกิจของ กอ.รส. ได้ทำการปิดสื่อแทบทุกชนิดโดยสั่งให้ตรวจสอบการทำงานของสื่อภายในประเทศทุกชนิดและตรวจสอบเนื้อหาของสื่อบนออนไลน์ทุกประเภท พร้อมทั้งได้มีการจัดประชุมเพื่อหาทางออกของวิกฤตการณ์ทางการเมืองของประเทศด้วยกันหลายฝ่ายเพื่อสร้างความสมานฉันท์ทางการเมือง แต่ว่าการประชุมในคราวนั้นก็ไม่บรรลุผลสำเร็จในการหาทางออกทางการเมืองร่วมกันโดยการยอมถอยกันคนละก้าว มีประเด็นการต่อรองทางการเมืองในที่ประชุมซึ่งต่างฝ่ายก็ต่างมุ่งที่จะช่วงชิงอำนาจทางการเมืองให้กับฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นข้ออ้างที่สำคัญประการหนึ่งในการทำรัฐประหารในครั้งนั้น พร้อมทั้งการมีปัจจัยเสริมจากประชาชนบางกลุ่มและบางสื่อที่ออกมาเรียกร้องให้กองทัพได้ออกมาคลี่คลายสถานการณ์ทางการเมือง ดังนั้นจึงเป็นแรงเสริมให้เกิดการอ้างเหตุผลของการทำรัฐประหารให้ดูมีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้นด้วย และภายหลังจากการทำรัฐประหารได้สำเร็จคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงทันที ยกเว้นรัฐธรรมนูญ หมวด 2 มาตรา 8 ถึงมาตรา 25 ทำให้คณะรัฐมนตรีรักษาการได้หมดอำนาจลงตลอดจนการสั่งให้ยุบวุฒิสภา (senate) ทันที และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ขึ้นมาเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐบาลชุดเดิมและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นผู้ใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีแบบเบ็ดเสร็จในการบริหารจัดการส่วนงานของภาครัฐทุกประเภท ทั้งนี้ก็เพื่อให้บริหารราชการแผ่นดินได้อำนาจความสะดวกและตอบสนองอำนาจของกลุ่มตนมากที่สุด และที่สำคัญคือได้ประกาศว่าจะทำ “การปฏิรูปการเมือง” ให้แล้วเสร็จก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งก็เป็นเพียงวาทกรรม (discourse) ทางการเมืองประการหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยมองว่า “ไม่มีคำมั่นสัญญาใด ๆ จากคณะรัฐประหารว่าประเทศไทยจะหวนกลับสู่การปกครองโดยพลเรือนโดยเร็ว” มีเพียงแค่คำมั่นสัญญาที่สวยหรูว่า “จะคืนความสุขให้กับประชาชน” เท่านั้น โดยไม่มีรายละเอียดที่บ่งชี้ชัดได้ว่ารัฐบาลจะคืนความสุขให้กับประชาชนในรูปแบบไหน เมื่อไร และอย่างไร ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติในฐานะรัฐบาลจึงมีนโยบายผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารทำความเข้าใจไปยังประชาชน คือรายการคืนความสุขให้คนในชาติ

ให้ประชาชนทราบถึงเหตุผลของการรัฐประหาร การบริหารราชการแผ่นดิน การแก้ไขปัญหาประเทศชาติ รายงานผลการดำเนินการของรัฐบาล รวมถึงใช้เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 20.15 น. ดำเนินรายการโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เริ่มออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2557 หลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เพียง 1 สัปดาห์ และออกอากาศครั้งสุดท้ายในวันที่ 7 ตุลาคม 2559 รวมทั้งหมด 124 ตอน จำแนกเป็นรายปีได้ดังนี้ ปี 2557 มีจำนวนการออกอากาศ 31 ตอน, ปี 2558 มีจำนวนการออกอากาศ 52 ตอน และปี 2559 มีจำนวนการออกอากาศ 41 ตอน ต่อมาภายหลังภายหลังจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ส่งผลให้รายการคืนความสุขให้คนในชาติยุติการออกอากาศลงในวันศุกร์ที่ 14 ตุลาคม 2559 ระหว่างนั้นมีการปรับปรุงรูปแบบรายการและเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นรายการ “ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมือง โดยออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2559 (ปฐมพร คงนุช, 2562)

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะผู้ดำเนินรายการหลักได้ประกาศตัวเป็นผู้สร้างประชาธิปไตยแบบไทยนิยมและใช้รายการคืนความสุขให้คนในชาติอธิบายความหมายของประชาธิปไตยในแบบคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จนนำไปสู่ความสำเร็จในการทำให้รัฐธรรมนูญที่ยกร่างขึ้นหลังการรัฐประหาร ปี 2557 ผ่านประชามติ ซึ่งในประเด็นนี้ได้มีการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดย เอกจิต สว่างอารมณ์ และอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “วาทกรรมประชามติของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ” พบว่า ความหมายของรายการคืนความสุขให้คนในชาติได้สะท้อนความหมายที่แฝงอยู่ภายในตัว 3 ประเด็น คือ (1) การอบรมสั่งสอน (2) การวิวาทะกับฝ่ายตรงข้าม และ (3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับความหมาย 3 ชุด ได้แก่ (1) ประชาธิปไตยแบบ คสช. (2) วาทกรรมชุดความมั่นคง และ (3) วาทกรรมชุดพ่อเมือง (ขุนพล) พร้อมทั้งพบว่า การให้ความหมายที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อการกำหนดซึ่งอัตลักษณ์และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างวาทกรรมต่อประชาชนและฝ่ายตรงข้ามเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการออกเสียงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2560

เมื่อพิจารณาจากประเด็นวาทกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างความเหลื่อมล้ำทางการเมืองที่ปรากฏชัดอย่างหนึ่งผ่านการจัดกระทำรัฐประหารในครั้งนี้ คือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อาศัยอำนาจรัฐในฐานะรัฐอธิปไตย (sovereignty) ทำการ

ควบคุม สั่งการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารประเทศผ่านวิธีการออกประกาศและคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อกฤษฎาไปสู่กระบวนการปฏิรูป (reformation) ตามคติพจน์ที่กล่าวผ่านวาทกรรมทางการเมืองที่ว่า “มันคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และได้มีปรากฏการณ์ของความเหลื่อมล้ำทางการเมือง 2 ประการ ที่ได้ปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง คือคนไทยส่วนใหญ่ต้องสูญเสียสิทธิเสรีภาพที่หายไปพร้อมกับการสูญเสียงบประมาณอย่างมากของรัฐบาล และประการที่สอง คือการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ที่มาจากกลุ่มนายทหารชั้นสูง ข้าราชการชั้นสูงและพรรคพวกของตนเข้ามาเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เข้ามาทำหน้าที่แทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) อนึ่งการทำหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก็ดำเนินไปโดยมักกล่าวอ้างผ่านวาทกรรมว่าเป็นไปตามพิมพ์เขียว (road map) ของการปฏิรูปประเทศในระยะที่สองที่จะเป็นการนำประเทศไปสู่การเลือกตั้งและการมีประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคมไทย อนึ่งหลังจากการผ่านร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จในปี 2560 บทบาทของรัฐบาลที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พยายามชูจุดเด่นของตนคือ “การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” ซึ่งเป็นกรอบระยะเวลาที่ยาวนานมาก เมื่อหากได้เปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ชาติของรัฐบาลต่าง ๆ ที่ผ่านมา พร้อมนี้รัฐบาลก็ยังได้สร้างปรากฏการณ์ทางการเมืองแบบประชานิยมผ่านการให้ฟรีหรือการดูแลประชาชนผ่านสวัสดิการของรัฐ เช่น “ไทยแลนด์ 4.0” “ประชารัฐ” และ “ไทยนิยม ยั่งยืน” เป็นต้น โดยที่ภาคประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้มีโอกาสอย่างทั่วถึงและไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างที่ควรจะเป็น

สัญญาประชาคม

ทฤษฎีสัญญาประชาคม (the social contract theory) ทฤษฎีนี้เป็นที่นิยมกันมากในภายหลังและมีอิทธิพลแทนทฤษฎีเทวสิทธิ์ ทฤษฎีอธิปไตยเป็นของปวงชน มีรากฐานจากความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ โดยการที่มนุษย์ยินยอมร่วมกันทำสัญญาประชาคม (social contract) ประชาชนที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีนี้ได้แก่ Thomas Hobbes, และ John Locke, ซึ่งสองท่านนี้ได้ให้แนวคิดไว้แตกต่างกัน ดังมีสาระสำคัญดังนี้ (บ้านจอมยุทธ, 2565)

Thomas Hobbes (มีอายุราวปี ค.ศ. 1588-1697) ปราชญ์ผู้นี้ได้สร้างทฤษฎีสัญญาประชาคมนี้นี้ขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการปกครองของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์สจวร์ต (Stuarts) ของอังกฤษ (ราวปี พ.ศ. 2205) โดยมีสาระที่มุ่งเน้นให้มีอำนาจปกครองรัฐอย่างสมบูรณ์นั้นคือให้เกิดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) ทั้งนี้เพราะ Hobbes มีความเชื่อมั่นว่า รูปแบบของการปกครองที่กษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดจะทำให้รัฐ (State) มีความมั่นคงและมีระเบียบมากที่สุด กล่าวคือตามแนวความคิดของ Hobbes ที่ว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ (man is the creator of the state.) โดยสภาพดั้งเดิมตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นคือต่างคนต่างอยู่ ปราศจากกฎเกณฑ์และระเบียบวินัย มนุษย์จึงประสบแต่ความชั่วร้ายต่าง ๆ เช่น ความว้าเหว่ (solitary) มีความยากจน (poor) มีความสกปรก (nays) และมีความโหดร้าย (brutish) สภาพธรรมชาติทำให้เกิดสภาพ “อำนาจคือธรรม” (might is right) อำนาจผันแปรไปตามบุคคล ฉะนั้นมนุษย์มีความจำเป็นต้องมีรัฐบาล มีระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ด้วยการทำสัญญาร่วมกันในทำนองที่ว่ามนุษย์ยอมมอบอำนาจให้รัฐบาลทั้งหมด รัฐบาลทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดที่เรียกว่า “องค์อธิปัตย์” (sovereign) ประชาชนไม่มีสิทธิ์ที่จะทำการปฏิวัติ (revolution) แม้จะไม่พอใจนโยบายหรือวิธีการปกครอง เพราะผู้ปกครองไม่ถือว่าเป็นคู่สัญญากับประชาชน ฉะนั้นผู้ปกครองย่อมมีอำนาจจะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนต้องการ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ก็ตาม เพราะประชาชนได้เสียสละสิทธิตามธรรมชาติให้แก่ประมุขแล้ว รัฐบาลตามความหมายนี้จึงเป็น “รัฐบาลหรือพระมหากษัตริย์ที่อยู่เหนือกฎหมาย” (government or monarch that is above the law)

ส่วน John Locke (มีอายุราวปี ค.ศ. 1632-1704) นักปราชญ์ท่านนี้มีแนวความคิดว่า สภาพดั้งเดิมของมนุษย์อยู่ในสภาพธรรมชาติคืออยู่กันอย่างมีความสุข มีความมั่นคง มีความปลอดภัยและมีอิสรภาพเสรีภาพที่จะดำเนินการได้ตามใจปรารถนา มนุษย์จึงมีความพอใจจะอยู่ในสภาพธรรมชาติ แต่ในกาลต่อมามนุษย์เกิดความไม่มั่นใจในความสุขความสะดวกสบาย ความปลอดภัยและความอิสรเสรีที่ตนได้รับนั้นจะมีอยู่ตลอดไป มนุษย์จึงหาทางป้องกันและหาทางออกโดยการจัดตั้งรัฐบาลขึ้น โดยการมอบอำนาจการปกครองให้บุคคลคณะหนึ่งซึ่งเรียกว่า “รัฐบาล” ซึ่งจะต้องมีลักษณะดังนี้ (บ้านจอมยุทธ, 2565)

1) รัฐบาลเกิดจากมนุษย์ทำสัญญามอบอำนาจให้กับหน่วยปกครอง แต่รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน (the government is made up of human beings who contract powers to the government. But the government must be responsible to the people.)

2) รัฐบาลต้องกระทำตามเจตนารมณ์ของประชาชน เจตนารมณ์ของประชาชนย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด (the state must act according to the will of the people. the will of the people is above all.)

3) ประชาชนสามารถเปลี่ยนคณะรัฐบาลได้ตามวาระถ้าเห็นว่ารัฐบาลนั้นไม่ปฏิบัติงานไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐ (people can change the government at any time if they consider that the government does not operate according to the will of the majority of the people in the state.)

4) รัฐบาลมีฐานะเป็นคู่สัญญากับประชาชนผู้มอบอำนาจให้ ฉะนั้นรัฐบาลจะทำอะไรตามความต้องการของตนไม่ได้ (the government has a position as a party to the people who have authorized them. Therefore, the government cannot do anything according to its own needs.)

พร้อมนี้มีมุมมองของ Jean Jacques Rousseau (มีอายุราวปี ค.ศ. 1712-1778) ซึ่งเป็นนักปราชญ์อีกท่านหนึ่งได้ถ่ายทอดความรู้และเขียนหนังสือขึ้นเพื่อสนับสนุนทฤษฎีสัญญาประชาคมว่าสภาพดั้งเดิมของมนุษย์เป็นเช่นเดียวกับ Hobbes คือเป็นสภาพที่ขาดระเบียบวินัย มีความโหดร้ายทารุณ มีความสกปรก มีการเข่นฆ่า มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ซึ่งแน่นอนว่ามวลมนุษย์ไม่ต้องการสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้น จึงหาวิธีการป้องกันสร้างสังคมใหม่ที่น่าอยู่ขึ้น โดยมนุษย์รวมกันตกลงเป็นเอกฉันท์ (unanimous) จะก่อตั้งชุมชนทางสังคม (social community) ขึ้นมาจัดระเบียบทางสังคมอันจะนำไปสู่การก่อตั้งรัฐที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลที่แท้จริง ซึ่งตามแนวความคิดของ Rousseau นั้นสะท้อนว่ารัฐมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยยึดหลักเจตนารมณ์ที่มีเหตุผล คือ “general will” ซึ่งเป็นพลังผลักดันให้รัฐปฏิบัติการทั้งปวงเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั่วไป จะเห็นได้ว่า Rousseau นั้นเน้นถึงคุณลักษณะแห่ง

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมากกว่าจำนวนประชาชน ข้อตกลงใด ๆ ที่แม้ว่าประชาชนเห็นพ้องต้องกันเรียกว่า “the will of all” แต่ถ้าข้อตกลงดังกล่าวไม่มีคุณลักษณะที่ดำเนินไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนในรัฐก็ไม่ถือว่าเป็น “general will” เพราะสัญญาประชาคม (social contract) ตามความคิดของ Rousseau คือ เอกชนทุกคนยอมยกสิทธิตามธรรมชาติให้แก่อธิปัตย์ (sovereign) ซึ่งได้แก่ “general will” ฉะนั้นจึงเท่ากับว่าเอกชนมอบสิทธิให้แก่ชุมชนเป็นส่วนรวม”จากแนวความคิดของ Rousseau ที่กล่าวมานี้ จึงพอสรุปสาระสำคัญแห่งลักษณะรัฐบาลของเขาได้ ดังนี้

- 1) รัฐนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
- 2) รัฐจะต้องปฏิบัติการทั้งปวงเพื่อประโยชน์สุขและสอดคล้องกับความประสงค์ของประชาชนส่วนใหญ่ (general will)
- 3) เอกชนทุกคนยอมยกสิทธิตามธรรมชาติให้แก่อธิปัตย์ (sovereign) ซึ่งได้แก่ general will นั้น
- 4) ชุมชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย แต่รัฐบาลเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ
- 5) อำนาจอธิปไตยเป็นของชุมชน และอยู่ที่ชุมชนไม่ได้อยู่ที่รัฐบาล
- 6) Rousseau ไม่เห็นด้วยกับความคิดเรื่องรัฐสภาหรือประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนถือว่าอำนาจอธิปไตยนั้นมิอาจมอบให้แก่บุคคลใดได้ เพราะผู้แทนไม่สามารถแสดงออกหรือสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนได้จริง ระบอบประชาธิปไตยของ Rousseau เป็นประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy) แบบประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์ (Athens) และรัฐสปาร์ตา (Sparta) หรือประชาธิปไตยแบบหมู่บ้านสวิส (Swiss village) ซึ่งประชาชนมาชุมนุมกันโดยตรง
- 7) ความประสงค์ของคนส่วนใหญ่ (general will) นั้นต้องยึดหลักศีลธรรม หรือคุณธรรมเป็นแนวทาง มิฉะนั้นเสียงข้างมากก็จะกลายเป็นทรราชย์ข้างมาก (majority tyranny) ไปได้

จากมุมมองของแนวความคิด ทฤษฎีสำคัญทางการเมืองของนักปราชญ์ทั้ง 3 ท่าน คือ Hobbes, Locke ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีสัญญาประชาคม และ Rousseau ผู้สนับสนุนปรัชญาทาง

การเมืองดังกล่าวต่างก็มีสาระสำคัญของทฤษฎีเหมือนกันในข้อที่ว่า “รัฐบาลเป็นผลมาจากสัญญาของประชาชน” คือ รัฐบาลได้มอบอำนาจจากประชาชน แต่การมอบอำนาจอ้างว่านั้น มีลักษณะแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ Hobbes ถือว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนทั้งหมดให้ผู้ปกครอง ประชาชนจะเรียกคืนหรือทวงถามคืนซึ่งอำนาจและสิทธิธรรมชาตินั้นมิได้ โดยประการทั้งปวง แต่ Lock ถือว่ารัฐบาลเป็นรัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องรับผิดชอบต่อกุสัญญาคือประชาชนและประชาชนสามารถที่จะทวงถามเรียกอำนาจและสิทธิธรรมชาตินั้นได้ ส่วน Rousseau เชื่อว่ารัฐบาลจะต้องเป็นรัฐบาลแบบประชาธิปไตยโดยตรง และรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้สอดคล้องกับความประสงค์ส่วนใหญ่ (general will) แต่ในปัจจุบันนี้ แนวความคิดที่ว่ารัฐบาลเกิดจากการทำสัญญาของประชาชนนั้นจะมีไม่มากนัก แต่กลับจะเห็นไปว่ารัฐบาลเกิดจากความยินยอมของประชาชนยกอำนาจการปกครองให้อันจะนำไปสู่รากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นถ้าจะสรุปแนวความคิดของนักปราชญ์ทั้ง 3 คน ในทฤษฎีสัญญาประชาคมจะได้ใจความดังนี้ (1) มนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ (2) มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติ (3) รัฐเกิดจากการที่มนุษย์ร่วมกันทำสัญญา (4) รัฐต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชน (5) รัฐที่ดีต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย (6) เจตนารมณ์ของคนส่วนใหญ่ที่รัฐต้องปฏิบัติตามก็คือ ต้องทรงไว้ซึ่งลักษณะคุณธรรมและศีลธรรม

สัญญาประชาคม สัญญาใจ ไทยทั้งชาติ

ปรากฏการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในการเมืองไทยนั้นคือ ในยามเริ่มขึ้นมาบริหารประเทศ มีอำนาจมากมายมหาศาล ผู้บริหารประเทศมักมองว่าตนเองเก่งเหนือผู้อื่นทั้งปวง ไม่รับฟังความคิดเห็นผู้ใด ปิดกั้นการมีส่วนร่วม มองผู้คิดต่างเป็นศัตรู และมักตัดสินใจตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก ครั้นล่วงมาถึงในยามที่อำนาจใกล้สูญสิ้น กลับพยายามปรับเปลี่ยนความคิด เปิดกว้าง สร้างการมีส่วนร่วม แต่ก็มักจะสายเกินไป ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนได้จากการบริหารงานของรัฐบาลที่เริ่มจาก คณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง ภายใต้คณะกรรมการเตรียมการเพื่อสร้าง

ความสามัคคีปรองดอง ในการประชุมครั้งที่ 8/2560 เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2560 แจ้งว่าเมื่อ วันที่ 2 กันยายน 2560 รองนายกรัฐมนตรีพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ได้อนุมัติให้เผยแพร่ เอกสารสัญญาประชาคมเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง มีสาระสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้ (เทศบาลขุนทะเล, 2561)

- 1) รู้รักสามัคคี ร่วมกันสร้างสามัคคีปรองดองใช้สิทธิ เสรีภาพตามกรอบของกฎหมาย ยอมรับความคิดเห็นเข้าใจประชาธิปไตย แก้ไขปัญหาด้วยระบบรัฐสภา
- 2) ยึดมั่นศาสตร์พระราชา พัฒนานตนเองนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ประกอบอาชีพสุจริตมีไมตรีจิตต่อกัน
- 3) จัดการทุจริต ดำเนินชีวิต ด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ ร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ
- 4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมแบ่งปัน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม คำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
- 5) ดูแลคุณภาพชีวิต ร่วมมือกันสนับสนุนดูแลคุณภาพชีวิตด้านสาธารณสุขและ การศึกษาอย่างเท่าเทียม
- 6) เคารพกฎหมาย เชื่อมั่นและต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยกระบวนการยุติธรรมต้อง ทำงานอย่างอิสระ เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ
- 7) รู้เท่าทันข่าวสาร รับรู้ข่าวสารอย่างรอบคอบ ไม่เสนอข้อมูลที่บิดเบือน ยั่วยุ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง
- 8) ยึดมั่นกติกาสากล ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาสากลระหว่างประเทศ โดยยึดถือ ผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ
- 9) พัฒนาและปฏิรูปประเทศ รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำด้วยพลังประชารัฐสู่การ เปลี่ยนแปลงประเทศอย่างเป็นระบบและครบวงจร
- 10) เดินหน้ายุทธศาสตร์ชาติ เรียนรู้ ร่วมมือและสนับสนุนขับเคลื่อนประเทศตาม ยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่วิพากษ์การครอบงำของกลุ่มอำนาจนำในสังคมก็ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของพลเอกประยุทธ์ไม่น้อยทีเดียว กลุ่มคนรุ่นใหม่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในการวิพากษ์วิจารณ์ระบบอภิสิทธิ์ชน การบริหารประเทศแบบรวมศูนย์อำนาจ การปิดกั้นเสรีภาพ และการกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชน การเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้มีรูปแบบผสมผสานทั้งการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิม เช่น การชุมนุมประท้วง และการเคลื่อนไหวแบบหลังภาวะทันสมัยที่การผสมผสานระหว่างการทำกิจกรรมทางการเมืองแบบฉับพลันกับเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เข้าด้วยกัน รวมทั้งมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่หน่วยงานของรัฐพยายามปกปิดเป็นความลับก็ถูกทำให้สาธารณะสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง จนทำให้รัฐบาลและสถาบันอำนาจของรัฐจำนวนมากประสบกับวิกฤตศรัทธาอย่างไม่เคยมีมาก่อน

รัฐบาลกับสัญญาประชาคมยามอำนาจใกล้สูญสิ้น

เมื่อพิจารณาบทวนไปถึงการที่รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่แถลงการณ์ต่อสาธารณะเป็นสัญญาประชาคมเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการบริหารประเทศแบบ “new normal” หลังวิกฤตโควิด-19 ในวันที่ 17 มิถุนายน 2563 ที่มุ่งการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยด้วยแนวทางการฝึกทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมตรวจสอบประเมินผลการทำงานของภาครัฐ และการทำงานเชิงรุก สะท้อนให้เห็นว่า พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เพิ่งคิดได้และแถลงหลักคิดและแนวทางการทำงานเช่นนี้ภายหลังการครองอำนาจกว่า 6 ปี ทั้งที่ในอดีตบรรดานักวิชาการและภาคประชาสังคมได้เสนอแนวทางเช่นนี้มาอย่างยาวนาน แต่ไม่เคยให้ความสนใจแต่อย่างใด กล่าวได้ว่าวิกฤตศรัทธาต่อสถาบันอำนาจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล รัฐสภา องค์กรอิสระและกองทัพ แพร่กระจายไปแทบทุกระดับของสังคมไทย กระแสการเคลื่อนไหวเชิงลึกของหลากหลายกลุ่มในสังคมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรี เพราะเห็นว่าพลเอกประยุทธ์ไม่มีสมรรถนะเพียงพอในการบริหารจัดการประเทศได้อีกต่อไป และมองว่าเงื่อนไขโครงสร้างการเมืองในปัจจุบันโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญไม่สามารถสร้างฉันทามติร่วมในสังคมได้ หากสถานการณ์ดำเนินต่อไปในลักษณะนี้

จะสร้างผลกระทบต่อประเทศอย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงความคิดและวิธีการบริหารประเทศของพลเอกประยุทธ์จึงเป็นส่วนผสมทั้งเหตุผลของความตระหนักรู้ด้วยตนเอง และเป็นปฏิกิริยาตอบโต้ต่อแรงกดดันจากภายนอก เพราะหากไม่เปลี่ยน ไม่ช้าไม่นานรัฐบาลประยุทธ์ก็คงไปไม่รอด เพราะไม่อาจทนรับกับมรสุมที่พัดกระหน่ำอย่างรุนแรงได้ ส่วนตัวพลเอกประยุทธ์เองก็คงถูกประวัติศาสตร์จารึกในแบบที่เจ้าตัวไม่พึงประสงค์อย่างยิ่งบนสถานะของรัฐบาลกับสัญญาประชาคมยามอำนาจใกล้สูญสิ้นใน 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

(พิชัย รัตตติก ฌ ภูเก็ต, มติชนออนไลน์, 2563)

ประการที่ 1 รัฐบาลได้ออกมาปฏิบัติการเชิงรุก ด้วยการประกาศยกเลิกภาวะฉุกเฉินและแถลงแผนการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นในทุกกระดับ เพราะการเลือกตั้งท้องถิ่นคือการสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง อันเป็นการสร้างความหวังให้แก่ประชาชนในทุกกระดับ โดยเริ่มจากการเลือกตั้งกรุงเทพมหานครและองค์การบริหารจังหวัดทุกแห่งทั่วประเทศซึ่งอาจจัดในช่วงเดือนกันยายน ต่อด้วยการเลือกตั้งเมืองพัทยาและเทศบาลทุกแห่งในช่วงเดือนตุลาคม และปิดท้ายด้วยการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในช่วงเดือนพฤศจิกายน

ประการที่ 2 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ออกมาประกาศว่ารัฐบาลจะสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง เพื่อให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างอย่างกว้างขวาง และมีเนื้อหาที่มีความเป็นประชาธิปไตย เพิ่มอำนาจแก่ประชาชน ขยายการมีส่วนร่วมและเสรีภาพมากขึ้น ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อร่างใหม่นี้คาดว่าจะใช้เวลาไม่เกินสามเดือน

ประการที่ 3 ประกาศยกเลิกยุทธศาสตร์ 20 ปี (2561–2580) เพราะยุทธศาสตร์ฉบับนี้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและในปัจจุบันก็ล้าสมัยไปแล้ว พร้อมกันนั้นก็แก้ไข พรบ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 2560 เสียใหม่ เพื่อฉีกพลังทางสังคมและให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติใหม่ และสิ่งสำคัญอีกประการในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติคือ การกำหนดระยะเวลาที่ใช้ยุทธศาสตร์ไม่ควรเกิน 4 ปี เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันและอนาคต มีความไม่แน่นอนสูงและ

มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนทำให้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ล้าสมัยและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ในชั่วข้ามคืน

ประการที่ 4 ประกาศสนับสนุนและสร้างกลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ตำรวจ และกองทัพ โดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

ประการที่ 5 การปรับคณะรัฐมนตรี โดยปรับบุคคลทุกคนที่มีชื่อเสียงและพฤติกรรมอื้อฉาว เรื่องการทุจริตประพฤติมิชอบ ปกปิดทรัพย์สิน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และบุคคลที่ไร้ความสามารถออกจากตำแหน่งทุกคน จากนั้นแต่งตั้งบุคคลใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแทนโดยพิจารณาจากความสามารถ ความซื่อสัตย์ และการเสียสละต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง มิใช่แต่งตั้งตามจำนวนโควตาของ ส.ส.ของแต่ละกลุ่ม แต่ละพรรค แต่หากในสัปดาห์หน้าประชาชนยังไม่เห็นสัญญาณ 5 ข้อข้างต้นก็หมายความว่าสิ่งที่พลเอกประยุทธ์แสดงเป็นสัญญาณประชานิยมในวันที่ 17 มิถุนายนนั้นเป็นปฏิบัติการเชิงจิตวิทยามวลชน เพื่อบรรเทาแรงกดดันต่อรัฐบาลเท่านั้นเอง และหากเป็นเช่นนั้น ก็ถือว่าพลเอกประยุทธ์เป็นคนที่ไร้สัจจะซ้ำซาก ดังที่เคยละเมิดสัญญาประชานิยมเรื่องการปฏิรูปและการคืนความสุขให้แก่ประชาชน เมื่อสร้างความหวังและให้สัญญาประชานิยมแล้ว หากพลเอกประยุทธ์ไม่รักษาสัญญาในครั้งนี้อนาคต ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของพลเอกประยุทธ์คงหมดสิ้นไป แต่หากสามารถรักษาสัญญาและทำได้จริงดังที่ประกาศเอาไว้ ความทรงจำของสังคมที่มีต่อพลเอกประยุทธ์ จันทรโอชา หลังหมดสิ้นอำนาจก็จะแตกต่างออกไป ดังนั้น หากพลเอกประยุทธ์ จันทรโอชา ผลักดันวิธีการใหม่ ออกมาแล้วเผชิญการทำลายจากความเป็นจริงทางการเมืองที่เต็มไปด้วยเครือข่ายโครงสร้างอำนาจอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้องและผลประโยชน์ ก็คงไม่สามารถยืนหยัดได้ยาวนาน เจตจำนงก็จะอ่อนลง และหวนกลับไปสู่การกระทำในแบบเดิม ๆ หรือ Old normal ดังเช่นที่เคยเป็นมาตลอด 7 ปีที่ครองอำนาจ ซึ่งความเป็นจริงทางการเมืองที่เราพบเห็นบ่อยครั้งของผู้มีอำนาจ คือ ยามที่มีอำนาจล้นฟ้า มักสำคัญและมองตนเองเป็นศูนย์กลางจักรวาล ทำอะไรไม่ฟังใคร ไม่ชอบการตรวจสอบ แต่ยามใกล้หมดอำนาจ ก็มักสำนึกผิด จิตอยากเป็นประชาธิปไตยและอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อหวังใช้ประชาชนเป็นฐานยึดเวลาแห่งอำนาจของตนต่อไป แต่นั่นก็สายเกินไปแล้ว

บทสรุป

สัญญาประชาคม (social contract) เป็นความตกลงร่วมกันของคน เพื่อเป็นการแสวงความตกลงและทางออกของปัญหาสังคมใดปัญหาหนึ่ง เป็นแนวคิดตะวันตกช่วงศตวรรษที่ 16-17 เริ่มจาก Thomas Hobbes, John Locke และ Jean Jacques Rousseau ทั้งสามแนวคิดตกผลึกมาหยุดที่แนวคิดของ Rousseau เป็นข้อตกลงยินยอมตามเจตนารมณ์ (will) ของประชาชนส่วนใหญ่ในการจัดตั้งรัฐและมอบอำนาจให้แก่ผู้นำในการปกครองประเทศ เป็นการมอบอำนาจและยอมรับผู้ปกครองของประชาชน ที่มาผูกพันถึงคนรุ่นหลังด้วย โดยรัฐที่ดีต้องเป็นประชาธิปไตย ในกระบวนการ “แบ่งปันอำนาจ” (power sharing) ของผู้นำที่สำคัญก็คือ “ระบบเลือกตั้ง” (election) และ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่างกติกาในการอยู่ร่วมกัน” โดยมีรัฐธรรมนูญเป็น “สัญญาประชาคม” ร่วมกันเป็นกฎกติกาเดียวในสังคมทฤษฎีสัญญาประชาคมนั้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ชาวบ้านในฐานะผู้ถูกปกครองเป็นหลัก หากรัฐบาลทำตามสัญญาไม่ได้ ประชาชนถือเป็นสิทธิโดยธรรมชาติที่จะเรียกคืนความไว้วางใจจากรัฐบาลได้ เช่นกันการหาเสียงด้วยประการใดของนักการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นจึงมีผลผูกพันกับประชาชนชาวบ้านอย่างแยกกันไม่ออก สัญญาประชาคมก็คือนโยบายอย่างหนึ่ง คนที่พูดไปแล้วก็ต้องรักษาคำพูด โดยเฉพาะบุคคลสาธารณะหรือคนที่อาจสามารถใช้เพื่อพัฒนาให้พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้อยู่ดีกินดีบ้านเมืองพัฒนา (สัญญาประชาคมท้องถิ่น, สยามรัฐออนไลน์, 2565) จากเปลี่ยนจากรัฐบาลจากรัฐประหาร มาเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเต็มตัว ถึงแม้หลายๆ จะยังเป็นคนหน้าเดิม แต่ความได้เปรียบเสียเปรียบหลายอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้ คือ ข้อเด่น ประกอบด้วย (1) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา สามารถนำคณะรัฐมนตรีเข้าทำงานและสานต่อนโยบายต่อเนื่องจากรัฐบาล คสช. ได้เลย (2) มีความแน่นแฟ้นกับกองทัพ ซึ่งเป็นฐานความมั่นคงให้รัฐบาลใหม่ (3) อำนาจบริหารประเทศที่แท้จริงยังอยู่ในมือกลุ่ม 3 ป. (ประวิตร-ประยุทธ์-ป๊อ) (4) มีกลุ่มนักการเมืองที่มีความเป็นมืออาชีพ เชี่ยวชาญในเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เข้ามาช่วยงานมากขึ้นเพื่อปิดจุดอ่อน โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจ (5) คุณสมบัติส่วนตัวของ “บิ๊กตู่” ภาพพจน์ดีไม่มีทุจริตโกงกิน มีความเด็ดขาด ทำให้ประชาชนไว้วางใจ เชื่อใจ ส่วนข้อด้อย ประกอบด้วย (1) รัฐบาลบิ๊กตู่ 2/1

เสี่ยงอยู่ยาก หรือเป็นรัฐบาลอายุสั้น เพราะเสียงในสภาปรึมน้ำ (2) เสี่ยงเกิดการตีรวน ทะเลาะเบาะแว้งกันภายในรัฐบาลสูง เนื่องจากไม่มีใครยอมใคร เพราะรัฐบาลต้องฟังเสียง ส.ส.อย่างหนักในการผ่านงบฯ ผ่านกฎหมาย (3) เสี่ยงทำงานติดขัด ผลงานไม่เป็นที่ประทับใจปชช. เพราะโควต้ากระทรวงสำคัญๆ อยู่ในมือพรรคร่วม ไม่มีเอกภาพเด็ดขาดเหมือนเดิม (4) ผจญกับเกมการเมืองในสภาจากฝ่ายค้าน เพื่อเป้าหมายล้มรัฐบาล “บิ๊กตู่” (5) รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ความน่าเชื่อถือต่ำ เพราะถูกมองว่าเป็นรัฐบาลสืบทอดอำนาจมาจาก คสช.

ความรุนแรงจากวิกฤตโรคระบาดร้ายแรงไม่น้อยกว่าความรุนแรงจากรัฐ คลังอำนาจตลอดปี 2564 มีการใช้อำนาจและกฎหมายที่บิดเบือน กลั่นแกล้ง คุกคามประชาชนอย่างรุนแรง ประชาชน นิสิตนักศึกษา ทั้งที่ออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มุ่งหวังการคืนประชาธิปไตยหรือแม้แต่ประชาชนที่ออกมาสะท้อนความเดือดร้อนจากนโยบายรัฐ ความย่อยยับตลอดปี 2564 มีเหตุแห่งปัญหามาจากรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ไม่ยึดโยงกับประชาชน ดำเนินนโยบายและบังคับใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากของประชาชน ไม่รับฟังเสียงสะท้อนและผลกระทบ อันเป็นผลโดยตรงจากรัฐธรรมนูญ 2560 ที่บิดเบือนกลไกประชาธิปไตย ช่วงชิงอำนาจรัฐบาลห่างไกลจากประชาชน นายกรัฐมนตรีไม่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน แต่ถูกแต่งตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่ไม่ได้มาจากประชาชน รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ปิดเผด็จและงูเห่า ถูกจัดตั้งขึ้นได้โดยไม่คำนึงถึงประชาชนว่าได้ลงมติไว้วางใจให้เข้ามาบริหารประเทศหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช และเชาวนะ ไตรมาศ. (2557). ข้อมูลพื้นฐาน 80 ปี ประชาธิปไตยไทย กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายการศึกษา. (ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา).
 เทศบาลขุนทะเล. (2561). สัญญาประชาคม สัญญาใจไทยทั้งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก: <http://www.khuntalae.go.th/networknews/detail/32432>
 บ้านจอมยุทธ์. (2565). การกำเนิดรัฐ. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565.

- จาก https://www.baanjommyut.com/library_4/politics/02_2_2.html
- ปฐมพร คงนุช. (2562). การวิเคราะห์การให้ความสำคัญต่อนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มา
จากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ศึกษาผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ. ใน
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเชษฐ์ โตอิน. (2564). การผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
ไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สยามรัฐออนไลน์. (2565). สัญญาประชาคมท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565.
จาก: <https://siamrath.co.th/n/125946>
- เอกจิต สว่างอารมณ์ และอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2560). การศึกษาวาทกรรมประชามติของ
พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีผ่านรายการคืนความสุขให้คนในชาติ.
วารสารการสื่อสารมวลชน. 5(2), 71-96.

ระบบอุปถัมภ์กับภาพสะท้อนในสังคมไทย*

FOSTERING SYSTEM WITH REFLECTION IN THAI SOCIETY

ปรณพชญ์ จิตรจำนงค์

Pannaphat Jitjumnong

พระครูธีรธรรมนุต

Phrakhruterathannayut

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

Punnapong Wongnasri

จิราภรณ์ ชูชำนาญ

Jiraphon choochamnan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: Pannaphat2123@gmail.com

บทคัดย่อ

เมื่อเอ่ยถึง คำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ในสังคมไทยยุคปัจจุบันแล้ว เป็นที่เชื่อได้ว่า คำๆ นี้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในวงสังคม โดยรับรู้ในบริบทที่ค่อนข้างไปในทางลบ กล่าวคือ เป็นระบบช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อต่อพวกพ้อง แต่หลักคิดระบบอุปถัมภ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ได้นำมาซึ่งความเสื่อมถอยในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะยิ่งต่อมิติการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง ซึ่งนิยมเกิดขึ้นจากการอาศัยอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือแม้แต่ข้าราชการประจำ ส่งผลให้ระบบอุปถัมภ์กลายเป็นปัจจัยที่เป็นสะพานเชื่อมไปสู่กระบวนการ “ทุจริต” ด้วยทางหนึ่งอย่างปฏิเสธมิได้ การสร้างความรับรู้ต่อพลเมืองไทย โดยเฉพาะต่อเยาวชนพลเมืองถึง “ระบบอุปถัมภ์” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง สาเหตุที่ผู้เขียนใช้คำว่า “จำเป็นยิ่ง” นั้นเพราะระบบอุปถัมภ์ได้แทรกซึมลูกกลามไปทุกวงการในสังคมไทย ไม่เว้นแม้กระทั่งวงการศึกษาวงการเมืองท้องถิ่น หรือวงการทางศาสนา จนมีคำกล่าวที่ว่า “การอุปถัมภ์เป็นเรื่องปกติในสังคมไทย” หากนักวิชาการปล่อยผ่านในการสร้างการรับรู้ถึงมหันตภัยของระบบอุปถัมภ์นี้เสียแล้ว คุณภาพของพลเมืองย่อมถดถอยเป็นเงาตามตัวไปด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุปัจจัยข้างต้น

* Received 20 April 2022; Revised 5 May 2022; Accepted 5 June 2022

ผู้เขียนในฐานะนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ จึงมีอาจจะเลยต่อเรื่องดังกล่าวได้ จึงจัดทำบทความวิชาการฉบับนี้ขึ้น เพื่อสื่อสารสร้างการรับรู้ถึงระบบอุปถัมภ์ แม้การดำเนินการครั้งนี้จะเป็นเพียงฟันเฟืองชิ้นเล็กๆ แต่นั่นก็เป็นความภาคภูมิใจยิ่งที่ผู้เขียนมุ่งหมายให้ก่อเกิดเป็นประโยชน์มหาชนสืบไป

คำสำคัญ: ระบบอุปถัมภ์, ภาพสะท้อน, สังคมไทย

Abstract

When referring to the word "Fostering system" in modern Thai society. It is believed that this word is widely known in society. By being perceived in a somewhat negative context, that is a helping system to be generous to comrades. The principle of the patronage system that occurs in Thai society. That has brought about a decline in many dimensions, especially in the dimension of facilitating comrades. The popularity arises from the power of the political office holders. Even for a regular government official, as a result, the patronage system has undeniably become a bridge to the process of "corruption". Building awareness among Thai citizens Especially for youths, the "Fostering system" is therefore a necessity. The reason why the author uses the word "necessary" This is because the patronage system has permeated all circles in Thai society. Not even the education sector, local political circles or religious circles, until there is a saying that "Fostering is normal in Thai society." If academics let it pass in raising awareness of the perils of this patronage system, then the quality of the citizenry will also wane as a shadow. The above factors, the author, as a scholar of the social sciences, therefore, cannot be neglected on such a matter. Therefore, this academic article was prepared to communicate and create awareness of the patronage system. However, this operation was only a small cog. But it is a great pride that the author intends to bring about the benefit of the public forever.

Keywords: Fostering system, Reflection, Thai society

บทนำ

การปกครองของไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานกว่า 7 ศตวรรษโดยเริ่มจากอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งปกครองด้วยระบอบพ่อปกครองลูก หรือพ่อขุนอุปถัมภ์ ต่อมาในอาณาจักรอยุธยา ระบอบการปกครองแบบพ่อปกครองลูกเปลี่ยนไปเป็นการปกครองในระบอบที่พระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นสมมติเทพ ซึ่งการปกครองในลักษณะนี้ได้สถาปนาระบบศักดินาขึ้น กล่าวคือ อำนาจสูงสุดอยู่ที่พระมหากษัตริย์ และมอบอำนาจในการบริหารให้กับขุนนาง ซึ่งมีลำดับ ชนชั้นตามยศศักดิ์และฐานันดร ขุนนางต่ำศักดิ์จะต้องขึ้นสังกัดกับขุนนางชั้นสูง ระบอบการปกครองในลักษณะนี้ถูกใช้เรื่อยมาจนถึงต้นรัตนโกสินทร์ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างจวบจนปี 2465 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูปการปกครองจากเดิมเปลี่ยนเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และยกเลิกระบบไพร่-ทาส แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าขุนมูลนายกับผู้อยู่ใต้การปกครองยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ในปี พ.ศ.2475 เกิดการปฏิวัติสยาม ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งถูกปกครองโดยชนชั้นสูง โดยเฉพาะนายทุน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2550)

ระบบอุปถัมภ์เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่อยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน มีอิทธิพลทั้งต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ในแวดวงราชการ รัฐวิสาหกิจแม้ระบบอุปถัมภ์จะมีทั้งข้อดี ข้อเสีย แต่มักถูกมองในด้านลบว่าเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่บั่นทอนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร นำมาสู่หลากหลายปัญหา ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้ง การขาดขวัญและกำลังใจ ความไม่เสมอภาค ซึ่งเกิดจากสภาพปัญหาของสังคมไทยและคนไทยที่นิยมยกย่องนับถือคนรวย เคารพยกย่องและห้อมล้อมผู้ใหญ่อำนาจนิยมการประจบสอพลอชอบยัดเยียดตัวบุคคลกว่าหลักการ ซึ่งระบบอุปถัมภ์อยู่คู่สังคมไทยมาช้านานหลายร้อยปีจนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่ดีของคนไทย อาจมีชื่อเรียกหลายอย่างเช่น ระบบซุบเสียง ระบบเล่นพรรคเล่นพวก นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์ยังเอื้อ ประโยชน์ให้นำไปสู่การทุจริต คอร์รัปชัน ที่เพิ่ม มากขึ้นในระบบราชการไทย

ลักษณะของรูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ นับได้ว่ามีลักษณะของความสัมพันธ์คงทน น้อยกว่าแบบอื่นๆ ที่กล่าวมา แต่เป็นที่นิยมแพร่หลายยิ่งในสังคมผลประโยชน์ยุคปัจจุบัน เพราะการอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์เป็นสำคัญ หากผลประโยชน์หมดไปความสัมพันธ์ก็ขาดหาย แต่เมื่อมีผลประโยชน์ใหม่เข้ามา ความสัมพันธ์ก็จะก่อขึ้นใหม่ ตามวาระของผลประโยชน์นั้น ระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการ

ปฏิบัติต่าง ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับสังคมไทย รูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพนี้ อาจจำแนกออกได้เป็น 5 กลุ่ม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ระบบอุปถัมภ์ เป็นโครงสร้างรัฐของไทยประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ส่วนตัว อันมีลักษณะแบบไพร่นอบน้อมต่อเจ้านาย หรือผู้อุปถัมภ์ต้องปกป้องดูแล ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ มีความเกี่ยวโยงกันอย่างสลับซับซ้อนและฝังรากลึก แทรกซึมลูกกลามไปทุกวงการในสังคมไทยไม่เว้นแม้กระทั่งวงการศึกษาวงการเมืองท้องถิ่น หรือวงการทางศาสนา ซึ่งโครงสร้างและความคิดของการกำหนดความเป็นใหญ่ โดยใช้ สถานภาพทางสังคมอยู่ยากที่ปลั่งได้ (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557) และสามารถก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นการศึกษาถึงพัฒนาการและปฐมสาเหตุของการเกิดขึ้นเป็นระบบอุปถัมภ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ จะต้องกลับไปพิจารณาที่ปฐมสาเหตุของการเกิดขึ้นเป็นปัญหานั้นก่อน มิเช่นนั้นแล้วการแก้ไขปัญหามิอาจไม่ถูกต้องตรงจุด ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในบริบทสังคมไทยไปได้ จะต้องต้องทราบถึง ปฐมสาเหตุของการก่อตัวขึ้นเป็น “ระบบอุปถัมภ์” เสียก่อน

ความหมายของ “ระบบอุปถัมภ์”

ในส่วนแรกนี้ จะเป็นการสร้างความรับรู้ในมิติของความหมายเป็นลำดับแรก โดยจะ สะท้อนนัยความหมายของคำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ในหลากหลายมิติ ดังนี้

ก) ระบบอุปถัมภ์ ตามนัยพจนานุกรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ คำว่า “อุปถัมภ์” ไว้ว่า การ คำจุน การคำชู การสนับสนุน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นความหมายทั่วไป

ข) ระบบอุปถัมภ์ ตามนัยของนักวิชาการ

ต่อคำว่า “ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System)” นี้ ได้มีบรรดานักวิชาการใน ต่างประเทศและของประเทศไทย สะท้อนนัยความหมายไว้หลากหลายท่านด้วยกัน อาทิ

James C. Scott ได้นิยามความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ไว้ว่า เป็น กรณียของความสัมพันธ์คู่ ที่เป็นกลไกของความสัมพันธ์ (instrumental relationship) ใน ลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับสูงจะเป็นผู้อุปถัมภ์ ที่จะใช้ อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการช่วยปกป้องคุ้มครอง หรือให้ผลประโยชน์ หรือทั้งสองอย่าง

แก่บุคคลที่มีสถานภาพต่ำกว่าคือผู้รับอุปถัมภ์ ผู้ซึ่งจะต้องตอบแทนโดยการให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้บริการแก่ผู้อุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์อาจจะสามารถใช้อำนาจในทางเห็นชอบ (sanction) หรือการใช้อำนาจบังคับอย่างแท้จริง (pure coercive) ก็ได้

Maximilian Carl Emil Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ได้ให้ความหมายของ “ระบบอุปถัมภ์” หรือ “ระบบพรรคพวก” ว่าหมายถึง การได้รับสิทธิพิเศษจากผู้ใหญ่ หรือญาติมิตรของตน และเป็นระบบที่ตรงข้ามกับระบบความชอบธรรมซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบัน

หม่อมราชวงศ์ อคิน รพีพัฒน์ ได้สะท้อนความหมายของระบบอุปถัมภ์ ไว้ในหนังสือเรื่อง “มองสังคมผ่านชีวิตในชุมชน” ไว้ว่า “ผู้อุปถัมภ์ ย่อมหมายถึง คนที่ถือครองทรัพยากร (ทรัพย์สิน เงินทอง หรืออำนาจ) เอาไว้มากกว่าและใช้ทรัพยากรนั้นแลกเปลี่ยนกับบริการที่ผู้ได้รับอุปการะตอบแทนให้” และท่านยังได้แสดงทัศนคติต่อการถือกำเนิดของระบบดังกล่าวต่อไปด้วยว่า “ระบบอุปถัมภ์ ถือกำเนิดขึ้นมาจากสถานะที่คนในสังคม มีโอกาสถือครองทรัพยากรอย่างไม่เท่าเทียมกัน”

ศาสตราจารย์ธานี กรัยวิเชียร องคมนตรี ได้แสดงนัยความหมายและความเป็นห่วงเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในระบบราชการไทยในจดหมายเปิดผนึกที่เขียนถึงประชาชนชาวไทย เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ในปี 2559 ไว้ว่าอย่างน่ารับฟังและพิจารณาตามยิ่ง ความว่า “ปัญหาที่สำคัญที่สุดอันก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ของประเทศไทยคือ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นผลมาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในทุกวงการ ระบบอุปถัมภ์เป็นเป็นระบบที่มีคน 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือผู้ให้ความอุปถัมภ์ และอีกฝ่ายคือผู้รับความอุปถัมภ์ โดยอาจช่วยเหลือเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เกิดเป็นหนี้บุญคุณที่ต้องตอบแทน ซึ่งหากพิจารณาแล้วการช่วยเหลือดูแลกันด้วยอหิยาศัยไมตรีและการตอบแทนบุญคุณด้วยความกตัญญูย่อมถือเป็นเรื่องที่น่ายกย่องสรรเสริญ แต่จะต้องตอบแทนโดยใช้ทรัพย์สินของส่วนตัว ไม่ใช่การนำผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติไปตอบแทน เพราะทันทีที่นำของส่วนรวมมาต่อรองกัน ย่อมเกิดเป็นการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นแล้ว และประเทศชาติต้องเสียหายเพราะการตอบแทนหนี้บุญคุณนี้มากเกินไป...”

ดร.จักรกริช สังขมณี ได้สะท้อนลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองไทยไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการเมืองในชีวิตประจำวัน กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งส่อไปในบริบทของการอุปถัมภ์ ระบุความตอนหนึ่งว่า “การได้รับเงินและการให้การสนับสนุนในงานเทศกาลต่างๆ ของชุมชนและกิจกรรมทางสังคมของครัวเรือน เช่น งานศพ

งานบวช ในอดีตนั้น อาจจะเป็นผลประโยชน์ที่ชาวบ้านมองว่าเป็นสิ่งที่ตนเองพึงจะได้กลับมาบ้างเพื่อแลกกับคะแนนเสียงสนับสนุน ที่พวกเขามีให้กับนักการเมืองและผู้แทน”

รัชชัย จิตวาริน ได้อธิบายความหมายของระบบอุปถัมภ์ ไว้ว่า “ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ที่บุคคลสองฝ่ายที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ด้วยกันได้ เพราะมีลักษณะต่างตอบแทนกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเป็นเพื่อนระหว่างกันอยู่ด้วย ซึ่งภายใต้ระบบดังกล่าวจะมีผู้อุปถัมภ์คอยให้คุณให้โทษกับคนที่ติดตามให้การสนับสนุนตน หรือที่เรียกว่าผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ โดยต่างคนได้ประโยชน์จากกันและกัน”

เมื่อพิจารณานัยความหมายที่บรรดานักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ สะท้อนไว้เหล่านี้ ผู้เขียนพอจะประมวลความหมายของคำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ได้ว่า “เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคมที่ปรากฏความเหลื่อมล้ำกัน ซึ่งจะมีฝ่ายหนึ่งที่มีทรัพยากรพร้อมสรรพ ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง ทรัพย์สิน หรืออำนาจและอยู่ในฐานะที่สูงศักดิ์กว่า ใช้ทรัพยากรของตนเองเหล่านั้นในการอำนวยความสะดวก ให้เกิดขึ้นแก่อีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะต่ำศักดิ์กว่า โดยทั้งคู่จะมีความสัมพันธ์พิเศษในด้านใดด้านหนึ่งกันมาก่อน เมื่อฝ่ายที่มีฐานะต่ำศักดิ์กว่าได้ประโยชน์อย่างใด ๆ แล้วก็จะกระทำการต่างๆ เพื่อตอบแทนตามวาระไป กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน”

พัฒนาการและปฐมสาเหตุของการเกิดขึ้นเป็นระบบอุปถัมภ์

มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่การแก้ไขปัญหาเรื่องใด ย่อมจะต้องกลับไปพิจารณาที่ปฐมสาเหตุของการเกิดขึ้นเป็นปัญหานั้นก่อน มิเช่นนั้นแล้วการแก้ไขปัญหาอาจไม่ถูกต้องตรงจุดด้วยเหตุนี้ ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องของระบบอุปถัมภ์ในบริบทสังคมไทยไปได้ ย่อมจะต้องทราบถึงปฐมสาเหตุของการก่อตัวขึ้นเป็น “ระบบอุปถัมภ์” เสียก่อน

จากที่หม่อมราชวงศ์ อคิน รพีพัฒน์ กล่าวไว้ว่า “ระบบอุปถัมภ์ ถือกำเนิดขึ้นมาจากสภาวะที่คนในสังคม มีโอกาสถือครองทรัพยากรอย่างไม่เท่าเทียมกัน” (ปราปต์ บุนปาน, 2561) นัยความหมายที่ท่านต้องการสื่อ ณ ที่นี้ ก็คือ “ความเหลื่อมล้ำทางสังคม” นั่นเอง

ฉะนั้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อใด ก็อาจกล่าวได้ว่า “ระบบอุปถัมภ์” ก็ก่อร่างสร้างตัวขึ้นในช่วงเวลานั้นเช่นเดียวกัน

สิ่งที่จะต้องย้อนรอยหาคำตอบต่อไป คือ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมอันเป็นฉนวนเหตุให้เกิดระบบอุปถัมภ์ที่กล่าวถึงนี้ เกิดขึ้นเมื่อใด? เพื่อคำตอบของข้อคำถาม ผู้เขียนจะสะท้อน

พัฒนาการเกี่ยวกับการเกิดระบบอุปถัมภ์ออกมาใน ๒ มิติใหญ่ๆ กล่าวคือ มิติการก่อตัวเกิดขึ้นในต่างประเทศและมิติการก่อตัวเกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนี้

การก่อตัวขึ้นของระบบอุปถัมภ์ในต่างประเทศ

การก่อตัวขึ้นของระบบอุปถัมภ์ในต่างประเทศ มีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

ก) ฝรั่งเศส สมัยราชวงศ์คาโรแลลงเจียน

ฝรั่งเศส สมัยราชวงศ์คาโรแลลงเจียนนั้น ตรงกับยุโรปสมัยกลาง

ยุโรปสมัยกลางเริ่มต้นขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5 ภายหลังจากการล่มสลายของจักรวรรดิโรมันตะวันตกเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15

ในช่วงยุโรปสมัยกลางนี้ ได้เกิดการก่อตัวของระบบชนชั้นขึ้นเป็นลำดับจากสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมภายในฝรั่งเศส กล่าวคือ เกิดชนชั้นเจ้า ได้แก่ ผู้ปกครอง (ต่อมามีฐานะเป็นกษัตริย์) ขุนนาง ตลอดถึงทหารนายกอง และชนชั้นข้าไต่ปกครอง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปและทาส

ระบบชนชั้นในยุโรปสมัยกลางที่กล่าวถึงนี้ ได้สะท้อนภาพออกมาอย่างชัดเจน ในยุคสมัยที่จักรวรรดิถูกปกครองโดยราชวงศ์คาโรแลลงเจียน (carolingian) ของชนชาวแฟรงค์ หรืออาณาจักรแฟรงค์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ฝรั่งเศสโบราณ

ในยุคสมัยหลังจากจักรพรรดิชาร์เลอมาญ (Charlemagne ค.ศ. 768-814) แห่งราชวงศ์คาโรแลลงเจียนสิ้นชีพลง อำนาจของจักรวรรดิก็เริ่มเสื่อมถอยตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะความอ่อนแอภายในอันเกิดจากการแย่งชิงอำนาจระหว่างบุตรของจักรพรรดิชาร์เลอมาญด้วยกันเอง ทำให้พวกอารยชนเผ่าอื่น (พวกเยอรมัน) เข้ายุทธ (กอลลดา เกษบุญชู, 2552) ส่งผลให้เกิดสภาวะสงครามขึ้นทั่วทั้งจักรวรรดิ โดยเฉพาะในเขตปกครองที่ห่างไกลจากศูนย์กลางจักรวรรดิ ประชาชนและข้าทาสในเขตปกครองเหล่านั้น ต่างต้องหันหน้าไปพึ่งพาขุนนางที่ปกครองท้องถิ่นของตนซึ่งมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการจัดตั้งกองทัพและออกกฎหมายของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อความอยู่รอดและปลอดภัยของตนเองและครอบครัว

จากวิกฤตการณ์ทางการเมืองดังกล่าวในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 ได้นำพาไปสู่วิถีพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชนชั้นเจ้าและชนชั้นข้าไต่ปกครอง โดยเฉพาะกับขุนนาง (lord) ที่มีอำนาจชนชั้นข้าไต่ปกครองเหล่านั้น มุ่งหวังในเรื่องของการคุ้มครองความปลอดภัยและที่ทำกิน (ที่ดิน) จากชนชั้นเจ้า โดยพวกเขาจะยินยอมที่จะเข้าสวามิภักดิ์และใช้แรงงานของตน ทำการงานต่างๆ ตามที่ชนชั้นเจ้ามอบหมายเป็นการตอบแทน

จากวิถีทางสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว ได้ก่อเกิดเป็นที่มาของ คำเรียก “feudum” ในภาษาละตินของชนชาวโรมัน ซึ่งแปลว่า “ดินเนื้อที่แบ่งส่วน” ขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ “ระบบศักดินาสวามิภักดิ์ (Feudalism)” ในกาลต่อมา

พึงสังเกตได้ว่า ระบบอุปถัมภ์ ที่เรียกว่า “feudum” ที่เกิดขึ้นในช่วงยุโรป สมัยกลางนี้ มีผลโดยตรงมาจากสภาวะทางสงครามอันทำให้ประชาชนต้องเข้าพึ่งพาอำนาจของบรรดาขุนนางเป็นสำคัญ

ข) อังกฤษ สมัยพระเจ้าวิลเลียมที่ 1

ในช่วงคริสต์วรรษที่ 11 ได้เกิดสงครามการแย่งชิงราชบัลลังก์ขึ้นในอังกฤษ ระหว่างฝ่ายนอร์ม็องดี (normandy) กับฝ่ายแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxons) จนท้ายที่สุดฝ่ายนอร์ม็องดี ซึ่งมีผู้นำโดยพระเจ้าวิลเลียมก็ได้รับชัยชนะในการทำสงครามครั้งนี้

พระเจ้าวิลเลียม สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งอังกฤษในปีคริสต์ศักราช 1066 มี พระนามว่า “พระเจ้าวิลเลียมที่ 1” หรือรู้จักในอีกสมญานามว่า “วิลเลียมผู้พิชิต (William the Conqueror)”

ภายหลังการสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งอังกฤษ พระเจ้าวิลเลียม ได้นำเอา กลุโลบายทางการปกครองที่มีอยู่ในนอร์ม็องดี (ฝรั่งเศส) มาใช้ในอังกฤษ ระบบการปกครองดังกล่าว คือ “ฟีวตัล (feudulism)”

คำว่า feudalism มาจากคำว่า fiefs ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ที่ดินพันธสัญญาระหว่างเจ้านายกับข้า

ระบบฟีวตัลของพระเจ้าวิลเลียมนี้ ให้ความสำคัญไปที่ การกระทำอันเป็นลักษณะ "ต่างตอบแทน" มีหลักการสำคัญว่า กษัตริย์ (king) เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด และทรงแบ่งที่ดินของพระองค์นั้นให้แก่บรรดาขุนนาง (lords) และอัศวิน (knights) ที่แสดงความสวามิภักดิ์จงรักภักดีไปทำประโยชน์ โดยขุนนางและอัศวินเหล่านั้นต้องรับใช้และจงรักภักดีต่อกษัตริย์เป็นการตอบแทน รวมทั้งจะต้องส่งเงิน (ภาษี) และกองทัพไปร่วมรบให้แก่กษัตริย์เมื่อเกิดภัยสงคราม กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ระบบฟีวตัลเป็นการปกครองที่กษัตริย์แบ่งอำนาจให้แก่บรรดาขุนนางและอัศวินไปทำการปกครองตนเองได้อีกชั้นหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ บรรดาขุนนางและอัศวินเหล่านั้น จึงมีที่ดิน ทรัพย์สิน เขตอำนาจการปกครอง และอำนาจในการสร้างกฎหมายภายใน ตลอดถึงไพร่พลเป็นของตนเอง เช่นเดียวกัน ซึ่งขุนนางและอัศวินเหล่านี้ ก็สามารถให้ผู้ที่เข้ามาสวามิภักดีต่อตน กล่าวคือ พวก

ข้าทาส (vassal) ถือครองที่ดินและอยู่ภายใต้การรักษารักษาของตนได้อีกทอดหนึ่ง โดยข้าทาสเหล่านี้จะทำประโยชน์ตอบแทน ซึ่งก็คือลักษณะของ “ต่างตอบแทน” เช่นเดียวกัน

ระบบฟิวดัล ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบแมนเนอร์ (manor) หรือเศรษฐกิจแบบคฤหาสน์ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่คฤหาสน์ของขุนนางเป็นสำคัญ

ภายหลังคำว่า “ระบบฟิวดัล” ของพระเจ้าวิลเลียมนี้ ได้รับการแปลความในบริบทภาษาไทยว่า “ศักดินาสวามิภักดิ์ (feudalism)”

พึงสังเกตได้ว่า “feudal” ในอังกฤษ สมัยพระเจ้าวิลเลียม กับ “feudum” ในฝรั่งเศส สมัยอาณาจักรแฟรงก์นั้น มีนัยของกุสโลบายที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ให้ผู้ที่เข้ามาสวามิภักดิ์ได้รับที่ดินและการอารักขาเป็นการตอบแทน และในขณะเดียวกันผู้เข้าสวามิภักดิ์ก็จะทำกิจการต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ในที่นี้ว่า “ระบบฟิวดัล” เป็นพัฒนาการที่มาของระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบัน เพียงแต่ระบบอุปถัมภ์เช่นที่กล่าวถึงนี้ ไม่อาจเจริญงอกงามได้มากในยุโรป

การก่อตัวขึ้นของระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย

จากที่ได้ทำการศึกษาในส่วนของระบบฟิวดัล ที่เกิดขึ้นในอังกฤษมาก่อนหน้านั้น ย่อมจะสร้างความเข้าใจได้ในที่นี้ว่า “ระบบฟิวดัล” หรือ “ระบบศักดินา” ในบริบทภาษาไทย คือที่มาของระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบัน ดังนั้น การแสวงหาสืบค้นพัฒนาการของระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย ก็จะต้องย้อนรอยไปถึงระบบศักดินาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นสำคัญ

กุสโลบายการปกครองในระบบศักดินาของสังคมไทยนั้น เกิดขึ้นในรูปของกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรก ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ รัชกาลที่ 8 แห่งกรุงศรีอยุธยาศรีรามเทพนคร

กฎหมายดังกล่าว มีชื่อเรียกว่า “พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง” ตราขึ้นในปีพุทธศักราช 1998 ตรงกับยุคสมัยของยุโรปสมัยกลางในคริสต์ศักราช 1453

พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง ทำให้เกิดการแบ่งชนชั้น ตลอดถึงการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลขึ้นในสังคมอยุธยา โดยถือเสมือนว่าบุคคลทุกคนอยู่ภายใต้ปกครองของพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์คือเจ้าแห่งที่นาทั้งแผ่นดิน บุคคลอื่นมีศักดิ์รองและลดหลั่นกันลงไปเป็นลำดับ รวมถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลนั้นด้วย

ในระบบศักดินาของสังคมอยุธยา นั้น จะนำเอาการตำแหน่งยศบรรดาศักดิ์ของบุคคล มาเปรียบกับการถือครองที่ดิน (ที่นา) เริ่มแต่พระมหาอุปราช ขุนนาง ข้าราชการ ลงไปจนถึงไพร่และทาส โดยกำหนดจำนวนที่นามากน้อยตามศักดิ์ของบุคคลนั้น

เช่น พระมหาอุปราชมีศักดินา 1 แสนไร่ ขุนนางชั้นเจ้าพระยามีศักดินา 1 หมื่นไร่ ไพร่ธรรมดาสามัญมีศักดินา 25 ไร่ ทาสมีศักดินา 5 ไร่ เป็นต้น

ศักดินาตามนัยของสังคมอยุธยานั้น อีกนัยหนึ่ง คือตัววัดในการปรับไหมและพินัยในกรณีเกิดข้อพิพาทในชั้นศาล กล่าวคือ ผู้ที่ถือศักดินาสูง เมื่อทำผิดกฎหมายจะถูกลงโทษหนักกว่าผู้ที่มีศักดินาต่ำ การปรับในศาลหลวง ค่าปรับนั้นก็เอาศักดินาเป็นบรรทัดฐาน

นอกเหนือจากจากแบ่งชนชั้นของบุคคลในระบบศักดินาแล้ว ระบบศักดินาของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถยังมุ่งหมายถึงการจัดโครงสร้างการปกครอง โดยแบ่งอำนาจการปกครองออกไปยัง 2 ส่วนสำคัญ กล่าวคือ

ส่วนกลางโดยจตุสดมภ์ มีเสนาบดีแห่งจตุสดมภ์เป็นผู้ว่าราชการ มีอำนาจในการตรากฎระเบียบและจัดเก็บค่าฤชาธรรมเนียมได้เองอย่างเสรี

ส่วนภูมิภาคในลักษณะเมืองลูกหลวง โดยผู้ปกครองเมืองลูกหลวงจะเป็นขุนนางชั้นสูงที่ได้รับการอวยยศเพื่อไปรั้งเมือง มีอำนาจทางการปกครองอย่างอิสระ แต่จะต้องขึ้นตรงต่อส่วนกลาง

สาเหตุที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงยินยอมให้บรรดาข้าราชการขุนนางมีอำนาจทางการปกครอง รวมถึงการสร้างกฎระเบียบและการจัดเก็บค่าฤชาธรรมเนียมได้เองนั้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากในยุคสมัยดังกล่าว ไม่มี “ระบบเงินเดือน” ให้แก่บรรดาข้าราชการขุนนาง คงมีเพียง “เบี้ยหวัด” หรือ “เงินปี” ให้เป็นการตอบแทน โดยจะจ่ายให้ปีละครั้งเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูข้าทาสและบริวาร ด้วยเหตุดังกล่าว พระมหากษัตริย์จึงทรงยินยอมให้บรรดาข้าราชการขุนนาง สามารถแสวงหารายได้จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการสร้างระเบียบกฎหมาย ขึ้นได้เอง

ต่อพระราโชบายดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม ให้ความเห็นไว้ว่า เป็นที่มาของการใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตของบรรดาข้าราชการ ซึ่งมีผลมาจนกระทั่งปัจจุบัน เพราะ ระบบเงินเบี้ยหวัดนี้ ใช้บังคับมาร่วม 300 ปี จนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 จึงได้ทรงเปลี่ยนเป็นระบบเงินเดือน

ด้วยเหตุที่โครงสร้างทางสังคมของอยุธยาเป็นดังที่กล่าว จึงเกิดระบบอุปถัมภ์แฝงมาในระบบ ศักดินาอย่างแบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะการอวยยศของพระมหากษัตริย์ในวิธี

สมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น พระราชอำนาจดังกล่าวเป็นของพระมหากษัตริย์โดยแท้ หากพระองค์ทรงพึงพอใจบุคคลใด บุคคลนั้นก็จะมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลที่เกิดขึ้น คือ บุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงพึงพอใจ ย่อมจะมีบทบาทและอิทธิพลในสังคมการเมืองของอยุธยาเป็นอย่างยิ่งและนี่ก็คือต้นรากที่ทำให้เกิด คำว่า “พวกพ้อง” และ “อุปถัมภ์” ขึ้น ซึ่งฝังรากลึกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและยังคงปรากฏดอกผลออกมาในบริบทสังคมไทยจวบจนปัจจุบัน

ภาพสะท้อนระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ในส่วนที่ 3 นี้ ผู้เขียนจะได้สะท้อนภาพของรูปแบบของการอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ซึ่งคำว่า “รูปแบบของการอุปถัมภ์” ที่กล่าวไว้นี้ มุ่งหมายถึง คู่สัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจนส่งผลเป็นระบบอุปถัมภ์นั่นเอง โดยผู้เขียนจัดแบ่งรูปแบบโดยการสังเกตและรวบรวมข้อมูลจากสังคมอุปถัมภ์ของไทยในปัจจุบัน ได้ทั้งสิ้น 2 รูปแบบใหญ่ๆ กล่าวคือ

รูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่วงศ์ตระกูล

รูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่วงศ์ตระกูล นับได้ว่าเป็นรูปแบบการอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นแรกสุดและมีความเก่าแก่ยาวนานในสังคมไทย กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์เชิงญาติ ระหว่างญาติอาวุโส ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พี่ กับญาติผู้น้อง ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ หรือน้อง ซึ่งกินความรวมไปถึงญาติฝ่ายสามีและภริยาด้วย

หากจะยกตัวอย่าง เพื่อสะท้อนภาพของรูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่วงศ์ตระกูลให้เห็นเด่นชัด ผู้เขียนขอเสนอเรื่องการสรรหาบุคคลเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาประกอบ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ใกล้ตัวและดำรงอยู่จริงอย่างไม่มีผู้ใดกล้าปฏิเสธ

เช่น ในกรณีที่หากมีญาติเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อท้องถิ่นนั้นจะทำการคัดเลือกสรรหาบุคคลเพื่อเข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ อันเกิดจากงบประมาณของท้องถิ่น ย่อมเป็นที่แน่ชัดเหลือเกินว่าผู้ที่เป็นวงศ์ญาติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแห่งท้องถิ่นนั้น ย่อมฝากฝังตนเองหรือบุตรหลาน เพื่อให้ได้รับเข้าดำรงตำแหน่งเหล่านั้นอย่างไม่ยากนัก

สาเหตุที่เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นได้ เพราะกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดช่องไว้นั่นเอง ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขถึงฉบับที่ 13 พ.ศ.2552 มาตรา มาตรา 48 วรรค ๓ ในเรื่องของการแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีและที่ปรึกษา

นายกเทศมนตรี มาเป็นกรณีตัวอย่างถึงการเปิดช่องไว้โดยกฎหมายให้เกิดรูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่ วงศ์ตระกูลได้อย่างง่ายดาย ซึ่งบัญญัติความไว้ว่า

“นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน
- (2) เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน
- (3) เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบลให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสอง คน ในกรณีเทศบาลเมืองให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และในกรณีเทศบาลนครให้ แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้ว เท่ากับว่าเป็นการให้อำนาจและ สิทธิแก่นายกเทศมนตรี ในการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างอิสระ ซึ่งนั่นคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การวางทนายทางการเมืองและการเรียนรู้งานทางการเมืองของ บรรดาหมู่วงศ์ตระกูล สามารถอาศัยช่องสิทธิดังกล่าวในการนำเอาคนในวงศ์ตระกูลของตนเข้าสู่ ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นได้

ซึ่งกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ก็มีลักษณะของการบัญญัติ เปิดช่องสิทธิไว้ในทำนองเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ตลอดไปถึงเมืองพัทยา

รูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตร

รูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตร กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์เชิงเพื่อนฝูง ซึ่งสามารถปรากฏ ออกมาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น เพื่อนสถานศึกษาเดียวกัน เพื่อนบ้านเดียวกัน เพื่อนร่วม อุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อนในอาชีพเดียวกัน เป็นต้น

ในสังคมไทยนั้น เมื่อกล่าวถึงความคาดหวังระหว่างเพื่อนฝูง จะมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งใน ระดับหนึ่ง ซึ่งจะนิยมปรากฏออกชัดในพฤติกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะเรื่องของ การงานและผลประโยชน์

ที่น่ากังวลยิ่ง คือ รูปแบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรนี้ มักจะสอดแทรกแอบแฝงมาด้วยเรื่องของผลประโยชน์และการทุจริตคอร์รัปชัน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเพื่อนฝูง เช่น การจัดประมูลงานของส่วนราชการ การจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ เป็นต้น

ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ต่างฝ่ายต่างได้ผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เพื่อนฝูงฝ่ายที่มีอำนาจ ก็จะได้รับเงินทองจากการประมูลงานหรือการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ซึ่งบางครั้งอาจสูงถึงร้อยละ 20-30 ของยอดเงินประมูล ในขณะที่เดียวกันเพื่อนฝูงฝ่ายผู้ยื่นซองก็จะได้กำไรจากการงานนั้น ซึ่งเมื่อกระบวนการมีการทุจริตเสียแล้ว เป็นที่แน่นอนว่า “ประโยชน์” ที่ส่วนราชการนั้นจะได้รับ ย่อมอ่อนด้อยคุณภาพตามสัดส่วนของเงินที่สูญเสียไปพร้อมกัน

รูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ

รูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ กล่าวคือ เป็นระบบอุปถัมภ์อันเกิดจากการประกอบอาชีพที่มีลักษณะต้องพึ่งพากันทางธุรกิจ เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้างกับส่วนราชการ ผู้รับเหมาทำถนนกับวิศวกรตรวจงานของภาครัฐ ผู้รับเหมาก่อสร้างกับผู้รับเหมาก่อสร้างด้วยกัน เป็นต้น

ซึ่งลักษณะของรูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพนี้ นับได้ว่ามีลักษณะของความสัมพันธ์คงทนน้อยกว่าแบบอื่นๆ ที่กล่าวมา แต่เป็นที่นิยมแพร่หลายยิ่งในสังคมผลประโยชน์ยุคปัจจุบัน เพราะการอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพนี้ จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์เป็นสำคัญ หากผลประโยชน์หมดไปความสัมพันธ์ก็ขาดหาย แต่เมื่อมีผลประโยชน์ใหม่เข้ามา ความสัมพันธ์ก็จะก่อขึ้นใหม่ ตามวาระของผลประโยชน์นั้น แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์

สำหรับสังคมไทย รูปแบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพนี้ อาจจำแนกออกได้เป็น 5 กลุ่มย่อยอีก กล่าวคือ

ก. กลุ่มข้าราชการกับผู้ประกอบการด้านต่างๆ

ในกรณีนี้ จะปรากฏพบเจอเป็นอย่างมากในสังคมไทย กล่าวคือ เป็นความพึ่งพาอาศัยกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ต่างตอบแทน โดยข้าราชการผู้ถือครองอำนาจ จะใช้อำนาจนั้นในการต่อรองผลประโยชน์กับบรรดาผู้ประกอบการ หรือไม่ก็เกิดจากผู้ประกอบการยื่นข้อเสนออันมีลักษณะที่จูงใจให้ข้าราชการยินยอมใช้อำนาจในการเข้ามามีนิติสัมพันธ์กับส่วนราชการ หากผลประโยชน์ลงตัว ความสัมพันธ์ก็จะก่อขึ้นในรูปของ “โครงการ” ต่างๆ ซึ่งจะผูกโยงอยู่กับคำว่า “ทุจริต” อย่างมีนัยสำคัญ

จากพฤติการณ์นี้ ทำให้เกิดองค์กรที่เข้ามาตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐในประเทศไทยหลากหลายองค์กรด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบภายในของส่วนราชการนั้นเอง หรือการตรวจสอบด้วยองค์กรอิสระภายนอก เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

นั่นสะท้อนให้เห็นว่า การทุจริตภายในสังคมไทย มีอยู่อย่างมากมายเหลือเกิน เพราะหาไม่แล้ว คงไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรตรวจสอบการทุจริตกันมากถึงเพียงนี้ ซึ่งนั่นคือความสิ้นเปลืองในงบประมาณแผ่นดินอย่างปฏิเสธมิได้ และนี่คือภาพสะท้อนความเสียหายอันเกิดจาก “ระบบอุปถัมภ์” ได้ชัดแจ้งยิ่ง

ข. กลุ่มนักการเมืองกับข้าราชการประจำ

ในกรณีนี้ จะสะท้อนภาพออกมาในลักษณะของการพึ่งพากันในเรื่องของการเลื่อนยศขั้นตำแหน่ง หรือแม้กระทั่งเรื่องของการโยกย้ายพื้นที่ประจำการเป็นสำคัญ โดยจะเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอย่างแพร่หลายตามวาระแห่งการถือครองอำนาจและการดำรงตำแหน่งของนักการเมือง ซึ่งนักการเมืองที่มีอิทธิพลต่อเรื่องดังกล่าวโดยตรง ย่อมจะต้องเป็นนักการเมืองในสนามใหญ่ คือ “ระดับชาติ” รวมไปถึง “ผู้ดำรงตำแหน่งทางเมืองในระดับรัฐบาล”

โดยข้าราชการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบรรดานักการเมืองเหล่านี้ จะมีความยำเกรงต่อ “อิทธิพล” ของนักการเมืองเหล่านั้นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ สามารถกำหนดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพราชการของเขาเหล่านั้นได้

ซึ่งเมื่อข้าราชการเหล่านั้น ได้รับความช่วยเหลือแล้ว ก็จะตอบแทนด้วยการเอื้อประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยใช้อำนาจหน้าที่ของตน รวมถึงทรัพย์สินเงินทองตอบแทนต่อนักการเมืองเหล่านั้น ซึ่งหากการช่วยเหลือนั้นมีผลประโยชน์ที่สูงพอ ก็จะทำให้ข้าราชการนั้นกลายเป็นพรรคพวกรวมไปถึงหัวคะแนนของนักการเมืองผู้นั้นไปโดยปริยาย ซึ่งต้องยอมรับว่าปรากฏการณ์เช่นที่กล่าวนี้ ยังคงดำรงอยู่จริงในสังคมไทย

ค. กลุ่มข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กับข้าราชการชั้นผู้น้อย

ต้องยอมรับว่า ระบบราชการของไทย หากข้าราชการชั้นผู้น้อยจะมีความเจริญในหน้าที่การงาน ย่อมต้องอาศัยการอุปถัมภ์ ค้ำชู จากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นสำคัญ นอกเหนือจากการพิจารณาจากผลงานการปฏิบัติงานแต่เพียงสถานเดียว ทั้งนี้เพราะ กฎหมายเอื้อให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการเลื่อนตำแหน่ง โยกย้าย บรรดาข้าราชการชั้นผู้น้อยได้

เมื่อข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจอยู่เช่นนั้น หากผู้ใดมีจิตใจส่อไปในทางทุจริตหรือได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมขององค์กร ก็จะใช้อำนาจนั้นในการต่อรองและแสวงหาผลประโยชน์ โดยอาศัยคำว่า “อุปถัมภ์” มาบทบัง คำว่า “ทุจริต” ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว หากการเลื่อนชั้นตำแหน่ง เกิดขึ้นจากการต่อรองผลประโยชน์ ย่อมมีอาจใช้คำว่า “อุปถัมภ์” แต่เพียงคำเดียวได้ แต่ต้องใช้คำว่า “ทุจริต” รวมเข้าไปด้วย

อย่างไรก็ตาม หากการเลื่อนชั้นตำแหน่งนั้น เกิดขึ้นจากความพึงพอใจในผลงาน ประกอบกับความรักใคร่เอ็นดู เป็นการเฉพาะแล้ว โดยไม่มีเรื่องของการต่อรองผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง ในกรณีนี้ย่อมใช้คำว่า “อุปถัมภ์” ได้เต็มคำ เพราะเป็นลักษณะของ “การส่งเสริม” เสียมากกว่า “การทุจริต” แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิอาจนับได้ว่าถูกต้องและชอบธรรมอย่างที่สุด เพราะเมื่อเกิดการอุปถัมภ์ขึ้นแล้ว ย่อมเกิดคำว่า “หนี้บุญคุณ” ขึ้นด้วย ซึ่งเมื่อมีคำว่า “หนี้บุญคุณ” เกิดขึ้นแล้ว การชำระ “หนี้บุญคุณ” นั้น ก็ย่อมเกิดขึ้นตามมาเช่นเดียวกัน ท้ายที่สุดก็คือ “ต่างตอบแทน” นั่นเอง

เป็นที่น่าสังเกตเพิ่มเติมว่า ในสังคมไทย กลุ่มนักรบเมืองกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และกับข้าราชการชั้นผู้น้อย มีความเกี่ยวข้องผู้โยงกันอยู่ โดยส่อออกมาในลักษณะ “การอุปถัมภ์” ผวนกับ “การทุจริต”

ง. กลุ่มผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการด้วยกัน

ในกรณีนี้ เป็นการร่วมมือกันของผู้ประกอบการในการเข้าจัดทำโครงการใดๆ กับส่วนราชการในลักษณะแบ่งปัน “ผลประโยชน์” ซึ่งจากการเฝ้าติดตามในกระแสสังคมไทย จะพบเจอรูปแบบที่เรียกว่า “ฮั้วประมูล” นั่นเอง

กล่าวคือ เป็นการตกลงกันระหว่างผู้ประกอบการในการเข้าจัดทำโครงการกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ โดยคู่แข่งกันที่เข้าเสนอราคาในงานโครงการ ก็คือ “พรรคพวกเดียวกัน” ซึ่งได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้วในเรื่องของการแบ่งปันผลประโยชน์จากงานที่ประมูลได้

รูปแบบดังกล่าวนี้ มีอย่างแพร่หลายในสังคมไทย โดยเฉพาะก่อนช่วงปีพุทธศักราช 2542 จนกลายเป็นวิกฤตทางสังคม ซึ่งภาครัฐก็มิได้นิ่งนอนใจต่อวิกฤตการณ์นี้ จึงสร้างมาตรการทางกฎหมาย ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542” ขึ้น เพื่อป้องกันและปราบการฮั้วประมูล อันเป็นการสร้างความสูญเสียและเสียหายให้แก่รัฐ

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 นั้น ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่มีเจตนาทุจริตตกลงกันฮั้วประมูล จะต้องได้รับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง โดยให้นิยามความหมายของคำว่า “ฮั้วประมูล” ไว้ในมาตรา 4 ความว่า

“ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยการกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น หรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่นร่วมตกลงกันในการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง” (“พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการฯ”, 2552)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการ “ฮั้วประมูล” เช่นที่กล่าวถึงนี้ กลับพบว่า มีการเข้าไปเกี่ยวข้องของข้าราชการประจำ หรือเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ด้วย ซึ่งนั่นก็คือการวกกลับมาสู่คำว่า “อุปถัมภ์” และ “ทุจริต” อีกนั่นเอง

จ. กลุ่มนักรการเมืองกับประชาชน

ในกรณีนี้ หลายท่านอาจจะเกิดคำถามว่า นักรการเมืองกับประชาชน มีความอุปถัมภ์กันในทิศทางใด คำตอบ คือ พบเจอการอุปถัมภ์ในหลากหลายทิศทางอย่างมาก ขึ้นอยู่กับว่าประชาชนนั้น คือ ประชาชนที่ประกอบกิจการใด หรือมีฐานะใด

ยกตัวอย่างเช่น หากประชาชนนั้น มีสถานะเป็นกลุ่มนายทุน ประชาชนประเภทนี้ก็จะมียุทธพลยิ่งและเป็นที่ต้องการของนักรการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการดึงเข้ามาเป็นพวกพ้อง เพราะกลุ่มนายทุนนี้จะมีศักยภาพทางด้าน “เงินทุน” อันถือว่าเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” ที่พรรคการเมืองและนักรการเมืองขาดมิได้ กล่าวคือ เป็นการอุปถัมภ์ทางด้านเงินทุน

เมื่อกลุ่มนายทุนได้ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองและนักรการเมืองผู้ใด จนได้รับตำแหน่งทางการเมืองมาแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ “มีอำนาจ” กลุ่มนายทุนเหล่านี้ก็จะทำการถอนทุน โดยการขอรับผลประโยชน์จากนักรการเมืองที่ตนได้ช่วยเหลือไว้นั่นเอง

ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืน อาจอยู่ในรูปของการได้รับโครงการจากภาครัฐ หรือบางกรณีอาจสูงค่าไปถึงขั้นการได้รับแต่งตั้งเป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวง” หรือ “รัฐมนตรี

ช่วยว่าการกระทรวง” เป็นต้น ซึ่งต้องยอมรับว่ามีพฤติการณ์ดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นจริงในกระแสสังคมไทย

ยกตัวอย่างต่อไป หากประชาชนนั้นเป็นเกษตรกร ชาวสวน ชาวนา ชาวไร่ การอุปถัมภ์ที่นักการเมืองจะได้รับจากประชาชนในกลุ่มนี้ ก็คือ คะแนนเสียงในการเลือกตั้งนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในกลุ่มนี้ เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมตน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่นักการเมืองเหล่านั้นจะต้องสรรสร้างนโยบายในเชิงเอาใจประชาชนกลุ่มนี้ ซึ่งเรียกกันติดปากว่า “นโยบายประชานิยม” เช่น การชูนโยบายโครงการรับจำนำข้าวของพรรคเพื่อไทย หรือการชูนโยบายประกันราคาข้าวของพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น

จากตัวอย่างที่ยกแสดงไว้เหล่านี้ สรุปความแล้ว ก็คือ “การอุปถัมภ์” ทั้งสิ้น

ความเป็นไปได้ในการขจัดระบบอุปถัมภ์จากสังคมไทย

จากหัวข้อที่ 3 ในเรื่องของภาพสะท้อนระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ผู้อ่านอาจมองว่าผู้เขียน มองเรื่องของ “การอุปถัมภ์” เป็นสิ่งที่เลวร้ายมากจนเกินไป ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนขอยอมรับว่าเป็นความจริง

แต่สาเหตุที่ผู้เขียนมีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวเช่นนี้ เพราะสื่อข่าว หรือโครงการจัดสัมมนา หรือโครงการรณรงค์ ที่ปรากฏออกมาไม่ขาดสาย รวมไปถึงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียน ล้วนปรากฏภาพด้านลบจากคำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ทั้งสิ้น ซึ่งปัจจุบันได้ลุกลามไปถึงขั้น “อุปถัมภ์นัยทุจริต” ซึ่งผู้เขียนได้สะท้อนสาระข้อมูลไว้ในส่วนของหัวข้อที่ 3 ที่ได้ยกแสดงไว้ก่อนหน้านี้

ในหัวข้อนี้ จะเป็นการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการขจัดระบบอุปถัมภ์จากสังคมไทย ซึ่งหากนำเอาข้อมูลที่ผู้เขียนยกพรรณนาไว้แล้วก่อนหน้านี้มาเป็นฐานแห่งการพิจารณา ก็จะดูเหมือนเป็นการยากยิ่งที่จะให้คำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ล้มหายไปจากสังคมไทยโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ

หากพิจารณาในแง่ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการเกิดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยแล้ว จะเห็นได้ว่า ระบบดังกล่าวนี้ ฝังรากลึกมาร่วม 500 ปีจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยาจนปัจจุบัน และเมื่อทำการพิจารณาในแง่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่เอื้อต่อการให้คำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ดำรงอยู่

โดยเฉพาะการให้อำนาจทางด้าน “ดุลยพินิจ” ประกอบกับค่านิยมทางสังคมของคนไทยแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าคงจะเป็นไปได้ยากยิ่งที่จะให้คำว่า “ระบบอุปถัมภ์” หายไปโดยสิ้นเชิง

อย่างไรก็ตาม ก็เชื่อว่าจะสิ้นไร้หนทาง ที่จะทำให้อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์เบาบางจางลงไปและให้แยกห่างออกจากคำว่า “ทุจริต”

วิธีการที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ก็คือการสร้างมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการที่กล่าวได้ว่าเป็นรูปธรรม โดยมุ่งไปที่การลดทอนระบบอุปถัมภ์ในวงราชการ กล่าวคือ การสร้างมาตรการทางกฎหมายให้ระบบอุปถัมภ์ไปผูกโยงกับเงื่อนไขด้านคุณสมบัติของบุคคลให้มากที่สุด

หมายถึงว่า เมื่อไม่อาจลบล้างการยกยูด หรือการใช้อำนาจในการแต่งตั้งหรืออำนวยการโยกย้ายบุคคลใดโดยระบบราชการไปเสียได้แล้ว ก็ควรจะกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการยกยูด หรือแต่งตั้งในการเข้าสู่การปฏิบัติหน้าที่นั้น ไว้ในทิศทางที่เหมาะสมและมีความสามารถอย่างแท้จริง ซึ่งต่อกรณีนี้สามารถกระทำได้

เช่น กำหนดคุณสมบัติในเชิงสะสมองค์ความรู้และประสบการณ์ เช่น จะต้องผ่านกระบวนการอบรม สอบประเมิน อายุงาน ผลงาน การพัฒนาคุณวุฒิของตน หรือการมีความรู้ความสามารถทางด้านนั้นโดยแท้และเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น หรือ

การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งโดยรูปของคณะกรรมการประเมิน แต่ผูกโยงไว้กับการสอบประเมินความรู้และผลงาน กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการสอบประเมินความรู้ในตำแหน่งงานนั้นก่อน แล้วจึงนำรายชื่อนั้นเข้าสู่คณะกรรมการประเมิน เพื่อพิจารณาเห็นชอบ โดยดูผลงานย้อนหลัง มิใช่พิจารณาแต่ด้านอาวุโสแต่เพียงปัจจัยเดียว สาเหตุที่ให้อำนาจเป็นรูปของคณะกรรมการนั้น ก็เพื่อให้เกิดการดุลอำนาจระหว่างผู้มีอำนาจด้วยกันนั่นเอง มิให้ดุลยพินิจตกอยู่รวมศูนย์ที่บุคคลเพียงคนเดียว เป็นต้น

ทั้งนี้ หากผู้ที่ได้รับการยกยูด หรือแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ ไร้ซึ่งคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ผู้มีอำนาจนั้นก็มิอาจอุปถัมภ์บุคคลผู้นั้นได้เช่นเดียวกัน กล่าวอีกทางคือ เป็นการบีบบังคับทางอ้อมให้ผู้ที่จะได้รับอุปถัมภ์ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและผลงานไปพร้อมกันด้วย มิใช่พิจารณาแต่ความเป็นเครือญาติ เพื่อนฝูง หรือผลประโยชน์ตอบแทนแต่เพียงสถานเดียว ซึ่งนั่นจะทำให้ คำว่า “อุปถัมภ์” ห่างออกจากคำว่า “ทุจริต” ไปได้ในระดับหนึ่งทีเดียว

นอกจากนั้น การสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกของพลเมืองเยาวชน ซึ่งเป็นมาตรการในเชิงนามธรรม ก็มีความจำเป็นยิ่งเช่นเดียวกัน ซึ่งหากสามารถบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตร

การเรียนการสอน เริ่มแต่ชั้นประถมเป็นต้นมา ก็อาจจะทำให้พลเมืองรุ่นใหม่เข้าสู่สังคมไทย เป็นบุคคลที่มีมโนคติทางสังคมที่สูงยิ่งขึ้นได้

หากสามารถดำเนินการกระบวนการทั้งสองได้ควบคู่ไปพร้อมกันแล้ว ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า ระบบอุปถัมภ์ ในสังคมไทย จะมีทิศทางไปสู่การอุปถัมภ์ คนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ ได้มากยิ่งขึ้นในกาลอนาคต ซึ่งจะ使得คำว่า “ระบบอุปถัมภ์” เป็นไปในทิศทางบวกได้ยิ่งขึ้น

บทสรุป

การตัดขาดซึ่งคำว่า “ระบบอุปถัมภ์” ในสังคมไทยนั้น คงจะเป็นการยากยิ่ง กล่าวได้ว่า “เป็นไปไม่ได้ (impossible)” เสียด้วยซ้ำ ในทางตรงกันข้าม หากจะทำให้ระบบอุปถัมภ์ กลายเป็นระบบของการส่งเสริมคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ เห็นว่าจะมีช่องทางเป็นไปได้ เสียมากกว่า แต่การได้มาซึ่งระบบอุปถัมภ์ที่พอจะมีนัยความหมายที่ดีนี้ ย่อมจะต้องอาศัยปัจจัย ในหลากหลายด้าน แต่ปัจจัยด้านสำคัญก็คือ “จิตสำนึกของบุคคล” หากคนในสังคมไทย มี จิตสำนึกต่อประโยชน์ของประเทศชาติที่สูงขึ้น ระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ก็อาจจะแกว่งข้าง กลับมาเป็นภาพในทางบวกได้เช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

วิกิพีเดีย สารานุกรม. (2561). การอุปถัมภ์. เรีนกใช้ค้นเมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก <https://th.wikipedia.org/wik>.

กุลลดา เกษบุญชู. (2552). วิวัฒนาการรัฐอังกฤษ ฝรั่งเศส ในกระแสเศรษฐกิจโลก จากระบบ พัวดลถึงการปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.

คริสเบเตอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2557). ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

ลิติต ธีรเวคิน. (2550). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธวัชชัย จิตวาริน. (2561). ระบบอุปถัมภ์กับระบบราชการไทย. เมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/479441>

ปราชต์ นุนปาน. (2561). ระบบอุปถัมภ์. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก <https://www.matichon.co.th/news/407070>

ระบบอุปถัมภ์ในวงการไทย. (2561). ไทยรัฐออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก
<https://www.thairath.co.th/content/561411>

ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). สารานุกรมประเทศในทวีปยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

จริยธรรมนักการเมืองไทยในปัจจุบัน*

ETHICS OF THAI POLITICIANS

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ

Phra Silasak Sumato

พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาปลิงห์)

Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing)

วิมลพร สุวรรณแสนทวี

Vimonporn Suwansaentavee

อุทัย ภูคคหิน

Uthai Phookodhin

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: uthai.udon1424@gmail.com

บทคัดย่อ

จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองไทยเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นคำว่า จริยธรรมตามความหมายทางศาสนา หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสม ที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ยอมรับถือปฏิบัติเป็นหลักทางศีลธรรม หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า จริยธรรม คือเครื่องมือในการวัดความดี ความไม่ดี ความถูก ความผิด ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จริยธรรมไม่เป็นหลักสากล คือ จริยธรรมในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ถูกยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้

คำสำคัญ: จริยธรรม, นักการเมือง

Abstract

Political ethics of Thai politicians is part of social ethics, so the word ethics in religious sense means goodness, correctness, appropriateness. Accepting and treating them as moral principles In other words, ethics is a tool

* Received 5 April 2022; Revised 22 May 2022; Accepted 2 June 2022

for measuring the good, the bad, the right, the wrong, the suit and the unfitness of human behavior in society. Ethics is not a universal principle, meaning ethics in one society may not be accepted in another.

Keywords: Ethics, Politicians

บทนำ

ในระบอบประชาธิปไตยนั้น นักการเมืองนับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมือง เป็นกลุ่มบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะประชาชนได้เลือกให้เข้ามาใช้อำนาจแทนในรัฐสภาและในการบริหารบ้านเมือง ดังนั้นประชาชนจึงคาดหวังและมุ่งหมายให้นักการเมืองได้ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ รักษาความมั่นคงสัญญาที่ให้ไว้แก่ประชาชน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง (บุญทัน ดอกไธสง, 2552)

ประชาชนจึงคาดหวังและมุ่งหมายให้นักการเมืองได้ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ รักษาความมั่นคงสัญญาที่ให้ไว้แก่ประชาชน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง กระนั้นก็ตาม จากข่าวคราวที่เกิดขึ้นในการทำหน้าที่ผิดพลาดและพฤติกรรมของนักการเมืองไทย ยังห่างไกลจากสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวังไว้มาก ทั้งในเรื่องความไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การเข้าประชุม การไม่ได้ศึกษากฎหมายที่จะเข้าสู่การพิจารณาในสภา การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง การแสดงกริยาอาการและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งในและนอกสภา

จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองไทย จึงถือเป็นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เนื่องจากเป็นกลไกในการชักนำบุคลากรที่มีศักยภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมือง และเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการจัดระบบการเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างชอบธรรม ซึ่งการสร้างนักการเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและมีความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนนั้นต้องมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง การมีบทลงโทษอย่างจริงจังต่อนักการเมืองที่ประพฤติผิดหรือทุจริต การจัดให้

ความหมายของจริยธรรม

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า “จริยธรรมคือหลักการที่คนในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการ อยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุข สังคมจะมีการกำหนดหลักการสำหรับความประพฤติของสมาชิกซึ่งเป็นที่ยอมรับ”

ทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรม

ในการพิจารณาถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยจริยธรรมทางการเมืองนั้น คณะผู้ทำการศึกษาเห็นว่าจริยธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติในทางที่ชอบ เป็นมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติทางการเมือง เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและดีงาม อย่างไรก็ตาม อดัมส์นักทฤษฎีหลายคนได้แสดงถึงจริยธรรมทางการเมืองที่จะนำมากล่าวอ้าง คือ

1. โซเครตีส (Socrates) แสดงความเห็นเห็นว่าผู้ที่มีความเจริญทางจิตใจจะต้องมีคุณธรรมประจำใจเพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต อาจกล่าวได้ว่าการมีคุณธรรมคือการเป็นผู้มีศีลจะธรรมและมีความรู้

2. เพลโต (Plato) แสดงความเห็นว่าการมีคุณธรรมก็คือ การยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งหมายถึงการทำความดีต่าง ๆ ตามหน้าที่ของตนให้เหมาะสม การปกครองที่ดีคือก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม (วรารุณ ยันต์เจริญ, 2550)

3. ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) มองว่าจริยธรรมเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความ ถูกผิดที่เกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา (แพรวภัทร ยอดแก้ว, 2551) โคลเบิร์กได้เสนอทฤษฎี จริยธรรมนักการเมือง ที่วางแบบจริยธรรมไว้ 6 ขั้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนมีจริยธรรม ระดับ จริยธรรม ตามกฎเกณฑ์ของสังคม และระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2550) ดังนี้

(1) ระดับก่อนมีจริยธรรม

(1.1) แบบการถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) หมายถึง การยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เป็นการยอมทำตามผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

(1.2) แบบสร้างกฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) หมายถึง ผู้ที่เลือกทำตามความพอใจของตนเองโดยให้ความสำคัญกับสิ่งตอบแทน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางสังคม

(2) ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม

(2.1) แบบความคาดหวังและการยอมรับในสังคม (Good Interpersonal Relationships Orientation) หมายถึง พวกที่เลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับเพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีแบบนี้จึงมักมีพฤติกรรม คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น

(2.2) แบบกฎและระเบียบ (Law-and-Order) หมายถึง พวกที่ทำตามหน้าที่ของสังคม ปฏิบัติ ตามระเบียบสังคมอย่างเคร่งครัด เป็นพวกที่รับบทบาทและหน้าที่ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ซึ่งเหตุผลของ จริยธรรมในขั้นนี้สังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย มีกฎหมายและข้อบังคับ

(3) ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม

(3.1) แบบทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract and Orientation) หมายถึง มีเหตุผลในการ กระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดต่อสิทธิของผู้อื่น พฤติกรรมจะผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับ การตรวจสอบและยอมรับจากสังคม

(3.2) แบบหลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) หมายถึง แบบที่ เลือกตัดสินใจกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากล แสดง พฤติกรรมตามหลักการคุณธรรมสากล มีอุดมคติและ คุณธรรมประจำใจ มีความยุติธรรม เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล

ซึ่งในที่นี้ คณะผู้ศึกษาเห็นว่าขั้น (1.1) และ (1.2) เป็นนักการเมืองที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส ขั้นที่อยู่ในเกณฑ์มีจริยธรรม คือในเกณฑ์ระดับ (2.1) และ (2.2) เป็นนักการเมืองที่มีสำนึก รับผิดชอบต่อสังคม ทำตามกรอบหน้าที่ของสังคม ระดับที่ (3.1) เป็นขั้นยุติธรรมไม่โกงชาติ บ้านเมือง จนถึงขั้นสุดท้าย คือ ขั้นที่ (3.2) ยึดอุดมคติมีมโนธรรม มีสำนึก เสียสละ ควบคุม คนเราไม่ให้ตกไปในทางต่ำ ทำทุกอย่างในระดับสากลโลก ซึ่งเจ้าของทฤษฎีอย่างโคลเบร์ก กล่าวถึงทฤษฎีของตนเองว่า นักการเมืองที่ดีมีจริยธรรมต้องอยู่ในระดับ (2.1) – (2.2) ขึ้นไป ยิ่ง ถ้าเป็นระดับ (3.1) – (3.2) จะดีขึ้นยิ่งหากเป็นระดับที่ต่ำกว่านี้สังคมเจริญได้ยาก

ความหมายของนักการเมือง

1. ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ นักการเมืองว่า ผู้ฝึกฝนในทางการเมือง ผู้ทำหน้าที่ทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546)

2. นักการเมืองตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ ข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 นั้น ระบุว่าข้าราชการการเมือง ซึ่งหมายถึง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีและข้าราชการการเมืองอื่นที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีหน้าที่ดำเนินการให้ เป็นไปตามกฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักธรรมาภิบาล โดยต้องยึดมั่นในค่านิยม

หลัก... ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม...ยึดมั่นในหลักจรรยาของการเป็นข้าราชการการเมืองที่ดี (ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551)

3. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ระบุว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายความว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542)

ประเภทของนักการเมือง

1. นักการเมืองอาชีพ (Professional Politician) คือ นักการเมืองที่มุ่งหวังสร้างความมั่นคงแก่ ประเทศชาติและประชาชน โดยเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อสร้างการเมืองให้มีความมั่นคงและโปร่งใส

2. นักการเมืองทางเลือก (Alternative Politician) คือพวกที่เห็นว่าการในสายอาชีพเดิมที่ตนปฏิบัติ อยู่ นั้นไม่สามารถสร้างความก้าวหน้าได้เท่าที่ควร จึงหันหน้าเข้าสู่การเมือง ซึ่งเห็นว่าเป็นทางลัดไปสู่อำนาจ และความมั่งคั่ง

3. นักการเมืองธุรกิจหรือนักธุรกิจการเมือง (Business Politician) เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจและ มุ่งเข้าสู่การเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้สามารถออกกฎหมาย เปลี่ยนแปลงกฎหมาย หรือกำหนดนโยบายเพื่อปกป้องธุรกิจของตนเอง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2550)

จากประเภทของนักการเมืองดังกล่าวจะเห็นว่าประเภทที่สามเป็นกลุ่มที่มีความน่ากลัว และสามารถสร้าง ปัญหาทั้งนี้เพราะเมื่อนักการเมืองประเภทนี้สามารถได้มาซึ่งอำนาจรัฐแล้ว ก็สามารถที่จะโกงเอาธุรกิจของคนอื่นมาเป็นของตน หรือนำรัฐวิสาหกิจแปรรูปไปเป็นบริษัทเอกชนเพื่อที่ตนเองจะสามารถเข้ามากอบโกยผลประโยชน์ได้ในภายหลัง เป็นต้น

ความหมายของจริยธรรมนักรการเมือง

จากการรวบรวมความหมายของคำว่า จริยธรรม นักรการเมือง และประเภทของนักรการเมืองแล้ว ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุถึงจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ในหมวดที่ 13 ว่ามาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งต่อมาได้มีประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 ออกมาบังคับใช้ โดยเน้นให้นักรการเมืองเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ต้องปฏิบัติอยู่ในกรอบจริยธรรมและคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต

ดังนั้น เมื่อสรุปความโดยรวมแล้ว “จริยธรรมของนักรการเมือง จึงหมายถึง หลักเกณฑ์ หรือ ข้อปฏิบัติที่ดี หรือการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามของผู้ทำหน้าที่ทางการเมืองจะต้องกระทำ”

ความจำเป็นของการมีจริยธรรมของนักรการเมือง

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า จริยธรรมเป็นแนวคิดที่ต้องการควบคุมพฤติกรรมของคน ทั้งนี้ ในฐานะที่สมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลที่ถือเป็นบุคคลสาธารณะ และมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจ ที่สำคัญของประเทศ ทั้งในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย การปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีความหมายกว้างกว่า “ข้าราชการการเมือง” โดยมีความเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายความว่า “บรรดาผู้รับผิดชอบงานด้านการเมืองทั้งหมดโดยงานการเมืองนั้นจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย (Policy) เพื่อให้ฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำรับไปบริหาร (Administration) ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดนั้น” ดังนั้น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงหมายถึง คณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภาและผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยนัยดังกล่าว สมาชิกวุฒิสภา จึงรวมถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีฐานะเป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามความเห็นของกรรมการร่างกฎหมายด้วย

ดังนั้น หากสมาชิกวุฒิสภามีการฝ่าฝืนจริยธรรมยอมส่งผลกระทบต่อสังคมในขอบเขต ที่กว้างขวาง ทั้งนี้ การใช้มาตรฐานทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องมือในการควบคุมการกระทำของสมาชิกวุฒิสภาในฐานะบุคคลสาธารณะจึงมีความสำคัญ ดังนี้

ประการแรก การที่ระบอบการเมืองไม่สามารถแก้ไขปัญหาหลักและปัญหาสำคัญของประเทศได้ การดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอภิมหาโครงการ (Megaprojects) ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานของประเทศด้านสาธารณูปโภคและด้านสังคมขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการประหยัด มีปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้นตลอดเวลา การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมโดยการพยายามสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การประหยัดจะนำไปสู่การเรียกร้องให้นักการเมืองมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Public Accountability) มากขึ้น

ประการที่สอง การนำระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม (Liberal Democracy) มาใช้ควบคู่กับระบบเศรษฐกิจที่ใช้การตลาดเป็นตัวกำหนด (Market Economy) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญ ได้แก่

- ด้านการเมือง มีการแยกส่วนที่เป็นส่วนตัว (Private) กับสาธารณะ (Public) ออกจากกันชัดเจนยิ่งขึ้น และความสำคัญของเนื้อหา (Substance) มีความสำคัญเท่ากับระเบียบวิธีปฏิบัติ (Procedures) ซึ่งเป็นจุดที่ก่อให้เกิดประเด็นทางด้านจริยธรรมสำคัญหลายประการ
- การที่นักการเมืองต้องแสวงหาความชอบธรรมในการเข้าสู่อาชีพและการดำรงตำแหน่ง โดยผ่านการเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีเป้าหมายในการคุ้มครองอาชีพของนักการเมืองเอง ก่อให้เกิดเขตเลือกตั้งใหม่ (Constituency) ที่เรียกว่า “Campaign Funding Constituency” ขึ้น ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ไว้วางใจนักการเมืองและการเมือง ซึ่งถือเป็นประเด็นทางจริยธรรมที่แก้ไขได้ยากที่สุด
- ระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมและเศรษฐกิจการตลาดที่ส่งเสริมการเติบโตของระบบทุนนิยมอย่างกว้างขวาง ทำให้ธุรกิจการค้าขายตัวและต้องอาศัยการดำเนินการทางการเมืองเพื่อช่วยผลักดันผู้ประกอบการที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง เพื่อลดผลกระทบทางลบของนโยบาย ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับนักการเมืองที่แยกจากกันได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักการเมืองที่มีอาชีพทางธุรกิจก่อนเข้าสู่การเมือง และยังต้องการรักษาอาชีพและผลประโยชน์เดิมไว้ต่อไป

ทั้งนี้ เวเบอร์เห็นว่า จริยธรรมที่น่าจะเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ จริยธรรมว่าด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการ (Ethics of Principle) และจริยธรรมว่าด้วยความรับผิดชอบ (Ethics of Responsibility)

หลักจริยธรรมทั้งสองประการมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ว่า หากมีความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการ แต่ไม่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำที่เกิดจากความรู้สึกเช่นนั้น คนที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการจะได้รับความเคารพ แต่จะไม่มีผู้ใดยอมให้เป็นนักการเมือง หากผู้นั้นไม่มีความรับผิดชอบ เพราะอาจใช้ความรุนแรงจากการมีอำนาจที่ชอบธรรม โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ

บทสรุป

จริยธรรมคือหลักการที่คนในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข สังคมจะมีการกำหนดหลักการสำหรับความประพฤติของสมาชิกซึ่งเป็นที่ยอมรับ คนที่ทำดีต่อตน ต่อสังคม ที่แสดงให้เห็นนั้น เป็นคนที่เพียบพร้อมในคุณงามความดี ซึ่งไม่ถูกที่เดียวนัก ฉะนั้น ในการแสดงออกซึ่งจริยธรรมที่ดั่งใจของคน เพื่อแสดงให้คนทั่วไปเห็นว่า “เป็นคนที่มีจริยธรรมคุณธรรม” อย่างเสมอต้นเสมอปลายในผลแห่งรูปธรรมว่า เป็นคนที่ผู้อื่นควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติแก่คนรอบข้างทั่วไป ดังนั้น “การกระทำดีต่อหน้าของนักการเมือง” ที่คนมองเห็นในที่แจ้งยังสรุปไม่ได้ว่า นักการเมืองคนนั้น จะมีจริยธรรมในที่ลับตาคน หรือไม่ เพราะการวัดผล ต้องการเวลา ต้องการหลักฐาน ประกอบมากมาย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2550). คุณธรรมจริยธรรมนักการเมือง. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2550). มาตรฐานนักการเมืองไทย มีจริยธรรมระดับใด. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2564 จาก http://news.sanook.com/scoop/scoop_211034.php
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2551). จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พินดิ้งแอนด์พับลิชชิง.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2552). ประชาธิปไตยรากหญ้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2551). พฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม.

เดือน คำดี. (2544). พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วรารุช ยันต์เจริญ. (2550). นักการเมืองกับจริยธรรมทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2564 จาก <http://www.thaindc.org/index>. 8/9/2009

วิทย์ วิทเศเวทย์. (2530). จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เป็รับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับ อย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ ปิด-เปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนามนุษย์อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ข้อที่/ เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสรวดี เขียวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี

ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษญา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่

อ้างอิง)//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณจุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้างอิง, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อางพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตริภักดิ์ วิสุทธิ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะ

ได้รับวารสารลี้ลับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความใน
วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....ระบุรูปแบบของการวิจัย..... ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง..... การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... การเก็บรวบรวมข้อมูล..... การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

...(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....